

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ :
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗ

ΜΑΙΟΣ 2011

ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΒΙΚΑΤΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ø ΕΝΟΤΗΤΑ 1

1. Εισαγωγή	σελ.5-6
1.1. Η Συνθήκη με μια ματιά	σελ.7-9
1.2. Η πορεία προς τη Λισαβόνα	σελ.10
1.3. Στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβόνας	σελ.11-13

Ø ΕΝΟΤΗΤΑ 2

2.1 Συνοπτική Παρουσίαση των Εκθέσεων του Παγκόσμιου Οικονομικού Forum (World Economic Forum) σχετικά με την αξιολόγηση των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας	σελ.15-23
2.2 Η επίδοση της Ελλάδας σε σχέση με τους τεθέντες στόχους	σελ.24

Ø ΕΝΟΤΗΤΑ 3

3.1 Η Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου υπό τον κ .Wim Kok ενόψει της ενδιάμεσης αναθεώρησης της Στρατηγικής της Λισσαβόνας	σελ.26-28
3.2. Μελλοντικές Προτεραιότητες σχετικά με την Επίτευξη των Στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβόνας	σελ.28-33
3.3 Συμπερασματικά	σελ.34
3.4 Συμπεράσματα και προτάσεις σχετικά με τις ελληνικές προτεραιότητες	σελ.34-39
3.5. Παρουσίαση έρευνας σε ευρωπαίους πολίτες σχετικά με τους στόχους της Λισσαβόνας	σελ.39-50

Ø ΕΝΟΤΗΤΑ 4

4. ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ	
4.1. Βιωσιμότητα δημόσιων οικονομικών	σελ.52-53
4.2 Επιχειρηματικό περιβάλλον	σελ.54-57
4.3. Δημόσια Διοίκηση	σελ.57-59
4.4. Εκπαίδευση-Κατάρτιση	σελ.59-60
4.5. Απασχόληση	σελ.60-62
4.6. Περιφερειακή και Κοινωνική συνοχή	σελ.62-66

Ø ΕΝΟΤΗΤΑ 5

5. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΙΧΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ σελ.67

5.1. Το ζήτημα της έρευνας και της καινοτομίας σελ.68-75

5.2. Αξιολόγηση νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας σελ.75-78

5.3. Το ζήτημα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σελ.78-82

Ø ΕΝΟΤΗΤΑ 6

6. Συμπεράσματα σελ.84

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ σελ.85

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

1. Εισαγωγή

1.1. Η Συνθήκη με μια ματιά

1.2. Η πορεία προς τη Λισαβόνα

1.3. Στόχοι της Στρατηγικής της Λισαβόνας

1. Εισαγωγή

“Επειτα από δεκαετίες πολέμων που στοίχησαν εκατομμύρια ζωές , η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σηματοδότησε την αρχή μιας νέας εποχής στην οποία οι ευρωπαϊκές χώρες λύνουν τα προβλήματα τους με διάλογο και όχι με πόλεμο.

Σήμερα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης απολαμβάνουν πλούσια πλεονεκτήματα, μια ελεύθερη αγορά με ένα νόμισμα ,που διευκολύνει και καθιστά αποτελεσματικότερες τις εμπορικές συναλλαγές ,τη δημιουργία εκατομμυρίων θέσεων εργασίας , τη βελτίωση των δικαιωμάτων των εργαζομένων , την ελεύθερη κυκλοφορία των ανθρώπων και ένα καθαρότερο περιβάλλον.

Οι ισχύοντες κανόνες ωστόσο ,θεσπίστηκαν για μια πολύ μικρότερη Ευρωπαϊκή Ένωση , η οποία μάλιστα δεν είχε να αντιμετωπίσει προκλήσεις όπως η κλιματική αλλαγή , η παγκόσμια ύφεση ή τη διεθνή και διασυνοριακή εγκληματικότητα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τη δυνατότητα και την υποχρέωση να αντιμετωπίσει αυτά τα προβλήματα αλλά θα το κατορθώσει μόνον εφόσον βελτιώσει τον τρόπο λειτουργίας της.

Αυτός είναι και ο σκοπός της συνθήκης της Λισσαβόνας. Κάνει την Ευρώπη πιο δημοκρατική , πιο αποτελεσματική και πιο διαφανή. Δίνει περισσότερες πληροφορίες στους πολίτες και στα κοινοβούλια για το τι συμβαίνει σε ευρωπαϊκό επίπεδο και δίνει στην Ευρώπη μια πιο καθαρή και πιο δυνατή φωνή στον κόσμο ,ενώ ταυτόχρονα προστατεύει τα εθνικά συμφέροντα.

Η αντιμετώπιση των εξελίξεων και των προκλήσεων στο σύγχρονο και ρευστό οικονομικό περιβάλλον επιβάλλει τη σε βάθος μελέτη των κοινωνικό-οικονομικών θεμάτων ,τη σοβαρή και λεπτομερή προσέγγιση τους. Εξάλλου μέσα στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία των “συγκοινωνούντων δοχείων”, τα σύνορα μεταξύ των κρατών εν πολλής καταργούνται. Κάθε εθνική οικονομία αποτελεί πλέον μέρος της παγκόσμιας , η δυνατότητα προστατευτισμού της εγχώριας αγοράς τείνει να εκλείψει και η πορεία της κάθε χώρας εξαρτάται από τα αντανεκλαστικά της, τη δυνατότητα της να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της παγκοσμιοποιημένης αγοράς και από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της σε σχέση με τις άλλες χώρες.

Στις 23 και 24 Μαρτίου 2000,στην πρωτεύουσα της Πορτογαλίας , οι ηγέτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέφρασαν ρητά την πρόθεση τους να καταστήσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση ,μέχρι το 2010 την πλέον ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία γνώσης παγκοσμίως , ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη , με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή .Για να διευκολυνθεί η επίτευξη αυτού του στόχου , υιοθετήθηκε η λεγόμενη Στρατηγική της Λισσαβόνας, η οποία περιλαμβάνει κατευθύνσεις διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Οι κατευθύνσεις αυτές αποσκοπούν στη δημιουργία ενός ενιαίου Ευρωπαϊκού χώρου , μέσα στον οποίο θα ασκείται ανεμπόδιστη η οικονομική δραστηριότητα και θα ενθαρρύνονται η έρευνα, η

καινοτομία και η επιχειρηματικότητα(προϋποθέσεις απαραίτητες για τη μακροχρόνια ανάπτυξη).Ακόμη θα ενισχύεται η αλληλενέργεια μεταξύ των κρατών σε αυτούς τους τομείς, προκειμένου η ανάπτυξη των κρατών να είναι κατά το δυνατόν ισόρροπη. Σημαντικό στόχο αποτελεί και η διασφάλιση της συνοχής εντός των κρατών μελλών ,μέσω της ενίσχυσης της απασχόλησης και της εξάλειψης του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η προοπτική των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβόνας είναι μακροπρόθεσμη και για το λόγο αυτό η έμφαση δεν δίνεται μόνο στην ανάπτυξη , αλλά κυρίως στη βιωσιμότητα της. Επισημαίνεται η αναγκαιότητα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να υιοθετήσουν υγιείς μακροοικονομικές πολιτικές, προκειμένου να μπορέσουν να επιδιώξουν και μακροπρόθεσμους αναπτυξιακούς στόχους με σημαντικές πιθανότητες επιτυχίας. Τονίζεται, επίσης η σημασία της προστασίας του , ιδιαίτερα επιβαρυνμένου σήμερα, φυσικού περιβάλλοντος και η αναγκαιότητα οποιαδήποτε μελλοντική δραστηριότητα να είναι συμβατή με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Από το 2000 μέχρι σήμερα, είναι αλήθεια ότι έχουν γίνει αρκετά βήματα από μέρους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την επίτευξη των τεθέντων στόχων. Εντούτοις ,αφενός ο βαθμός επίτευξης τους δεν είναι ο ίδιος για όλες τις χώρες , ενώ παραμένουν ακόμη πολλές αδυναμίες. Η Ελλάδα ειδικότερα , φαίνεται να έχει σημαντική υστέρηση σχεδόν σε όλους τους τομείς και όπως διαφαίνεται από διεθνείς μελέτες , κατέχει μειονεκτική θέση στην κατάταξη των κρατών μελών της Ένωσης με βάση τις επιδόσεις τους σε σχέση με τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Εύλογες είναι συνεπώς οι ανησυχίες και ο προβληματισμός ως προς τις αιτίες της χαμηλής ανταγωνιστικότητας της χώρας και ως προς τις απαραίτητες ενέργειες , οι οποίες πρέπει να δρομολογηθούν και να πραγματοποιηθούν ,προκειμένου να μπορέσει η Ελλάδα να επιβιώσει στο παγκοσμιοποιημένο ανταγωνιστικό περιβάλλον , αλλά και να αποτελέσει οργανικό μέρος της ολότητας που ονομάζεται Ευρωπαϊκή Ένωση . Η διαπίστωση των αιτιών της παρούσας αρνητικής κατάστασης και η χάραξη της μελλοντικής πολιτικής απαιτούν ουσιαστική κατανόηση της Στρατηγικής και των στόχων της και βαθιά γνώση της υφισταμένης κατάστασης και των περιρρεουσών συνθηκών.

1.1 Η Συνθήκη με μια ματιά

Την 1η Δεκεμβρίου 2009 τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας, τερματίζοντας με τον τρόπο αυτό τις πολυετείς διαπραγματεύσεις σχετικά με θεσμικά ζητήματα.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας τροποποιεί τις συνθήκες ΕΕ και ΕΚ, δηλαδή τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, χωρίς όμως να τις υποκαθιστά. Εφοδιάζει την Ένωση με το νομικό πλαίσιο και τα μέσα που της είναι απαραίτητα για να αντιμετωπίσει τις μελλοντικές προκλήσεις και να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των πολιτών.

1. Μία δημοκρατικότερη και διαφανέστερη Ευρώπη,

με ενισχυμένο τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων, με περισσότερες ευκαιρίες για τους πολίτες να εκφράζουν τις απόψεις τους και να ακούγεται η φωνή τους, αλλά και με πιο συγκεκριμένη εικόνα για το ποιος κάνει τι σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

- **Ενισχυμένος ρόλος για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:** Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο εκλέγεται απευθείας από τους πολίτες της ΕΕ, αποκτά νέες σημαντικές εξουσίες όσον αφορά τη νομοθεσία και τον προϋπολογισμό της ΕΕ αλλά και τις διεθνείς συμφωνίες. Ειδικότερα, η αυξημένη χρήση της διαδικασίας συναπόφασης κατά την άσκηση της πολιτικής διασφαλίζει την ισότιμη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με το Συμβούλιο, το οποίο εκπροσωπεί τα κράτη μέλη για το μεγαλύτερο μέρος της νομοθεσίας της ΕΕ.
- **Μεγαλύτερη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων:** τα εθνικά κοινοβούλια έχουν περισσότερες ευκαιρίες να συμμετέχουν στις εργασίες της ΕΕ, κυρίως χάρη σε έναν νέο μηχανισμό που θα διασφαλίζει ότι η Ένωση ενεργεί μόνον στις περιπτώσεις που μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα σε επίπεδο ΕΕ (επικουρικότητα). Σε συνδυασμό με τον ενισχυμένο ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το γεγονός αυτό θα προωθήσει τη δημοκρατία και τη νομιμότητα κατά τη λειτουργία της Ένωσης.
- **Ισχυρότερη φωνή των πολιτών:** χάρη στη σχετική πρωτοβουλία υπέρ των πολιτών, εφόσον συγκεντρωθούν τουλάχιστον ένα εκατομμύριο υπήκοοι σημαντικού αριθμού κρατών μελών, μπορούν να λάβουν την πρωτοβουλία να καλέσουν την Επιτροπή να υποβάλει νέες προτάσεις πολιτικής.
- **Ποιος κάνει τι:** η σχέση μεταξύ κρατών μελών και Ευρωπαϊκής Ένωσης καθίσταται σαφέστερη χάρη στην ξεκάθαρη κατανομή των αρμοδιοτήτων.
- **Αποχώρηση από την Ένωση:** η Συνθήκη της Λισαβόνας αναγνωρίζει ρητά για πρώτη φορά τη δυνατότητα ενός κράτους μέλους να αποχωρήσει από την Ένωση.

2. Μία αποτελεσματικότερη Ευρώπη,

με απλουστευμένες μεθόδους εργασίας και κανόνες ψηφοφορίας, με βελτιωμένα και σύγχρονα θεσμικά όργανα για μία Ευρωπαϊκή Ένωση 27 μελών και με βελτιωμένη ικανότητα παρέμβασης σε τομείς άμεσης προτεραιότητας για τη σημερινή Ένωση.

- Αποτελεσματική και αποδοτική λήψη αποφάσεων: Η ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο επεκτείνεται σε νέους τομείς πολιτικής ώστε η διαδικασία λήψης αποφάσεων να είναι ταχύτερη και αποτελεσματικότερη. Από το 2014 και μετά, η ειδική πλειοψηφία θα βασίζεται στη διττή πλειοψηφία των κρατών μελών και των πληθυσμών, εκπροσωπώντας έτσι τη διττή νομιμότητα της Ένωσης. Διττή πλειοψηφία επιτυγχάνεται όταν μία απόφαση λαμβάνεται από το 55% των κρατών μελών που αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 65% του πληθυσμού της Ένωσης.
- Ένα σταθερό και απλουστευμένο θεσμικό πλαίσιο: Η Συνθήκη της Λισαβόνας καθιερώνει το αξίωμα του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο οποίος εκλέγεται για δυόμισια χρόνια, εισάγει άμεση σχέση μεταξύ της εκλογής του Προέδρου της Επιτροπής και των αποτελεσμάτων των ευρωεκλογών, προβλέπει νέες ρυθμίσεις για τη μελλοντική σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και διατυπώνει σαφέστερους κανόνες ενισχυμένης συνεργασίας καθώς και δημοσιονομικές διατάξεις.
- Βελτίωση της ζωής των Ευρωπαίων: η Συνθήκη της Λισαβόνας δίνει στην ΕΕ περισσότερες δυνατότητες να δραστηριοποιείται σε διάφορους τομείς πολιτικής μείζονος προτεραιότητας για τη σημερινή Ένωση και τους πολίτες της. Πρόκειται ειδικότερα για τους τομείς της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, όπως για παράδειγμα, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας ή του εγκλήματος. Σε κάποιο βαθμό αφορά και άλλους τομείς, όπως η ενέργεια, η δημόσια υγεία, η πολιτική προστασία, η αλλαγή του κλίματος, οι υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, η έρευνα, το διάστημα, η εδαφική συνοχή, το εμπόριο, η ανθρωπιστική βοήθεια, ο αθλητισμός, ο τουρισμός και η διοικητική συνεργασία.

3. Μία Ευρώπη των δικαιωμάτων και των αξιών,

της ελευθερίας, της αλληλεγγύης και της ασφάλειας: προώθηση των αξιών της Ένωσης, ενσωμάτωση του Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων στο ευρωπαϊκό πρωτογενές δίκαιο, δημιουργία νέων μηχανισμών αλληλεγγύης και διασφάλιση καλύτερης προστασίας για τους Ευρωπαίους πολίτες.

- Οι δημοκρατικές αξίες: η Συνθήκη της Λισαβόνας καθορίζει λεπτομερώς και στηρίζει τις αξίες και τους στόχους της Ένωσης, που χρησιμεύουν ως σημείο αναφοράς για τους Ευρωπαίους πολίτες και καταδεικνύουν τι έχει να προσφέρει η Ευρώπη στους εταίρους της παγκοσμίως.
- Τα δικαιώματα των πολιτών και ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων: με τη Συνθήκη της Λισαβόνας διατηρούνται ήδη τα κεκτημένα δικαιώματα και παράλληλα καθιερώνονται ορισμένα νέα. Ειδικότερα, η Συνθήκη εγγυάται τις ελευθερίες και τις αρχές που καθορίζονται στο Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων και καθιστά νομικά δεσμευτικές τις διατάξεις του εν λόγω Χάρτη σχετικά με τα αστικά, τα πολιτικά, τα οικονομικά και τα κοινωνικά δικαιώματα.
- Η ελευθερία των Ευρωπαίων πολιτών: η Συνθήκη της Λισαβόνας διατηρεί και ενισχύει τις «τέσσερις ελευθερίες» καθώς και την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ελευθερία των Ευρωπαίων πολιτών.
- Η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών: βάσει της Συνθήκης της Λισαβόνας, η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού

με πνεύμα αλληλεγγύης εάν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή. Δίδεται επίσης έμφαση στην αλληλεγγύη στον τομέα της ενέργειας.

- Η ενισχυμένη ασφάλεια για όλους: η Ένωση αποκτά διευρυμένη αρμοδιότητα να ενεργεί στους τομείς της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, γεγονός που αυξάνει άμεσα την ικανότητά της για καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Οι νέες διατάξεις για την πολιτική προστασία, την ανθρωπιστική βοήθεια και τη δημόσια υγεία έχουν στόχο να ενισχύσουν την ικανότητα της Ένωσης να αντιδρά όταν απειλείται η ασφάλεια των Ευρωπαίων πολιτών.

4. Η παρουσία της Ευρώπης στην παγκόσμια σκηνή

θα εξασφαλιστεί με τη συνένωση των μέσων εξωτερικής πολιτικής της Ευρώπης, τόσο στο στάδιο της χάραξης όσο και της υιοθέτησης νέων πολιτικών. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας η Ευρώπη αποκτά ισχυρή φωνή που θα γίνεται αισθητή από τους εταίρους της παγκοσμίως. Επίσης, η Συνθήκη αξιοποιεί στο έπακρο τις οικονομικές, ανθρωπιστικές, πολιτικές και διπλωματικές δυνάμεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε να προωθηθούν τα συμφέροντα και οι αξίες της σε παγκόσμια κλίμακα, ενώ ταυτόχρονα να διασφαλίζονται τα ιδιαίτερα συμφέροντα των κρατών μελών στον τομέα των εξωτερικών υποθέσεων.

- Ο νέος Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, ο οποίος είναι και Αντιπρόεδρος της Επιτροπής, θα ενισχύσει τον αντίκτυπο, τη συνοχή και την προβολή της εξωτερικής δράσης της ΕΕ.
- Η νέα ευρωπαϊκή υπηρεσία εξωτερικής δράσης θα συνδράμει και θα στηρίζει τον Ύπατο Εκπρόσωπο στο έργο του.
- Η ενιαία νομική προσωπικότητα της Ένωσης θα ενισχύσει τη διαπραγματευτική της δύναμη και, παράλληλα, θα την καταστήσει αποτελεσματικότερη στη διεθνή σκηνή και πιο αναγνωρίσιμο εταίρο για τις τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς.
- Η πρόοδος στην ευρωπαϊκή πολιτική ασφάλειας και άμυνας δεν θα θίξει τις ειδικές ρυθμίσεις σχετικά με τη λήψη αποφάσεων, αλλά ταυτόχρονα θα προετοιμάσει το έδαφος για ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ μιας μικρότερης ομάδας κρατών-μελών.

1.2. Η πορεία προς τη Λισαβόνα

Η συνθήκη της Λισαβόνας ήταν το αποτέλεσμα έξι χρόνων συζητήσεων μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις που χρειάζονταν για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του 21ου αιώνα.

1952: Συνθήκη του Παρισιού με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

1957: Συνθήκες της Ρώμης με τις οποίες ιδρύθηκαν η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και η Ευρατόμ

1986: Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

1992: Συνθήκη του Μάαστριχτ

1997: Συνθήκη του Άμστερνταμ

2001: Συνθήκη της Νίκαιας

29 Οκτωβρίου 2004: Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, που υπογράφηκε από τα κράτη μέλη στη Ρώμη

Μάιος - Ιούνιος 2005: Η Γαλλία και οι Κάτω Χώρες απορρίπτουν τη Συνθήκη με δημοψήφισμα

13 Δεκεμβρίου 2007: Υπογραφή της συνθήκης της Λισαβόνας από τα 27 κράτη μέλη

2007 έως Μάιος 2009: Η συνθήκη της Λισαβόνας εγκρίνεται από τα κοινοβούλια 26 κρατών μελών από τα είκοσι επτά

12 Ιουνίου 2008: Το δημοψήφισμα στην Ιρλανδία δεν εξασφαλίζει πλειοψηφία υπέρ της επικύρωσης

19 Ιουνίου 2009: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαιώνει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα εξακολουθήσει να περιλαμβάνει έναν εκπρόσωπο από κάθε κράτος μέλος. Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων συμφωνούν να παρασχεθούν ορισμένες νομικώς δεσμευτικές εγγυήσεις σε συγκεκριμένους τομείς που επισήμαναν οι ιρλανδικές αρχές όσον αφορά τη φορολογία, το δικαίωμα στη ζωή, την εκπαίδευση και την οικογένεια και την πολιτική στρατιωτικής ουδετερότητας που ακολουθεί κατά παράδοση η Ιρλανδία, εγγυήσεις οι οποίες θα ενσωματωθούν με τη μορφή πρωτοκόλλου στις συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ύστερα από την έναρξη ισχύος της συνθήκης της Λισαβόνας. Εγκρίνεται επίσης μια επίσημη δήλωση σχετικά με τη σπουδαιότητα των δικαιωμάτων των εργαζομένων και των δημόσιων υπηρεσιών.

2 Οκτωβρίου 2009: Δεύτερο δημοψήφισμα στην Ιρλανδία.

1.3. Στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβόνας

Η Στρατηγική της Λισσαβόνας περιλαμβάνει δέκα βασικές κατευθύνσεις, οι οποίες κρίνονται ως καθοριστικοί παράγοντες της ανταγωνιστικότητας. Αυτές είναι:

1. Η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου γνώσεων, μέσα στον οποίο οι πολίτες και οι επιχειρήσεις θα έχουν φθηνή πρόσβαση σε ένα παγκόσμιο δίκτυο πληροφόρησης και υπηρεσιών. Όλοι αδιακρίτως οι πολίτες θα έχουν την απαραίτητη κατάρτιση, προκειμένου να μπορούν να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που τους παρέχονται από αυτήν την κοινωνία των γνώσεων. Το ηλεκτρονικό εμπόριο και το διαδίκτυο θα χρησιμοποιούνται ευρέως και θα συμβάλλουν στη διεύρυνση των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων, ενώ οι νέες τεχνολογίες θα συμβάλλουν στην αστική και στην περιφερειακή ανάπτυξη, με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον. Ως απαραίτητες ενέργειες για την προώθηση του στόχου αυτού κρίνονται οι νομοθετικές ρυθμίσεις σχετικά με τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες και τις τηλεπικοινωνίες, η μείωση του κόστους πρόσβασης στο διαδίκτυο, η εισαγωγή του διαδικτύου στα σχολεία και η σχετική κατάρτιση των εκπαιδευτικών, καθώς και η δυνατότητα ηλεκτρονικής πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες.

2. Η ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής περιοχής έρευνας και καινοτομίας, ελκυστικής για τους ερευνητές, στην οποία θα υπάρχει ενοποίηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο. Απαραίτητες προϋποθέσεις για τη δημιουργία μιας τέτοιας περιοχής είναι η ενθάρρυνση των ερευνητικών δραστηριοτήτων μέσω φορολογικών και άλλων οικονομικών πολιτικών, η δικτύωση των ερευνητικών φορέων και η ενίσχυση της κινητικότητας των ερευνητών, καθώς και η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, σε ευρωπαϊκό επίπεδο –ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

3. Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος φιλικού για τις νέες και καινοτόμες επιχειρήσεις, ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες. Το κανονιστικό πλαίσιο πρέπει να ενθαρρύνει την πραγματοποίηση επενδύσεων, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Κρίνεται αναγκαίο να καταβληθούν προσπάθειες για τη μείωση του κόστους λειτουργίας και την υ940 άρση των εμποδίων εισόδου των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των μικρομεσαίων, στις αγορές, καθώς και για τη δικτύωση των επιχειρήσεων με φορείς έρευνας και τεχνολογίας.

4. Οικονομικές μεταρρυθμίσεις για την ολοκλήρωση και την αποτελεσματικότητα της εσωτερικής αγοράς. Αναγκαίες ενέργειες προς την κατεύθυνση αυτή είναι η άρση των εμποδίων στον τομέα των υπηρεσιών και η επιτάχυνση της απελευθέρωσης των αγορών αερίου, ηλεκτρικής ενέργειας, μεταφορών –συμπεριλαμβανομένων και των εναέριων- και ταχυδρομικών υπηρεσιών. Επίσης, κρίνεται απαραίτητη η απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου, ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων δημόσιων προμηθειών και η έμφαση σε οριζόντιες πολιτικές –όπως αυτές της απασχόλησης, της περιφερειακής ανάπτυξης, της έρευνας, της κατάρτισης και της περιβαλλοντικής προστασίας- αντί της παροχής κρατικών ενισχύσεων, οι οποίες οδηγούν σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

5. Η δημιουργία αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων χρηματοοικονομικών αγορών, οι οποίες θα διέπονται από διαφάνεια και θα διευκολύνουν την πρόσβαση των επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων, στα αναγκαία κεφάλαια, θα επιτρέπουν τη συμμετοχή όλων των κατηγοριών επενδυτών στην κεφαλαιαγορά, θα εξασφαλίζουν κινητικότητα των κεφαλαίων διεθνώς, καλύτερη διαχείριση των κινδύνων και χρήση νέων χρηματοοικονομικών εργαλείων, όπως τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital).

6. Η εφαρμογή υγιών μακροοικονομικών πολιτικών, οι οποίες θα έχουν ως στόχο την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας, ιδιαίτερα για τους σχετικά ανειδίκευτους και χαμηλά αμειβόμενους εργαζομένους και την ενθάρρυνση των επενδύσεων, της έρευνας, της ανάπτυξης, της καινοτομίας και της τεχνολογίας.

7. Η έμφαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, για την ανταπόκριση στις νέες συνθήκες της κοινωνίας της γνώσης. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους νέους, στους άνεργους και στους πολίτες, τα επαγγελματικά προσόντα των οποίων απαξιώνονται με την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών.

Ως απαραίτητες ενέργειες κρίνονται, η αύξηση των επενδύσεων στο «ανθρώπινο κεφάλαιο», η μείωση -στο 50% μέχρι το 2010- του ποσοστού των πολιτών ηλικίας 18 έως 24 ετών, οι οποίοι δεν λαμβάνουν ανώτερη εκπαίδευση, η πρόσβαση όλων των σχολείων στο διαδίκτυο και η εξέλιξη των κέντρων κατάρτισης σε πολύπλευρα κέντρα γνώσης, με συμμετοχή πολλών ομάδων στόχων και δικτύωσή τους με ερευνητικά κέντρα και επιχειρήσεις. Επίσης, είναι αναγκαία η ενθάρρυνση της δια βίου μάθησης και η ενίσχυση της κινητικότητας των μαθητών και των εκπαιδευτικών, τόσο μέσω των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και μέσω της διεθνούς αναγνώρισης των προσόντων και της δημιουργίας μιας ενιαίας μορφής βιογραφικού σημειώματος, το οποίο θα μπορεί να χρησιμοποιείται κατά βούληση. Γενικά, προτείνεται αναθεώρηση των στόχων των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών, κατά την οποία θα λαμβάνονται υπόψη οι αναγκαιότητες και οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με τις ιδιαιτερότητες του κάθε κράτους.

8. Η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας. Τέθηκε ως στόχος η αύξηση του συντελεστή απασχόλησης από 61% το 2000 σε 70% το 2010 και, ειδικότερα, η αύξηση του συντελεστή της γυναικείας απασχόλησης από 51% το 2000 σε τουλάχιστον 60% το 2010. Αναγκαίες ενέργειες για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η έμφαση στη δια βίου μάθηση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων, η ευελιξία στο χρόνο και στις μορφές της εργασίας, η αύξηση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών και η διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών.

9. Ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής, τα οποία θα πρέπει να εξασφαλίζουν την επαρκή αμοιβή της εργασίας, τη βιωσιμότητά τους υπό το πρίσμα της γήρανσης του πληθυσμού, την ισότητα των φύλων, την ποιότητα των υπηρεσιών υγείας και την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού. Ουσιαστική ενίσχυση προς αυτήν την κατεύθυνση μπορεί να παρέχει η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και η βοήθεια από πλευράς Κοινότητας.

10. Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού, μέσω της καταπολέμησης της φτώχειας και της ανεργίας, της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της ευρείας πρόσβασης στις γνώσεις και στις ευκαιρίες της αγοράς εργασίας. Κρίνεται και σε αυτό τον τομέα αναγκαία η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και προτείνεται η υιοθέτηση πολιτικών, οι οποίες θα απευθύνονται σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, για παράδειγμα στις μειονότητες, τα παιδιά, τους ηλικιωμένους και στα άτομα με αναπηρίες.

Η Στρατηγική της Λισσαβόνας στηρίζεται σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση των στόχων και επιβάλλει το συντονισμό και την αλληλενέργεια τόσο μεταξύ των δράσεων της Ένωσης και εκείνων των κρατών μελών, όσο και μεταξύ των διαφόρων κατευθύνσεων - οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής.

Η κατανόηση των στόχων αυτών συνεπάγεται την ορθή ενσωμάτωση τους στα πλαίσια της χάραξης της εθνικής στρατηγικής και την αξιοποίηση της συσσωρευμένης εμπειρίας της Ένωσης για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής των κρατών μελών. Σε αυτή τη στρατηγική αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική η γνώση των προτεραιοτήτων και της πορείας υλοποίησης των τεθέντων στόχων της Στρατηγικής.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

2.1 Συνοπτική Παρουσίαση των Εκθέσεων του Παγκόσμιου Οικονομικού Forum (World Economic Forum) σχετικά με την αξιολόγηση των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας

2.2 Η επίδοση της Ελλάδας σε σχέση με τους τεθέντες στόχους

2.1.Συνοπτική Παρουσίαση των Εκθέσεων του Παγκόσμιου Οικονομικού Forum (World Economic Forum) σχετικά με την αξιολόγηση των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας

Το Παγκόσμιο Οικονομικό Forum, στην Παγκόσμια Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα, έχει συμπεριλάβει τα τελευταία χρόνια και ερωτήματα σχετικά με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας και την επίτευξη ή μη των στόχων της από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά συνδυάζονται με στατιστικά στοιχεία και αποτιμάται η απόδοση κάθε κράτους σε σχέση με τους στόχους της Λισσαβόνας. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στις ετήσιες Εκθέσεις που εκδίδονται, με τίτλο “ The Lisbon Review”. Η βαθμολόγηση των επιδόσεων των κρατών μελών γίνεται με τη χρήση μιας κλίμακας από το ένα ως το επτά. Εκτός από την παρουσίαση της επίδοσης κάθε κράτους, χρησιμοποιούνται και παρόμοια δεδομένα από ορισμένα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ, για τις απαραίτητες ποιοτικές συγκρίσεις. Επίσης, εξετάζεται μεμονωμένα και η επίδοση των ΗΠΑ. Τέλος, παρουσιάζεται η εικόνα των νέων μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υπό ένταξη χωρών όπως η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Τουρκία. Και οι δυο εκθέσεις που έχουν δημοσιοποιηθεί συγκρίνουν τις επιδόσεις των χωρών στις παρακάτω οκτώ διαφορετικές κατευθύνσεις, οι οποίες αντιστοιχούν σε ισάριθμους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβόνας:

1. Κοινωνία της Πληροφορίας,
2. Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη,
3. Απελευθέρωση της Αγοράς:
 - 3.1. Ενιαία Αγορά,
 - 3.2. Κρατικές Ενισχύσεις,
4. Δίκτυα:
 - 4.1. Επικοινωνίες,
 - 4.2. Υποδομές και Μεταφορές,
5. Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες,
6. Επιχειρηματικό περιβάλλον:
 - 6.1. Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων,
 - 6.2. Ρυθμιστικά εμπόδια,
7. Κοινωνική συνοχή:
 - 7.1. Δια βίου εκπαίδευση,
 - 7.2. Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας,
8. Αειφόρος ανάπτυξη:

8.1. Περιβάλλον,

8.2. Κλιματικές αλλαγές.

Η πρώτη έκθεση, που αφορούσε τα έτη 2002 και 2003, κατέληξε στα παρακάτω βασικά συμπεράσματα:

- Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατατάσσεται χαμηλότερα σε σχεδόν όλες (εκτός από αυτήν της κοινωνικής συνοχής) τις κατευθύνσεις των στόχων της Λισσαβώνας, τόσο συγκρινόμενη με τις ΗΠΑ, όσο και με τις άλλες χώρες του ΟΟΣΑ.
- Κάποιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκονται στην κατάταξη κοντά στις ΗΠΑ σε συγκεκριμένους τομείς, όμως οι καλύτερες χώρες είναι διαφορετικές σε κάθε κατηγορία. Μόνο η Φινλανδία εξαιρείται από αυτόν τον κανόνα και καταλαμβάνει μια από τις πρώτες θέσεις σχεδόν σε όλους τους τομείς. Αντίθετα, οι χώρες με τις χαμηλότερες επιδόσεις είναι οι ίδιες σε όλες τις κατηγορίες (Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία και Πορτογαλία). Έτσι, ενώ η καλή απόδοση φαίνεται να είναι «θέμα τομέα», η κακή απόδοση είναι «θέμα χώρας».
- Δεν υπάρχει κοινό ευρωπαϊκό πρότυπο οικονομικής πολιτικής. Μόνιμη αδυναμία των ευρωπαϊκών οικονομιών σε σύγκριση με εκείνη των ΗΠΑ είναι το επιχειρηματικό περιβάλλον.
- Ο μέσος όρος της επίδοσης των νέων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι σημαντικά χαμηλότερος από αυτόν των προηγούμενων 15. Παρά ταύτα, η επίδοση των τριών καλύτερων νέων κρατών μελών είναι η ίδια ή και καλύτερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο σε κάποιους τομείς. Γενικά, οι νεοενταχθείσες χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις είναι: η Εσθονία, η Τσεχία, η Σλοβενία και η Ουγγαρία.

Συγκρίνοντας τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις ΗΠΑ, προκύπτουν τα κάτωθι αποτελέσματα ανά κατηγορία:

	<i>Οι 3 καλύτερες χώρες της ΕΕ</i>	<i>Οι 4 χειρότερες χώρες της ΕΕ</i>	<i>Η.Π.Α</i>	<i>Σχέση μ.ο.ΕΕ με ΗΠΑ</i>	<i>Σχέση 3 καλύτερων χωρών της ΕΕ με ΗΠΑ</i>	<i>Σχέση 4 χειρότερων χωρών της ΕΕ με ΗΠΑ</i>
Κοινωνία της Πληροφορίας	Φινλανδία, Σουηδία, Μ. Βρετανία	Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Ιρλανδία	5,94	-0,52	0,09	-1,04
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Φινλανδία, Γερμανία, Σουηδία	Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία	5,99	-0,84	-0,37	-1,57
Απελευθέρωση της Αγοράς			5,06	-0,28	0,34	-0,77
-Ενιαία Αγορά	-Σουηδία, Μ. Βρετανία, Φινλανδία	-Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία	5,53	-0,36	0,13	-0,93
-Κρατικές Ενισχύσεις	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Ιρλανδία	-Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Γαλλία	4,58	-0,19	0,54	-0,6
Δίκτυα			6,17	-0,87	0,16	-1,37
-Επικοινωνίες	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Σουηδία	-Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία	6,12	-0,81	0,04	-0,97
-Υποδομές και Μεταφορές	-Γερμανία, Φινλανδία, Δανία	-Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία	6,22	-0,92	0,27	-1,76
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Μ. Βρετανία, Φινλανδία, Δανία	Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Βέλγιο	5,75	-0,62	-0,01	-1,05
Επιχειρηματικό περιβάλλον			4,4	-0,92	-0,05	-1,37
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Ιρλανδία	-Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία	5,48	-1,28	-0,43	-1,87
-Ρυθμιστικά εμπόδια	-Φινλανδία, Μ. Βρετανία, Ιρλανδία	- Ιταλία, Ελλάδα, Γαλλία, Βέλγιο	3,31	-0,55	0,34	-0,87
Κοινωνική συνοχή			4,75	0,1	1,31	-0,91
-Δια βίου εκπαίδευση	-Ολλανδία, Φινλανδία, Βέλγιο	-Ελλάδα, Πορτογαλία, Ιταλία, Ισπανία	5,76	-0,6	0,14	-1,21
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	-Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία	-Ιρλανδία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Μ. Βρετανία	3,73	0,8	2,48	-0,61
Αειφόρος ανάπτυξη			5,72	-0,27	0,37	-1,20
-Περιβάλλον	-Φινλανδία, Ολλανδία, Γερμανία	-Ελλάδα, Ιταλία, Ιρλανδία, Ισπανία	4,8	0,02	0,73	-0,65
-Κλιματικές αλλαγές	-Φινλανδία, Γερμανία, Ολλανδία	-Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία	6,63	-0,55	0	-1,75

Σημείωση: η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο.

Σύγκριση των επιδόσεων των ευρωπαϊκών χωρών με τις μη ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ:

	<i>Μ.Ο. χωρών ΟΟΣΑ*</i>	<i>Σχέση χωρών της ΕΕ με χώρες ΟΟΣΑ*</i>	<i>Σχέση τριών καλύτερων χωρών της ΕΕ με χώρες ΟΟΣΑ*</i>
Κοινωνία της Πληροφορίας	5,8	-0,38	0,22
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	5,14	-0,07	0,4
Απελευθέρωση της Αγοράς	4,96	-0,18	0,44
-Ενιαία Αγορά	5,15	0,02	0,51
-Κρατικές Ενισχύσεις	4,76	-0,37	0,36
Δίκτυα	5,93	-0,64	0,39
-Επικοινωνίες	5,77	-0,47	0,38
-Υποδομές και Μεταφορές	6,09	-0,8	0,4
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	5,42	-0,29	0,33
Επιχειρηματικό περιβάλλον	4	-0,52	0,35
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	4,65	-0,45	0,4
-Ρυθμιστικά εμπόδια	3,35	-0,59	0,3
Κοινωνική συνοχή	5,31	-0,46	0,57
-Δια βίου εκπαίδευση	5,38	-0,22	0,52
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	5,23	-0,70	0,62
Αειφόρος ανάπτυξη	5,79	-0,29	0,26
-Περιβάλλον	5,32	-0,40	0,22
-Κλιματικές αλλαγές	6,26	-0,18	0,3

Κατάταξη ευρωπαϊκών κρατών ανά τομέα:

	Κοινωνία της Πληροφορίας	Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Απελευθέρωση της Αγοράς	Δίκτυα	Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Επιχειρηματικό περιβάλλον	Κοινωνική συνοχή	Αειφόρος ανάπτυξη	Μέσος Όρος
Φινλανδία	1	1	1	1	2	1	3	1	1,4
Σουηδία	2	3	6	3	5	6	7	4	4,5
Δανία	4	9	5	4	3	5	4	3	4,6
Μ. Βρετανία	3	4	2	9	1	2	10	6	4,6
Ολλανδία	7	8	3	6	4	4	1	8	5,1
Γερμανία	6	2	9	2	8	11	9	2	6,1
Αυστρία	5	7	4	8	9	8	5	5	6,4
Βέλγιο	9	5	7	5	7	10	2	7	6,5
Γαλλία	10	6	11	7	10	12	6	9	8,9
Ιρλανδία	11	10	8	13	6	3	12	13	9,5
Πορτογαλία	8	12	10	10	11	7	13	10	10,1
Ισπανία	12	11	12	11	12	9	8	12	10,9
Ιταλία	13	13	13	12	13	13	11	11	12,4
Ελλάδα	14	14	14	14	14	14	14	14	14

Σημείωση: στους παραπάνω πίνακες η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

*ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης)

Ανταγωνιστικότητα των χωρών της διεύρυνσης:

	<i>Οι 3 καλύτερες χώρες</i>	<i>Μ.Ο. χωρών διεύρυνσης σε σχέση με ΕΕ</i>	<i>Σχέση 3 καλύτερων χωρών διεύρυνσης με ΕΕ</i>
Κοινωνία της Πληροφορίας	Εσθονία, Ουγγαρία, Τσεχία	-0,91	0,09
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Τσεχία, Σλοβενία, Ουγγαρία	-1,27	-0,64
Απελευθέρωση της Αγοράς		-1,27	-0,56
-Ενιαία Αγορά	-Σλοβενία, Ουγγαρία, Εσθονία	-1,35	-0,80
-Κρατικές Ενισχύσεις	-Σλοβενία, Ουγγαρία, Εσθονία	-1,19	-0,32
Δίκτυα		-0,81	-0,01
-Επικοινωνίες	-Εσθονία, Τσεχία, Ουγγαρία	-0,52	0,37
-Υποδομές και Μεταφορές	-Σλοβενία, Τσεχία, Εσθονία	-1,09	-0,38
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Εσθονία, Σλοβενία, Ουγγαρία	-1,84	-0,44
Επιχειρηματικό περιβάλλον		-0,44	0,22
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	- Εσθονία, Σλοβενία, Ουγγαρία	-0,83	-0,11
-Ρυθμιστικά εμπόδια	- Εσθονία, Ουγγαρία, Σλοβενία	-0,05	0,55
Κοινωνική συνοχή		-1,04	0,06
-Δια βίου εκπαίδευση	-Τσεχία, Ουγγαρία, Σλοβακία	-0,75	-0,13
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	-Τσεχία, Σλοβενία, Σλοβακία	-1,33	0,25
Αειφόρος ανάπτυξη		-1,28	-0,56
-Περιβάλλον	-Σλοβενία, Τσεχία, Εσθονία	-0,85	-0,36
-Κλιματικές αλλαγές	-Τσεχία, Σλοβενία, Ουγγαρία	-1,70	-0,76

Σημείωση: η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο.

Στην έκθεση για το 2004 χρησιμοποιούνται οι ίδιες ακριβώς κατηγορίες αξιολόγησης των στόχων της Λισσαβώνας και τα συμπεράσματά της συμπίπτουν με εκείνα της προηγούμενης χρονιάς.

Τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζουν μια μικτή εικόνα σχετικά με την εκπλήρωση των στόχων της Λισσαβώνας. Τα σκανδιναβικά κράτη έχουν πολύ καλή επίδοση σε όλους σχεδόν τους τομείς, ενώ τα κράτη της Νότιας Ευρώπης έχουν πολύ φτωχή επίδοση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υπολείπεται σε σύγκριση με τις ΗΠΑ στις επτά από τις οκτώ κατευθύνσεις, συμπεριλαμβανομένης αυτής της κοινωνικής συνοχής. Μόνο στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης η Ευρωπαϊκή Ένωση υπερτερεί των ΗΠΑ. Αντιθέτως, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπερτερούν σε όλους τους τομείς συγκρινόμενες με το μέσο όρο των μη ευρωπαϊκών χωρών του ΟΟΣΑ. Οι διαφορές, ωστόσο, που εμφανίζονται είναι πολύ μικρές και σαφώς μικρότερες από τις διαφορές που παρουσιάζουν οι επιδόσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σύγκριση με αυτές των ΗΠΑ. Όσον αφορά στα νέα κράτη μέλη, αν και ο μέσος

όρος τους είναι χαμηλότερος του ευρωπαϊκού μέσου όρου, είναι χαρακτηριστικό ότι ο μέσος όρος των τριών καλύτερων χωρών της διεύρυνσης είναι υψηλότερος αυτού των τεσσάρων χειρότερων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15. Τα αποτελέσματα της μελέτης συνοψίζονται στους παρακάτω πίνακες.

Κατάταξη των ευρωπαϊκών κρατών:

	Κατάταξη	Μ.Ο. βαθμολογίας	Κοινωνία της Πληροφορίας	Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Απελευθέρωση της Αγοράς	Δίκτυα	Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Επιχειρηματικό περιβάλλον	Κοινωνική συνοχή	Αειφόρος ανάπτυξη
Φινλανδία	1	5,8	5,78	5,87	5,36	6,33	6,13	5,48	5,46	5,97
Δανία	2	5,63	5,68	4,87	5,14	6,51	5,96	5,6	5,52	5,78
Σουηδία	3	5,62	5,71	5,57	4,91	6,37	5,8	5,29	5,46	5,89
Μ. Βρετανία	4	5,3	4,96	4,67	5,11	5,78	6,1	5,62	4,86	5,3
Ολλανδία	5	5,21	4,99	4,46	4,94	6,04	5,67	4,71	5,29	5,57
Γερμανία	6	5,18	4,95	4,9	4,64	6,36	5,62	4,64	4,37	5,96
Λουξεμβούργο	7	5,14	4,98	3,57	4,96	6,22	5,72	5,17	5,19	5,28
Γαλλία	8	5,03	4,52	4,68	4,65	6,1	5,68	4,68	4,72	5,2
Αυστρία	9	4,94	4,69	4,27	4,54	5,76	5,48	4,28	4,88	5,64
Βέλγιο	10	4,88	4,08	4,45	4,63	5,74	5,39	4,69	5,12	4,91
Ιρλανδία	11	4,69	4,14	4,18	4,47	4,89	5,59	5,3	4,62	4,35
Ισπανία	12	4,47	3,71	3,93	4,5	5,34	5,14	4,32	4,38	4,48
Ιταλία	13	4,38	3,94	3,87	4,4	5,3	4,92	3,64	4,24	4,74
Πορτογαλία	14	4,25	3,86	3,44	4,1	5,35	4,9	3,69	4,15	4,29
Ελλάδα	15	4	3,16	3,44	3,96	4,99	4,74	3,78	3,9	4
Η.Π.Α.		5,55	5,86	6,08	5,11	5,85	5,82	5,71	5,04	4,96

Σημείωση: η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

Σύγκριση των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις ΗΠΑ:

	<i>Η.Π.Α.</i>	<i>Μέσος όρος ΕΕ</i>	<i>Σχέση ευρωπαϊκού μ.ο. με ΗΠΑ</i>
Κοινωνία της Πληροφορίας	5,86	4,61	-1,25
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	6,08	4,41	-1,67
Απελευθέρωση της Αγοράς	5,11	4,69	-0,42
-Ενιαία Αγορά	5,70	5,13	-0,57
-Κρατικές Ενισχύσεις	4,52	4,25	-0,27
Δίκτυα	5,85	5,81	-0,04
-Επικοινωνίες	5,60	5,96	0,36
-Υποδομές και Μεταφορές	6,10	5,65	-0,45
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	5,82	5,52	-0,29
Επιχειρηματικό περιβάλλον	5,71	4,74	-0,97
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	5,83	4,52	-1,32
-Ρυθμιστικά εμπόδια	5,58	4,96	-0,62
Κοινωνική συνοχή	5,04	4,81	-0,23
-Επιστροφή ανέργων στην εργασία	5,60	5,06	-0,54
-Δια βίου εκπαίδευση	5,31	4,96	-0,35
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	4,20	4,4	0,21
Αειφόρος ανάπτυξη	4,96	5,16	0,20
Μ.Ο.	5,55	4,97	-0,58

Σημείωση: η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

Από την ως άνω έκθεση προκύπτει ότι για να επιτύχει η Ευρωπαϊκή Ένωση τους στόχους της Λισσαβώνας πρέπει να εστιάσει την πολιτική της σε τρεις συγκεκριμένους τομείς:

- την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας,
- την ανάπτυξη μιας ισχυρότερης κοινωνίας της πληροφορίας, και
- τη δημιουργία ενός καλύτερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Σύγκριση των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις μη ευρωπαϊκές χώρες ΟΟΣΑ:

	<i>Μ.Ο. μη ευρωπαϊκών χωρών ΟΟΣΑ*</i>	<i>Μ.Ο. χωρών ΕΕ</i>	<i>Σχέση Μ.Ο. χωρών της ΕΕ με μη ευρωπαϊκές χώρες ΟΟΣΑ*</i>
Κοινωνία της Πληροφορίας	4,53	4,61	0,08
Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	4,31	4,41	0,1
Απελευθέρωση της Αγοράς	4,52	4,69	0,16
-Ενιαία Αγορά	4,98	5,13	0,14
-Κρατικές Ενισχύσεις	4,06	4,25	0,19
Δίκτυα	5,52	5,81	0,29
-Επικοινωνίες	5,62	5,96	0,35
-Υποδομές και Μεταφορές	5,42	5,65	0,23
Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	5,30	5,52	0,22
Επιχειρηματικό περιβάλλον	4,66	4,74	0,07
-Συνθήκες ίδρυσης επιχειρήσεων	4,55	4,52	-0,03
-Ρυθμιστικά εμπόδια	4,78	4,96	0,18
Κοινωνική συνοχή	4,68	4,81	0,13
-Επιστροφή ανέργων στην εργασία	4,98	5,06	0,09
-Δια βίου εκπαίδευση	4,61	4,96	0,15
-Εκσυγχρονισμός κοινωνικής προστασίας	4,24	4,40	0,17
Αειφόρος ανάπτυξη	4,96	5,16	0,19
Μ.Ο	4,81	4,97	0,16

Κατάταξη και βαθμολογία των εννέα εκ των δέκα νέων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των τριών υπό ένταξη:

	Κατάταξη	Μ.Ο. βαθμολογίας	Κοινωνία της Πληροφορίας	Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Απελευθέρωση της Αγοράς	Δίκτυα	Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Επιχειρηματικό περιβάλλον	Κοινωνική συνοχή	Αειφόρος ανάπτυξη
Εσθονία	1	4,64	4,92	3,82	4,40	4,98	5,43	4,90	4,20	4,44
Σλοβενία	2	4,36	4,38	3,92	4,06	5,21	4,69	3,76	4,24	4,60
Λετονία	3	4,34	3,62	3,86	4,44	4,35	4,84	4,87	4,47	4,29
Μάλτα	4	4,2	4,42	2,99	4,03	4,81	5,27	4,00	4,83	3,24
Τσεχία	5	4,16	3,62	3,34	4,01	5,19	4,03	4,18	4,40	4,48
Ουγγαρία	6	4,12	3,24	3,47	4,10	4,57	4,87	4,41	4,19	4,09
Λιθουανία	7	4,05	3,36	3,57	4,10	4,51	4,67	4,38	3,69	4,17
Σλοβακία	8	3,89	3,29	3,34	3,84	4,50	4,39	3,43	3,83	4,53
Πολωνία	9	3,68	2,95	3,53	3,75	4,00	4,26	3,56	3,42	3,99
Τουρκία	10	3,45	2,61	2,72	3,68	4,01	3,99	3,64	3,45	3,33
Ρουμανία	11	3,35	2,91	2,88	3,04	3,48	3,77	3,65	3,74	3,33
Βουλγαρία	12	3,25	2,66	2,94	3,26	3,54	3,64	3,81	3,07	3,08
Μ.Ο. ΕΕ		4,97	4,61	4,41	4,69	5,81	5,52	4,74	4,81	5,16

Σημείωση: στους παραπάνω πίνακες η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

2.2 Η επίδοση της Ελλάδας σε σχέση με τους τεθέντες στόχους

Η εξέταση των πινάκων της μελέτης του Παγκόσμιου Οικονομικού Forum αποκαλύπτει τις σοβαρότατες αδυναμίες της Ελλάδας, σε σχέση με την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας. Η χώρα μας κατατάσσεται στην τελευταία θέση μεταξύ των υπό εξέταση κρατών, τόσο συνολικά όσο και αναφορικά με τους επιμέρους στόχους. Αναλυτικότερα, η διαφορά των ελληνικών επιδόσεων από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμφανίζεται παρακάτω.

Σύγκριση της Ελλάδας με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

	Κοινωνία της Πληροφορίας	Καινοτομία, Έρευνα και Ανάπτυξη	Απελευθέρωση της Αγοράς	Δίκτυα	Αποδοτικές και ολοκληρωμένες οικονομικές υπηρεσίες	Επιχειρηματικό περιβάλλον	Κοινωνική συνοχή	Αειφόρος ανάπτυξη
Ελλάδα	3,16	3,44	3,96	4,99	4,74	3,78	3,9	4
Μ.Ο. ΕΕ	4,61	4,41	4,69	5,81	5,52	4,74	4,81	5,16
Απόκλιση Ελλάδας από Μ.Ο. ΕΕ	-1,45	-0,97	-0,73	-0,82	-0,78	-0,96	-0,91	-1,16
Απόκλιση ως %	-31,45	-21,99	-15,56	-14,11	-14,13	-20,25	-18,92	-22,48

Σημείωση: η επίδοση των υπό εξέταση χωρών μετράται με τη χρήση κλίμακας από το ένα ως το επτά, όπου ένα είναι το ελάχιστο και επτά είναι το μέγιστο

Είναι προφανές από τον παραπάνω πίνακα πως η Ελλάδα παρουσιάζει μεγάλη υστέρηση σχετικά με το μέσο όρο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά στην επίτευξη όλων των στόχων της Λισσαβώνας. Η μεγαλύτερη απόκλιση εμφανίζεται στην κατεύθυνση της Κοινωνίας της Πληροφορίας, στην οποία η επίδοση της χώρας είναι κατά 31,45% χαμηλότερη του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Σημαντική, επίσης, υστέρηση εμφανίζεται στις κατευθύνσεις της Καινοτομίας, Έρευνας και Ανάπτυξης, του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και της Αειφόρου Ανάπτυξης, όπου η επίδοση της Ελλάδας είναι περισσότερο από 20% χαμηλότερη του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σχετικά καλύτερη εμφανίζεται η εικόνα στους τομείς της Απελευθέρωσης της Αγοράς, των Δικτύων, των αποδοτικών Οικονομικών Υπηρεσιών και της Κοινωνικής Συνοχής. Ωστόσο, η χώρα παρουσιάζει και εδώ χαμηλότερες επιδόσεις από τη μέση ευρωπαϊκή με την υστέρηση να κυμαίνεται μεταξύ του 14,11% και του 18,92%.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

3.1 Η Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου υπό τον κ .Wim Kok ενόψει της ενδιάμεσης αναθεώρησης της Στρατηγικής της Λισσαβόνας

3.2. Μελλοντικές Προτεραιότητες σχετικά με την Επίτευξη των Στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβόνας

3.3 Συμπερασματικά

3.4 Συμπεράσματα και προτάσεις σχετικά με τις ελληνικές προτεραιότητες

3.5. Παρουσίαση έρευνας σε ευρωπαϊούς πολίτες σχετικά με τους στόχους της Λισσαβόνας

3.1 Η Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου υπό τον κ .Wim Kok ενόψει της ενδιάμεσης αναθεώρησης της Στρατηγικής της Λισσαβώνας

Η **Ομάδα Υψηλού Επιπέδου** Το Μάρτιο του 2004, στις Βρυξέλλες, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συστήσει μια Ομάδα Υψηλού Επιπέδου υπό τον κ.Wim Kok, η οποία θα αναλάμβανε την προετοιμασία μιας έκθεσης ως συνεισφορά στην ενδιάμεση αξιολόγηση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας .Ακολουθούν οι κυριότερες επισημάνσεις της Έκθεσης Kok.

Στρατηγική της Λισσαβώνας – Νέα Δεδομένα και Προκλήσεις

Η επιτυχημένη εφαρμογή της διαδικασίας απαιτεί τη συγχρονισμένη προσπάθεια όλων των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Η Στρατηγική της Λισσαβώνας πρέπει να εκληφθεί από όλους τους εμπλεκόμενους ως το μέσο για την μετατροπή της Ευρώπης σε παγκόσμια οικονομική δύναμη. Από το ξεκίνημα της, η Στρατηγική προσπάθησε να συνδυάσει τον οικονομικό δυναμισμό με την προσήλωση στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Πρότυπο.

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας σκοπεύει:

- να αυξήσει τη δημόσια και ιδιωτική δαπάνη σε Έρευνα και Ανάπτυξη,
- να αναπτύξει το εμπόριο και τον ανταγωνισμό,
- να βελτιώσει το επιχειρηματικό κλίμα,
- να εξασφαλίσει μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα στην αγορά εργασίας και
- να τονώσει την αειφόρο ανάπτυξη.

Από το 2000, το παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον επηρεάστηκε βαθύτατα από την πτώση των υπερτιμημένων μετοχών της νέας οικονομίας στα χρηματιστήρια όλου του κόσμου ,και ιδιαίτερα των ΗΠΑ, και από τη έξαρση των τρομοκρατικών επιθέσεων. Τα γεγονότα αυτά επηρέασαν σαφώς αρνητικά, τόσο τις δαπάνες στις νέες τεχνολογίες όσο και την εξάπλωση του παγκόσμιου εμπορίου. Η, κατά τα άλλα καλοδεχούμενη, διεύρυνση της Ένωσης κατέστησε ακόμη δυσκολότερη την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας. Τέλος, οι αυξημένες τιμές του πετρελαίου πίεσαν την βιομηχανική παραγωγή και υπονόμισαν το κλίμα καταναλωτικής και επιχειρηματικής εμπιστοσύνης στην Ευρώπη.

Η οικονομική ανάπτυξη των δυο τελευταίων ετών υπήρξε λιγότερο δυναμική στην Ευρώπη εξαιτίας των συνεχιζόμενων δομικών αδυναμιών και υ964 της χαμηλής δημόσιας και ιδιωτικής ζήτησης. Το αποτέλεσμα ήταν η πτωχή οικονομική επίδοση των περισσότερων κρατών μελών της Ευρώπης και η αδυναμία επίτευξης των στόχων της Λισσαβώνας. Παράλληλα, πολλά κράτη μέλη δεν επέδειξαν το απαιτούμενο ενδιαφέρον για την εφαρμογή της Ατζέντας της Λισσαβώνας σε συγκεκριμένους τομείς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

Η εικόνα, στο μέσο της περιόδου εφαρμογής της Στρατηγικής, είναι αρκετά συγκεχυμένη και απαιτούνται πολλά ώστε να μην ταυτιστεί με χαμένους στόχους και κενές υποσχέσεις. Στα θετικά συγκαταλέγονται η αύξηση της απασχόλησης, η οποία από το 62,5 % του 1999 έφτασε στο 64,3 % το 2003 -μακριά βέβαια από τον ενδιάμεσο στόχο του 67%- και η επίτευξη του στόχου για την εισαγωγή του διαδικτύου στα νοικοκυριά, η οποία επετεύχθη στις 12 από τις 15 χώρες. Ωστόσο, φαίνεται δύσκολη η επίτευξη του στόχου για ποσοστό απασχόλησης 70% ως το 2010, όπως επίσης και ο στόχος του 50% για την απασχόληση των μεγάλων σε ηλικία εργαζομένων. Παράλληλα, μόνο δύο χώρες καλύπτουν το στόχο του 3% του ΑΕΠ για Έρευνα και Ανάπτυξη και μόνο πέντε χώρες το στόχο για την εφαρμογή των Κοινοτικών Οδηγιών για την κοινή αγορά. Όσον αφορά το περιβάλλον, οι περισσότερες χώρες βρίσκονται μακριά από τους στόχους του Κιότο.

Η παρούσα κατάσταση δείχνει ότι πολλοί στόχοι κινδυνεύουν να μην επιτευχθούν. Αυτό δεν σημαίνει ότι η φιλοδοξία είναι εσφαλμένη ή ότι θα πρέπει να μετατοπιστεί η προθεσμία εφαρμογής της. Η εφαρμογή της Στρατηγικής είναι πιο απαραίτητη από ποτέ. Οι ανταγωνίστριες χώρες κινούνται γρήγορα και απειλούν τη θέση της Ευρώπης στο παγκόσμιο οικονομικό γίγνεσθαι. Τόσο η ανάπτυξη της Κίνας όσο και της Ινδίας αποτελούν πρόκληση για την ΕΕ και όχι εμπόδια. Η ΕΕ πρέπει να αναπτύξει τα δικά της ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και τα δικά της πεδία υπεροχής στον τομέα της οικονομίας της γνώσης. Σε αυτό το πεδίο, βέβαια, έχει να αντιμετωπίσει το μεγάλο εμπόδιο των ΗΠΑ, οι οποίες κυριαρχούν. Η Ευρώπη πρέπει να βρει το νέο της ρόλο στην παγκόσμια οικονομία, ώστε να διατηρήσει τις ξεχωριστές επιλογές της όσον αφορά το κοινωνικό της πρότυπο. Δεν έχει άλλη επιλογή παρά να ενισχύσει την οικονομία της γνώσης. Σε τομείς όπως το προσδόκιμο όριο ζωής, η βρεφική θνησιμότητα, η φτώχεια και η ισοκατανομή εισοδήματος, η Ευρώπη υπερέχει των ΗΠΑ. Ο στόχος της Στρατηγικής της Λισσαβώνας είναι να διατηρηθούν αυτά τα χαρακτηριστικά σε ένα περιβάλλον αυξανόμενου ανταγωνισμού και μεγάλων προκλήσεων. Στόχος της Στρατηγικής δεν είναι να γίνει η Ευρώπη ένα πιστό αντίγραφο των ΗΠΑ. Η εφαρμογή της Στρατηγικής αντιμετωπίζει τις μεγάλες προκλήσεις της αντιμετώπισης της γήρανσης του πληθυσμού, της διεύρυνσης και του παγκόσμιου ανταγωνισμού, διατηρώντας την υποστήριξη προς τους άπορους και τους φτωχούς. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, χρειάζονται μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και περισσότεροι άνθρωποι στην εργασία. Η μείωση των γεννήσεων και η αύξηση του ορίου ζωής θα οδηγήσει σε μείωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 20%, σε σχέση με το προσδοκώμενο, μέχρι το 2040. Παράλληλα, θα υπάρξει αύξηση των δαπανών για τις συντάξεις και το σύστημα υγείας κατά μέσον όρο 6% ως το 2050. Η διεύρυνση της ΕΕ μείωσε το κατά κεφαλήν εισόδημα της ΕΕ κατά 12,5%. Στην ΕΕ των 25 κατοικούν 130 εκατομμύρια ανθρώπων, οι οποίοι έχουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάτω του 75% του νέου κοινοτικού μέσου όρου. Συνεπώς, για την ΕΕ των 25 γίνεται ακόμα δυσκολότερη η επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας. Η θετική όψη της διεύρυνσης είναι η ένταξη στην ΕΕ νέων κρατών με υψηλούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ και της παραγωγικότητας, δημιουργώντας στην Ανατολική Ευρώπη ένα δυναμικά αναπτυσσόμενο σύνολο οικονομιών. Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας υπήρξε μικρότερη της ανάπτυξης της οικονομίας των ΗΠΑ και είναι η πρώτη

φορά που συμβαίνει αυτό τις τελευταίες δεκαετίες. Το επιχείρημα για την εξήγηση αυτού του φαινομένου είναι η δημιουργία στην ΕΕ θέσεων εργασίας νέων μεν, αλλά χαμηλής παραγωγικότητας, καθώς και οι ανεπαρκείς δαπάνες σε Έρευνα και Ανάπτυξη και εκπαίδευση, οι οποίες δικαιολογούνται εν μέρει από τον προσανατολισμό των ευρωπαϊκών βιομηχανιών σε τομείς χαμηλής και μέσης έντασης τεχνολογίας. Συνεπώς, απαιτείται αποδοτικότερη χρησιμοποίηση του εργατικού δυναμικού, με αύξηση της απασχόλησης και των ωρών εργασίας σε βάθος χρόνου. Σε κίνδυνο, ωστόσο, βρίσκεται το κοινωνικό πρότυπο της ΕΕ, αν δεν εκσυγχρονιστούν τα κοινωνικά της συστήματα, αν δεν αυξηθούν ο ρυθμός ανάπτυξής της και το ποσοστό απασχόλησης. Η Στρατηγική της Λισσαβώνας είναι η καλύτερη απάντηση στις νέες προκλήσεις για τη διατήρηση του κοινωνικού προτύπου και την εκπλήρωση των νέων στόχων της ΕΕ, δηλαδή για μια Ευρώπη επικεντρωμένη στην καινοτομία και την υψηλή τεχνολογία, η οποία θα παράγει πλούτο και νέες θέσεις εργασίας. Η εφαρμογή της Στρατηγικής είναι ορθή και απαραίτητη, αλλά απαιτεί άμεσες δράσεις και την μεγαλύτερη δυνατή κοινοποίηση του κόστους που θα επιφέρει σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες η αδυναμία εφαρμογής της. Το πρόβλημα έγκειται στην κατανόησή της και στον τρόπο και τη διαδικασία υλοποίησής της. Επίτευξη των στόχων σημαίνει και παράλληλη διατήρηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου. Είναι μια στρατηγική, η οποία μπορεί να εφαρμοστεί αποδοτικά μόνο συλλογικά, από όλα τα κράτη μέλη, ώστε να έχει θετικά αποτελέσματα για όλους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να είναι έτοιμη να απονεμίσει τα εύσημα σε όσα κράτη έχουν επιτύχει (fame) και να ασκήσει έντονη κριτική (shame) σε όσα κράτη δεν ανταποκρίνονται στην ανάγκη εφαρμογής της Ατζέντας. Αν η ΕΕ θέλει να επιτύχει τους στόχους, πρέπει να δράσει συντονισμένα και άμεσα.

3.2. Μελλοντικές Προτεραιότητες σχετικά με την Επίτευξη των Στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας

Είναι αναγκαία η συστηματική προσπάθεια από όλα τα κράτη μέλη, η οποία να αφορά το σύνολο των στρατηγικών τομέων που αναγνωρίζονται ως σημαντικοί. Εκτός, όμως, από τη συνολική αυτή θεώρηση των στόχων της Στρατηγικής, κρίνεται αναγκαία και η διαμόρφωση πολιτικών, οι οποίες να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες συνθήκες και προκλήσεις που αντιμετωπίζει το κάθε κράτος. Οι πέντε τομείς, στους οποίους προτείνεται να επικεντρωθούν οι μελλοντικές προσπάθειες, είναι:

1. η δημιουργία της Κοινωνίας της Γνώσης,
2. η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς,
3. η εξασφάλιση ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος,

4. η τόνωση της απασχόλησης για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και

5. η έμφαση στη βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος.

Σε σχέση με τη δημιουργία της Κοινωνίας της Γνώσης, επισημαίνεται καταρχήν η ανάγκη για την αύξηση των δαπανών για Έρευνα και Ανάπτυξη, τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από το δημόσιο τομέα, μέσω της παροχής κινήτρων, του προσανατολισμού των υπηρεσιών του δημοσίου προς την κατεύθυνση αυτή και της ενίσχυσης των συνεργασιών δημοσίου – ιδιωτικού τομέα. Τονίζεται, επίσης, η σημασία της διάχυσης των γνώσεων που παράγονται, μέσω, ιδιαίτερα, της δικτύωσης μεταξύ των επιχειρήσεων και της περαιτέρω διάδοσης των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα της προσέλκυσης και της συγκράτησης νέων ερευνητών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και της διασφάλισης της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων. Κρίνεται χρήσιμη η επιτάχυνση των διαδικασιών χορήγησης αδειών παραμονής και εργασίας, καθώς και η αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων των ερευνητών.

Σε επίπεδο συγκεκριμένων μέτρων, προτείνονται:

- η κατάρτιση ενός σχεδίου δράσης για την άρση των εμποδίων και τη διευκόλυνση της μετακίνησης των ερευνητών στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- η ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας, για τη χρηματοδότηση και το συντονισμό της βασικής έρευνας σε ευρωπαϊκό επίπεδο,
- η έμφαση στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης eEurope 2005 και τη διάδοση των ευρυζωνικών δικτύων και
- η οριστική διευθέτηση του ζητήματος του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, μέσω, ιδιαίτερα της λύσης του προβλήματος της γλώσσας.

Αναφορικά με την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, αναγνωρίζεται πως η πορεία προς την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου είναι, κατά τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα αργή, κυρίως λόγω της καθυστέρησης της ενσωμάτωσης της κοινοτικής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Τονίζεται η ανάγκη για την επιτάχυνση της σχετικής προσπάθειας, καθώς και για την άρση των εμποδίων στην αγορά των υπηρεσιών – με γνώμονα, πάντα, την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών. Προτείνεται η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στα κράτη μέλη ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και η έμφαση σε καίριους τομείς, όπως είναι αυτοί της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου, καθώς και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Επισημαίνεται η ανάγκη για την εναρμόνιση της νομοθεσίας, και ιδιαίτερα της φορολογικής, προκειμένου να διευκολύνεται ο διεθνής προσανατολισμός των επιχειρήσεων, ενώ καθίσταται σαφές πως απαραίτητη προϋπόθεση για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς είναι η δημιουργία των κατάλληλων υποδομών που θα επιτρέπουν την πρόσβαση όλων των επιχειρήσεων σε όλα τα σημεία της ενιαίας αγοράς. Οι συγκεκριμένες ενέργειες που προτείνονται περιλαμβάνουν:

- την κατάρτιση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενός καταλόγου όλων των νομοθετημάτων που δεν έχουν μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, την κατάταξη των κρατών με βάση τις επιδόσεις τους στον τομέα αυτό και τον ορισμό μιας προθεσμίας, εντός της οποίας να πρέπει να ολοκληρωθεί η ενσωμάτωση της κοινοτικής νομοθεσίας στην εθνική,

- τη θέσπιση νομοθεσίας για την άρση των εμποδίων στην ελεύθερη διακίνηση υπηρεσιών, με παράλληλη εξασφάλιση της δέσμευσης από όλα τα κράτη μέλη πως δεν θα χρησιμοποιήσουν την εθνική νομοθεσία για να παρεμποδίσουν την παροχή υπηρεσιών από εταιρείες που εδρεύουν σε άλλα κράτη και

- την ολοκλήρωση της εφαρμογής του σχεδίου δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τη χάραξη στρατηγικής για την άρση των εμποδίων στην εκκαθάριση και το διακανονισμό στις διασυνοριακές συναλλαγές και την παρουσίαση προτάσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ολοκλήρωση των λιανικών χρηματοπιστωτικών αγορών. Η εξασφάλιση ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος απαιτεί, πρωτίστως, τη βελτίωση της νομοθεσίας, ποσοτικά και ποιοτικά. Επισημαίνεται πως δεν αρκεί η ποσοτική μείωση των νομοθετικών ρυθμίσεων που αναφέρονται στην επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά είναι αναγκαία η εξέταση του περιεχομένου των νομοθετημάτων, προκειμένου αυτά να συμβάλλουν ουσιαστικά στη διευκόλυνσή της και να μην παρεμποδίζουν τον υγιή ανταγωνισμό. Για το λόγο αυτό, προτείνεται να εξετάζονται οι επιπτώσεις κάθε σημαντικού νέου νόμου στην ανταγωνιστικότητα, πριν από την υιοθέτησή του. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να ληφθεί για τη διευκόλυνση της έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας και για τη διεύρυνση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, καθώς, στην παρούσα φάση, η παροχή κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου είναι ιδιαίτερα περιορισμένη και η χρηματοδότηση είναι κυρίως δανειακή. Αναγνωρίζεται, επίσης, πως σημαντική προϋπόθεση για την ενίσχυση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας είναι η απενοχοποίηση της επιχειρηματικής αποτυχίας και η εξάλειψη του σχετικού «στίγματος», το οποίο συνοδεύει τους επιχειρηματίες που δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε κάποια προσπάθειά τους και να παρεμποδίζει κάθε μελλοντική τους δραστηριότητα. Οι προτάσεις της Έκθεσης για το συγκεκριμένο τομέα αναφέρονται:

- στη συνέχιση της ανάλυσης των επιπτώσεων της νομοθεσίας στην ανταγωνιστικότητα και το φυσικό περιβάλλον,

- στην υιοθέτηση, από τα κράτη μέλη, ενός κοινού ορισμού σχετικά με το διοικητικό βάρος, τη μέτρηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του συνολικού διοικητικού βάρους για τις επιχειρήσεις και τη θέση ενός συγκεκριμένου στόχου για τη μείωσή του,

- στην αντίστοιχη ανάλυση του διοικητικού βάρους από πλευράς κρατών μελών και τη θέση του σχετικού στόχου μείωσής του και

- στη δραστική μείωση του χρόνου και του κόστους έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ως στόχος τίθεται η σύγκλιση όλων των κρατών μελών προς τη μέση επίδοση των τριών καλύτερων χωρών σε

αυτόν τον τομέα, ενώ θεωρείται χρήσιμη η σύσταση γραφείων παροχής υπηρεσιών μιας στάσης για την ίδρυση μιας επιχείρησης.

Σχετικά με την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, η κύρια πρόταση της Έκθεσης Kok είναι η εξασφάλιση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας, η οποία αναφέρεται στην προσαρμοστικότητα και την ικανότητα των εργαζομένων να αναβαθμίζουν συνεχώς τα προσόντα τους, προκειμένου να καθίσταται εύκολη η μετάβαση από μια θέση εργασίας σε μια άλλη. Η ευελιξία αυτή επιτυγχάνεται μέσω ενός συνδυασμού ενεργών πολιτικών απασχόλησης, δράσεων κατάρτισης και μέτρων κοινωνικής πρόνοιας. Κύριο ζητούμενο είναι η ισορροπία μεταξύ της ευελιξίας και της ασφάλειας της αγοράς εργασίας, ενώ τονίζεται πως η ασφάλεια αυτή δεν αναφέρεται στη δια βίου διατήρηση μιας συγκεκριμένης θέσης εργασίας, αλλά στη διατήρηση της ικανότητας των εργαζομένων να παραμένουν και να προοδεύουν στην αγορά εργασίας. Επίσης, γίνεται ιδιαίτερη μνεία στην ανάγκη της ενίσχυσης της συμμετοχής των γυναικών και των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας –άνω των 50 ετών- στην αγορά εργασίας, στη διευκόλυνση της κινητικότητας των εργαζομένων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην προληπτική ανάλυση των μελλοντικών αναγκών σε εργατικό δυναμικό. Σε επίπεδο συγκεκριμένων πολιτικών, προτείνονται:

- η σύνταξη εκθέσεων από τα κράτη μέλη σχετικά με την πρόοδο της εφαρμογής των συστάσεων της ευρωπαϊκής ομάδας εργασίας για την απασχόληση (European Employment Taskforce) που υιοθετήθηκαν το Μάρτιο του 2004 και αναφέρονται στις επιδόσεις σχετικά με την απασχόληση και τη βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας,
- η υιοθέτηση, από πλευράς κρατών μελών, και σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, εθνικών στρατηγικών για τη δια βίου εκπαίδευση, προκειμένου να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, να ενισχύσουν και να παρατείνουν τη συμμετοχή των πολιτών στην αγορά εργασίας και να μειώσουν την ανεργία και
- η χάραξη από τα κράτη μέλη συνεκτικών ενεργών στρατηγικών σχετικά με τη γήρανση, οι οποίες να απομακρύνονται από την ιδέα της πρόωρης συνταξιοδότησης και να προσανατολίζονται κυρίως σε τρεις κατευθύνσεις:

(α) την παροχή κινήτρων στους εργαζομένους, προκειμένου να παρατείνουν τον επαγγελματικό τους βίο και στους εργοδότες, προκειμένου να προσλαμβάνουν και να διατηρούν εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας,

(β) την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών όλων των ηλικιών στη δια βίου εκπαίδευση, ιδιαίτερα των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας και περιορισμένων επαγγελματικών προσόντων και

(γ) τη βελτίωση των συνθηκών και της ποιότητας της εργασίας.

Αναφορικά με την εξασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης και την προστασία του περιβάλλοντος, υπενθυμίζεται πως αυτές αποτελούν βασικούς άξονες της Στρατηγικής της Λισσαβώνας, καθώς συντελούν, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη και την ενίσχυση της απασχόλησης, στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας και τη δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος για την ευρωπαϊκή οικονομία. Αυτό θα της επιτρέψει να

κυριαρχήσει στις διεθνείς αγορές, μέσω της προσφοράς καινοτόμων και περιβαλλοντικά φιλικών -«οίκο-αποδοτικών»- προϊόντων. Η ενίσχυση της «οίκο-αποδοτικής» βιομηχανίας μπορεί να επιτευχθεί μέσω της δημιουργίας του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, ιδιαίτερα σε κλάδους μείζονος σημασίας, όπως αυτούς της ενέργειας και των μεταφορών, της διευκόλυνσης της πρόσβασης των σχετικών εταιρειών στη χρηματοδότηση και του προσανατολισμού του συστήματος προμηθειών του δημοσίου σε προϊόντα που παράγονται με διαδικασίες φιλικές προς το περιβάλλον. Γενικά, στην Έκθεση τονίζεται η αναγκαιότητα συνεκτίμησης της περιβαλλοντικής διάστασης κάθε πολιτικής της Ένωσης, μαζί με την οικονομική και την κοινωνική διάσταση και η αξιολόγηση των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων κάθε προτεινόμενης ενέργειας, αναφορικά με τις διαστάσεις αυτές. Όσον αφορά στις συγκεκριμένες προτάσεις, αυτές περιλαμβάνουν:

- την προώθηση της ανάπτυξης και της διάδοσης των οικολογικά προσανατολισμένων καινοτομιών και την εκμετάλλευση της ηγετικής θέσης της Ένωσης σε σημαντικούς τομείς οικολογικής βιομηχανίας,
- τη σύνταξη από την Επιτροπή έκθεσης προόδου σχετικά με την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Δράσης για τις Περιβαλλοντικές Τεχνολογίες (Environmental Technology Action Plan), καθώς και την προώθηση της εφαρμογής του από τα κράτη μέλη, μέσω του ορισμού συγκεκριμένων μέτρων και προθεσμιών υλοποίησης, ιδιαίτερα σε ότι αφορά στην έρευνα, την υποστήριξη στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και την απελευθέρωση των τιμών από τυχόν επιβλαβείς επιχορηγήσεις,
- τη δημιουργία εθνικών και τοπικών σχεδίων δράσης για το «πρασίνισμα» των προμηθειών του δημοσίου, με ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και νέων καυσίμων για τα οχήματα και
- τη διευκόλυνση της ανταλλαγής καλών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών.

Προτάσεις για την Εφαρμογή της Στρατηγικής

Η εφαρμογή των στόχων της Λισσαβώνας απαιτεί δύσκολες επιλογές και αποφάσεις. Ωστόσο, μόνο μέσω της προώθησης αυτών των επιλογών και των απαραίτητων αλλαγών μπορεί να επιτευχθεί η οικονομική ανάπτυξη και η παράλληλη διατήρηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου. Η πρόοδος μέχρι σήμερα ήταν ανεπαρκής, απαιτείται λοιπόν ενισχυμένη πολιτική βούληση.

Η Εαρινή Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το 2005 πρέπει να αναθερμάνει την πρόθεση για εφαρμογή της Στρατηγικής και να στείλει σαφές μήνυμα στα κράτη μέλη και τους πολίτες τους για την ανάγκη υλοποίησής της. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην οικονομική ανάπτυξη και στην αύξηση της απασχόλησης, για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και της αειφόρου ανάπτυξης. Πρέπει να δοθεί νέα δυναμική στην ανταγωνιστικότητα και την εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας με έμφαση στην καινοτομία. Η Εαρινή Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το 2005 πρέπει να υποδείξει την πρόοδο κάθε κράτους στον τομέα των μεταρρυθμίσεων για την κινητοποίηση των πολιτών, των κοινωνικών εταίρων και των δημοσίων φορέων όσον αφορά στις βασικές προτεραιότητες της ανάπτυξης και της

απασχόλησης. Στην Εαρινή Σύνοδο, οι ηγεσίες των κρατών μελών οφείλουν να επαναβεβαιώσουν την πρόθεση τους για την εφαρμογή της διαδικασίας. Είναι ανάγκη να εκπονήσουν, μέχρι το τέλος του 2005, ένα εθνικό σχέδιο δράσης, το οποίο θα συζητείται στα εθνικά κοινοβούλια και με τους κοινωνικούς φορείς. Ο ορισμός εθνικού εκπροσώπου για την εφαρμογή αυτής της πολιτικής θα συνδράμει στην καλύτερη διακυβέρνηση της διαδικασίας. Παράλληλα, το Συμβούλιο πρέπει να υιοθετήσει, το αργότερο μέχρι τον Ιούλιο, τις Γενικές Κατευθύνσεις της Οικονομικής Πολιτικής και της Απασχόλησης, οι οποίες χρειάζεται να εφαρμοστούν για τέσσερα χρόνια. Οι κατευθύνσεις αυτές θα αποτελέσουν εγγύηση για τη συνέπεια των επιλογών και των στόχων μεταξύ των κρατών μελών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να συστήσει μια διαρκή επιτροπή για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Στρατηγικής. Παράλληλα, ο κοινοτικός προϋπολογισμός θα πρέπει να επανασχεδιαστεί, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις για την εφαρμογή της Στρατηγικής της Λισσαβώνας. Ο ανασχεδιασμός θα περιλαμβάνει την πιθανότητα δημιουργίας οικονομικών κινήτρων, για την εφαρμογή της Στρατηγικής από τα κράτη μέλη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να παρουσιάσει, με τη μεγαλύτερη δυνατή δημοσιότητα, μια έκθεση στο Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με πίνακες επίδοσης για κάθε κράτος μέλος σχετικά με τους 14 δείκτες εφαρμογής της Ατζέντας. Σε αυτή την έκθεση θα επαινούνται οι χώρες με τις χαμηλότερες επιδόσεις και αντιστοίχως θα επικρίνονται οι χώρες με τις πτωχότερες επιδόσεις. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αναθεωρηθεί η επικοινωνιακή πολιτική επί του θέματος εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέχρι το Εαρινό Συμβούλιο του 2005.

3.3 Συμπερασματικά:

Σύμφωνα με την Έκθεση Κοκ, η Ευρώπη διαθέτει την οικονομική και κοινωνική δύναμη να πετύχει τις απαιτούμενες αλλαγές και να βελτιώσει τις επιδόσεις της στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον. Υπάρχει ακόμη χρόνος για να επιτευχθούν οι απαραίτητες αλλαγές, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα την καθημερινή ζωή των πολιτών, όπως:

- το άνοιγμα των αγορών,
- η προσαρμοστικότητα της αγοράς εργασίας και
- οι αναγκαίες αλλαγές στην εκπαίδευση.

Η ανταγωνιστικότητα δεν είναι ένας απλός οικονομικός δείκτης. Είναι η εικόνα της ευημερίας μιας περιοχής ή ενός κράτους. Για την διατήρηση του υψηλού βιοτικού επιπέδου των Ευρωπαίων πολιτών και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου, απαιτούνται αλλαγές. Οι αλλαγές πρέπει να είναι καλά ισορροπημένες και σωστά σχεδιασμένες. Η επικοινωνία των στόχων και η συνεισφορά όλων στην επίτευξή τους είναι απαραίτητο να συνοδεύονται από την ισχυρή πολιτική βούληση των κυβερνήσεων. Πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους ότι αυτό το οποίο τελικά κρίνεται είναι η ίδια η επιβίωση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου.

3.4 Συμπεράσματα και προτάσεις σχετικά με τις ελληνικές προτεραιότητες

Προβλήματα και στόχοι

Όπως συνάγεται από τις Εκθέσεις, οι οποίες παρουσιάστηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια, αλλά και από τους πίνακες που παρουσιάζονται στο Παράρτημα της Έκθεσης Κοκ και επισυνάπτονται στο Παράρτημα 5 της παρούσας έκθεσης, η Ελλάδα αντιμετωπίζει ακόμη προβλήματα, τα οποία περιορίζουν την ανταγωνιστικότητά της. Οι διεθνείς συγκρίσεις δείχνουν ότι η ανταγωνιστικότητα της χώρας είναι σχετικά χαμηλή και συνεχώς μειώνεται.

Σύμφωνα με μελέτη του IMD (International Institute for Management Development), η Ελλάδα το 2001 βρισκόταν στην 31η θέση παγκοσμίως, το 2002 στην 36η, το 2003 στην 42η και το 2004 στην 44η. Σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. η Ελλάδα έχει την χειρότερη επίδοση σε όρους ανταγωνιστικότητας από το 1996 ως το 2003.

Ως κύριοι παράγοντες που συντελούν στη χαμηλή ανταγωνιστικότητα της χώρας έχουν επισημανθεί, μεταξύ άλλων, το αναποτελεσματικό κανονιστικό πλαίσιο και η καθυστέρηση της απελευθέρωσης σε βασικούς τομείς της οικονομίας, η αναβλητικότητα στην εξυγίανση των δημοσίων επιχειρήσεων, ο πλημμελής έλεγχος των δημοσιονομικών δαπανών και η

αναποτελεσματική πολιτική ανταγωνισμού. Είναι προφανές πως η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας απαιτεί ορισμένες βασικές διαρθρωτικές αλλαγές, οι οποίες πρέπει να αποσκοπούν:

- Στην απελευθέρωση των αγορών, την απόσυρση του κράτους από οικονομικές δραστηριότητες που ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα και την ενίσχυση του ανταγωνισμού, με σκοπό τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος ελκυστικού για την πραγματοποίηση ξένων άμεσων επενδύσεων και ενός οικονομικού συστήματος ικανού να ανταποκριθεί στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, γενικότερα. Στα πλαίσια αυτά, έμφαση πρέπει να δοθεί στην πλήρη απελευθέρωση βασικών αγορών, όπως αυτών της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών και των μεταφορών και στην παροχή ενισχύσεων με βάση συγκεκριμένους στόχους –οριζόντια- και όχι σε κλαδικό επίπεδο, καθώς κάτι τέτοιο οδηγεί σε στρέβλωση του ανταγωνισμού. Ακόμη, θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Η πρόσφατη πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης για την αναβάθμιση της Επιτροπής συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση.

- Στη βελτίωση της δημόσιας διαχείρισης, με σκοπό την εφαρμογή υγιών δημοσιονομικών πολιτικών, οι οποίες θα συντελέσουν στην ανάπτυξη της χώρας και θα εξασφαλίσουν τη διατήρηση αναπτυξιακών δυνατοτήτων και στο μέλλον. Η ανταγωνιστικότητα του δημόσιου τομέα αποτελεί κρίσιμο παράγοντα τόνωσης της ανταγωνιστικότητας, σε εθνικό επίπεδο και αναγνωρίζεται ως αναγκαιότητα, τόσο από τους ίδιους τους φορείς του δημοσίου όσο και από το σύνολο των κοινωνικών εταίρων. Στην προσπάθεια για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας του δημόσιου τομέα, ιδιαίτερα χρήσιμη μπορεί να αποδειχθεί η χρήση της πληροφορικής σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης, καθώς και μεθόδων σύγχρονης διαχείρισης.

- Στην ενίσχυση της Περιφέρειας, η οποία παρουσιάζει σημαντική υστέρηση, σε σχέση με το περισσότερο ανεπτυγμένο κέντρο και στην ισορροπημένη κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου αυτού αποτελεί ο αποτελεσματικός συντονισμός της κεντρικής με τις τοπικές διοικήσεις.

- Στη βελτίωση της ποιότητας του κανονιστικού πλαισίου, με έμφαση στην προώθηση της διαφάνειας και την πάταξη της πολυνομίας. Είναι αναγκαία μια υπεύθυνη προσέγγιση του ζητήματος από την κεντρική διοίκηση, η οποία θα αξιολογεί τόσο την ποιότητα του κανονιστικού πλαισίου, όσο και τις επιπτώσεις των προωθούμενων αλλαγών, προκειμένου να προλαμβάνει τυχόν αρνητικές βραχυπρόθεσμες συνέπειές τους. Παράλληλα, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη σωστή κωδικοποίηση του κανονιστικού πλαισίου, στην κατάργηση των περιττών ρυθμίσεων και στην ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων φορέων. Η ενδιάμεση επανεξέταση της Στρατηγικής της Λισσαβώνας το Μάρτιο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα θέσει τους βασικούς άξονες προτεραιότητας τόσο σε κοινοτικό όσο και εθνικό επίπεδο. Είναι σαφές ότι για αποτελεσματικότερη εφαρμογή τους, απαιτείται η καλύτερη διακυβέρνηση της διαδικασίας της Λισσαβώνας και η συντονισμένη υλοποίηση των στόχων της. Σε εθνικό επίπεδο, παράλληλα με τις εργασίες του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης, έχει δρομολογηθεί η σύνταξη Εθνικού Σχεδίου Δράσης και ο αποτελεσματικός συντονισμός

για την εφαρμογή της Στρατηγικής, υπό την ευθύνη του Οικονομικού Γραφείου του Πρωθυπουργού .Βιώσιμη Ανάπτυξη και Κοινωνική Συνοχή
Η υιοθέτηση των μέτρων, τα οποία θα κριθούν κατάλληλα για την εξυπηρέτηση των προαναφερθέντων στόχων, πρέπει πάντοτε να είναι προσανατολισμένη προς την εξασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής. Πρακτικά, αυτό σημαίνει καταρχήν πως είναι απαραίτητο να ενισχυθούν όλες εκείνες οι δράσεις που αποσκοπούν στην ανταγωνιστικότητα μακροπρόθεσμα, όπως η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογίας. Επίσης, κατά τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης, είναι αναγκαίο να συνεκτιμάται και ο περιβαλλοντικός παράγοντας, αφού η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος πρέπει να αποτελεί βασική προτεραιότητα. Παράλληλα, πρέπει να δοθεί έμφαση στη συμμετοχή όλων των πολιτών στην ανάπτυξη και στην άρση των συνθηκών που δημιουργούν κοινωνικό αποκλεισμό. Η επίτευξη των οικονομικών στόχων της Λισσαβώνας από μόνη της δεν αρκεί για την ανάπτυξη. Ούτε είναι αρκετή η ενίσχυση της Έρευνας και της Τεχνολογίας, αν τα θετικά αποτελέσματά της δεν μπορούν να διαχυθούν στο σύνολο των Ευρωπαϊκών πολιτών. Για την επίτευξη της πραγματικής ευημερίας, είναι αναγκαία η προσήλωση στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Πρότυπο και στην αειφορία.

Ειδικότερα, οι δράσεις προς την κατεύθυνση της επίτευξης των παραπάνω στόχων μπορούν να εξειδικευτούν στις εξής πολιτικές:

- Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας. Αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω:

- (α) της χρηματοδότησης επιχειρήσεων όλων των κλάδων για την υιοθέτηση καινοτομικών πρακτικών και διαδικασιών,

- (β) της προώθησης της επιχειρηματικής παιδείας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης,

- (γ) της στοχευμένης ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας (σε ομάδες πληθυσμού όπως, για παράδειγμα, οι νέοι, οι γυναίκες και τα άτομα με αναπηρίες),

- (δ) της ανάπτυξης κοινωνικής και περιβαλλοντικής επιχειρηματικότητας,

- (ε) της μείωσης των διοικητικών φραγμών (εθνικών και διακρατικών) για τις επιχειρήσεις.

- Δημιουργία ομπρέλας ανταγωνιστικότητας, μέσω του ελέγχου των επιπτώσεων κάθε νέου νόμου ή γενικότερα πολιτικού μέτρου στην ανταγωνιστικότητα της χώρας.

- Βελτίωση της νομοθεσίας για τις επιχειρήσεις και αξιολόγηση των επιπτώσεών της στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

- Προώθηση της Έρευνας και της Τεχνολογίας, με:

- (α) τη δημιουργία και τη στήριξη Περιφερειακών Πόλων Καινοτομίας,

- (β) την παροχή κινήτρων στις επιχειρήσεις για την πραγματοποίηση διεθνών συνεργασιών,

- (γ) την επέκταση της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, όπως τα ευρυζωνικά δίκτυα.

- Ενίσχυση της καινοτομίας, δίνοντας έμφαση στις νέες επιχειρηματικές ιδέες και στη βελτίωση των συνθηκών για επενδύσεις σε τομείς έντασης γνώσης και τεχνολογίας. Η παραγωγή νέων προϊόντων και η δημιουργία νέων αγορών παράγει πλούτο και δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας.

- Ανάπτυξη των υποδομών:

- (α) δημιουργία υποδομών κυρίως σε περιφερειακό επίπεδο,

- (β) ενίσχυση επενδύσεων στον κλάδο της ενέργειας όπως επενδύσεις σε φυσικό αέριο και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

- Πραγματοποίηση επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Αυτές περιλαμβάνουν:

- (α) την αύξηση των πόρων που διατίθενται για την εκπαίδευση και την κατάρτιση,

- (β) τη βελτίωση συνθηκών εργασίας, για την προώθηση της απασχόλησης.

Προτάσεις για συγκεκριμένα μέτρα στον τομέα ενίσχυσης του ανταγωνισμού Περισσότερο συγκεκριμένα, οι κύριες επιλογές στον τομέα της ενίσχυσης του υγιούς ανταγωνισμού είναι οι ακόλουθες:

- Ενίσχυση της ποιότητας του κανονιστικού πλαισίου και προώθηση εργαλείων κανονιστικού ελέγχου ποιότητας σε όλη τη διοίκηση.

- Βελτίωση της διαφάνειας του κανονιστικού πλαισίου:

- Υποχρεωτική και συστηματική διαβούλευση με όλους τους φορείς,

- Επικοινωνία με όλους τους ενδιαφερόμενους και τον πολίτη,

- Κωδικοποίηση του κανονιστικού πλαισίου.

- Άρση των διοικητικών εμποδίων για τις επιχειρήσεις.

- Καταπολέμηση του «πληθωρισμού» κανονιστικών διατάξεων και πάταξη της πολυνομίας:

- Ανάπτυξη κυλιόμενου, συστηματικού μηχανισμού για την αξιολόγηση υπαρχόντων νόμων και κανονισμών.

- Βελτίωση συντονισμού κεντρικής με τοπικές διοικήσεις:

- Σαφείς αρμοδιότητες για το κάθε επίπεδο βάσει της αρχής της επικουρικότητας,

- Παροχή των αναγκαίων πόρων στο αρμόδιο επίπεδο,

- Ανάπτυξη των δυνατοτήτων διαχείρισης σε όλα τα επίπεδα,

- Βελτίωση των συνθηκών εργασίας στο δημόσιο τομέα.

- Ενίσχυση της Επιτροπής Ανταγωνισμού:

- Περισσότεροι πόροι,

- Ισχυροποίηση της ανεξαρτησίας της Επιτροπής,

- Καλύτερος / εντονότερος έλεγχος συγκεντρώσεων,

- Καταστολή παρανόμων οριζοντίων καρτέλ και καταχρήσεων δεσπόζουσας θέσης,
- Μεγαλύτερη δυνατότητα παρέμβασης της Αρχής στον κυβερνητικό σχεδιασμό (advocacy) και το πρόγραμμα περιορισμού των μονοπωλίων,
- Συστηματική εξέταση όλων των θεμάτων πρόσβασης στην αγορά.
- Ενίσχυση του ανοίγματος των αγορών μέσω της:
 - Ελάττωσης των διακρίσεων τόσο στο κανονιστικό πλαίσιο όσο και στην εφαρμογή του,
 - Χρήσης διεθνών προτύπων και κανονισμών.
- Ενσωμάτωση των κοινοτικών Οδηγιών στο εθνικό δίκαιο με στόχο την ολοκλήρωση της κοινής αγοράς.

Τελικά Συμπεράσματα

Η Στρατηγική της Λισσαβώνας περιλαμβάνει ορισμένες κατευθύνσεις, οι οποίες κρίνονται ως καθοριστικές για την ανταγωνιστικότητα και προς τις οποίες τα κράτη μέλη καλούνται να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα. Οι σχετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι γενικές και, σε ορισμένες περιπτώσεις, φαίνεται να είναι δύσκολα εφαρμόσιμες στο περίπλοκο κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον πολλών κρατών μελών. Επίσης, το επίπεδο των τεθέντων στόχων, όπως ποσοτικοποιούνται από τους αντίστοιχους δείκτες, είναι γενικά πολύ υψηλό και σήμερα, πέντε χρόνια μετά την έναρξη της εφαρμογής της Στρατηγικής, η επίτευξή τους φαντάζει για ορισμένους ανέφικτη. Είναι γεγονός και αναγνωρίζεται και από την Έκθεση Κοκ πως η Ατζέντα της Λισσαβώνας απαιτεί συμβιβασμό μεταξύ διαφορετικών τάσεων και προσανατολισμών, συχνά αντιτιθέμενων. Παρόλα αυτά, η εφαρμογή της λειτούργησε και λειτουργεί ως ένας μηχανισμός προσανατολισμού και συντονισμού των ευρωπαϊκών χωρών προς κοινές κατευθύνσεις και στόχους και, από την άποψη αυτή, η προσφορά της είναι πολύ σημαντική. Ακούγεται συχνά πως η πορεία της ευρωπαϊκής οικονομίας από το 2000, οπότε διαμορφώθηκε η Στρατηγική της Λισσαβώνας, και μέχρι σήμερα, παρουσιάζει σχετική στασιμότητα. Η αλήθεια είναι πως υπήρξαν δυσκολίες στην εφαρμογή της Στρατηγικής και επανειλημμένη μετάθεση προτεραιοτήτων. Ωστόσο, δεν μπορεί να αγνοηθεί πως, κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, συνέβησαν σημαντικότερα γεγονότα, όπως η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος, η εφαρμογή νέας μεθόδου διαπραγμάτευσης των Συνθηκών –Συντακτική Συνέλευση-, η επανένωση της ηπείρου μέσω της διεύρυνσης, η προώθηση της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας και η εδραίωση των βάσεων για έναν ενιαίο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Επιπρόσθετα, δεν μπορεί να παραγνωριστεί η πρόοδος σε ορισμένους τομείς άμεσα συνδεδεμένους με τη Στρατηγική της Λισσαβώνας. Τα παραδείγματα είναι πολλά: η μεταρρύθμιση των οργάνων και των μηχανισμών της πολιτικής ανταγωνισμού, η έγκριση των αρχών για τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, ο ορισμός των ευρωπαϊκών δικτύων και η εγκατάσταση ευρωπαϊκών οικονομικών οργάνων, ο εκσυγχρονισμός του δικαίου των

εταιρειών, το άνοιγμα της αγοράς και των τηλεπικοινωνιών και η μερική απελευθέρωση των αγορών ενέργειας και σιδηροδρομικών μεταφορών.

Η γενικότητα των προτάσεων της Στρατηγικής της Λισσαβόνας ή η δυσκολία εφαρμογής τους δεν πρέπει να δρουν αποτρεπτικά για την υιοθέτησή τους από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Οι παράγοντες που επισημαίνονται ως κρίσιμοι για την εφαρμογή της Στρατηγικής επηρεάζουν καθοριστικά την ανταγωνιστικότητα των εθνικών οικονομιών και της ευρωπαϊκής οικονομίας και είναι απόλυτα αναγκαίο να επιταχυνθεί η διαδικασία για τη μετατροπή των προτάσεων σε συγκεκριμένα μέτρα δράσης και την ενσωμάτωσή τους στις εθνικές πολιτικές. Ιδιαίτερα δε αποτελεί αναγκαιότητα, κατά το σχεδιασμό των εθνικών αναπτυξιακών προγραμμάτων και τη χάραξη των εθνικών αναπτυξιακών στρατηγικών, να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις προτάσεις αυτές.

Ο στόχος της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της χώρας μας, ειδικότερα, δεν μπορεί πια να καταγράφεται σαν ευχολόγιο. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου κινείται και η αναβάθμιση του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης και η διεύρυνση της σύνθεσης και των αρμοδιοτήτων του. Προϋποθέσεις για την επίτευξη του στόχου αυτού αποτελούν η καλύτερη δυνατή εκτίμηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουμε και η αποτελεσματικότερη δυνατή αξιοποίηση των συγκριτικών μας πλεονεκτημάτων. Στην προσπάθεια αυτή, δεν πρέπει να αγνοείται η ανάγκη για τη διατήρηση ισορροπίας μεταξύ της κοινωνικής και της οικονομικής διάστασης της ακολουθούμενης πολιτικής. Απαιτείται δέσμευση, συγκρότηση, συντονισμός, προγραμματισμός και συστηματική δουλειά. Γι αυτό το σκοπό δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη της Περιφέρειας, την αύξηση της απασχόλησης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, με γνώμονα την κοινωνική συνοχή και την προστασία του περιβάλλοντος.

3.5. Παρουσίαση έρευνας σε ευρωπαίους πολίτες σχετικά με τους στόχους της Λισσαβόνας

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επεσήμανε ένα σύνολο δράσεων προτεραιότητας που είναι απαραίτητες για την προώθηση των στόχων που έθεσε η Διάσκεψη Κορυφής της Λισσαβόνας, τον Απρίλιο του 2000. Αντικείμενο της Λισσαβόνας είναι να καταστήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση την ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία του κόσμου που βασίζεται στη γνώση.

Οι στόχοι της Λισσαβόνας καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα, αναγνωρίζοντας τον αλληλένδετο χαρακτήρα των θεμάτων όπως η ανταγωνιστικότητα, οι τεχνολογικές αλλαγές, απασχόληση, η κοινωνική δικαιοσύνη και η προστασία του περιβάλλοντος. Οι στόχοι της Λισσαβόνας βασίζονται στους παρακάτω έξι βασικούς άξονες που επηρεάζουν την καθημερινή μας ζωή:

Υποστήριξη της επιχειρηματικότητας και των μικρών επιχειρήσεων.

Ανάπτυξη μιας οικονομίας βασισμένης στην γνώση.

Διασύνδεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω δικτύων.

Προσφορά περισσότερων και καλύτερων εργασιών.

Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και

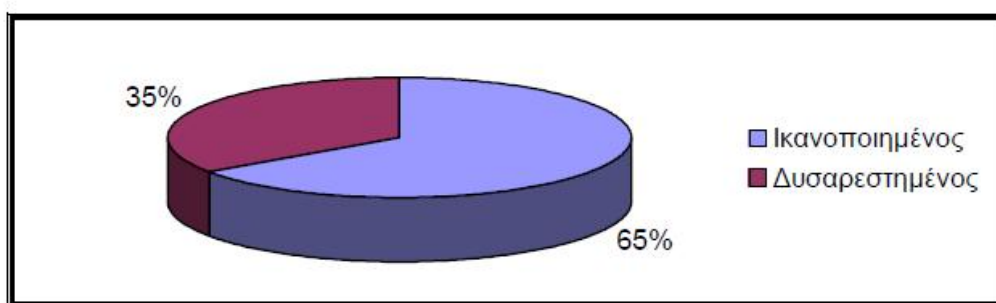
Εξασφάλιση μελλοντικής ευημερίας με ένα αειφόρο περιβάλλον.

Η ανάλυση που ακολουθεί αναφέρεται στην γνώμη των ερωτηθέντων για τα προαναφερθέντα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά την διάρκεια της ελληνικής προεδρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή κατά την χρονική περίοδο Φεβρουαρίου έως και Ιουνίου του 2003. Ο συνολικός αριθμός των ευρωπαίων πολιτών που απάντησε σε ερωτήσεις σχετικά με τα παραπάνω και συνέβαλε στην διεξαγωγή των παρακάτω αποτελεσμάτων είναι 6067.

Αποτελέσματα- Συμπεράσματα

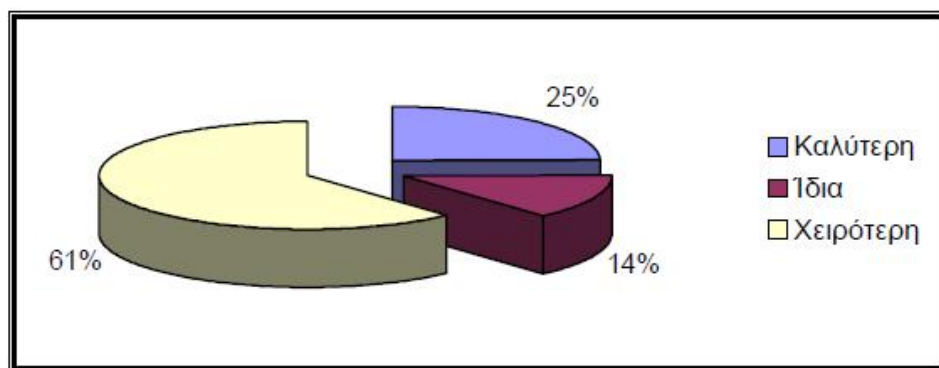
Στην πρώτη ερώτηση του ερωτηματολογίου, που σχετίζεται με τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι απαντήσεις των Ευρωπαίων συνοψίζονται στο γράφημα που ακολουθεί.

Γράφημα 3.5.1: Η γνώμη των Ευρωπαίων για τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

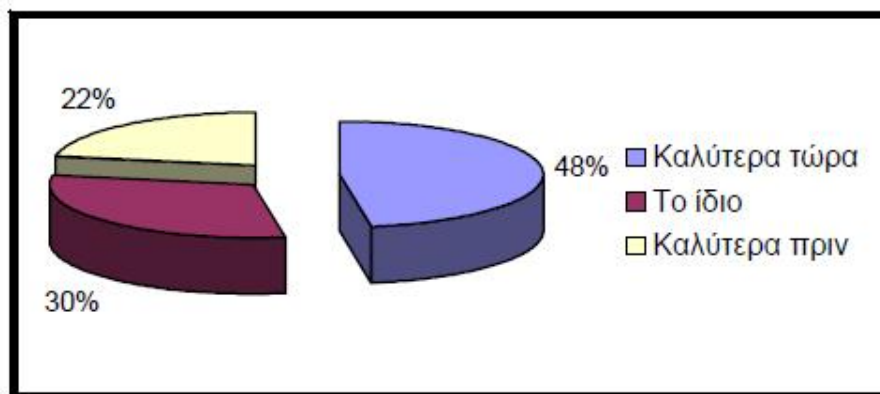
Μας ενδιαφέρει να εξετάσουμε ποια είναι η γνώμη των Ευρωπαίων σχετικά με τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 65% απάντησε πως είναι σε γενικές γραμμές αρκετά ικανοποιημένο από τις οικονομικοκοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα ενώ μόλις το 35% των Ευρωπαίων δηλώνει δυσαρεστημένο με τις συνθήκες που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα. Εν συνεχεία, μας ενδιαφέρει να ελέγξουμε την γνώμη των Ευρωπαίων πολιτών σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στην χώρα τους όσον αφορά τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν σε αυτή σε σύγκριση με αυτές που επικρατούν στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση.

Γράφημα 3.5.2: Συγκριτικά με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση η κατάσταση στην χώρα σας είναι:

Παρατηρούμε πως το 61% απάντησε πως οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στην χώρα του σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση είναι χειρότερες. Μόνο το 25% πιστεύει πως οι συνθήκες που επικρατούν στην χώρα του είναι καλύτερες από αυτές που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, το 14% των Ευρωπαίων θεωρεί πως η κατάσταση που επικρατεί στην χώρα είναι ίδια με αυτήν που επικρατεί στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακόμη, η τρέχουσα οικονομική και κοινωνική κατάσταση των πολιτών, σε σύγκριση με αυτή που επικρατούσε πριν πέντε χρόνια παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 3.5.3: Συγκριτικά με πέντε χρόνια πριν, οικονομικά και κοινωνικά είστε:

Ζητήσαμε από τους Ευρωπαίους να συγκρίνουν την οικονομική και κοινωνική τους κατάσταση με το πώς ήταν πριν από πέντε χρόνια σε σχέση με το σήμερα. Το 48% απάντησε πως η κατάσταση είναι καλύτερη σήμερα από ότι πριν από πέντε χρόνια. Μόλις το 22% πιστεύει πως η κατάσταση τόσο στον οικονομικό όσο και στον κοινωνικό τομέα ήταν καλύτερη πριν από πέντε χρόνια. Τέλος, το 30% των ερωτηθέντων απάντησε πως η κατάσταση πριν από πέντε χρόνια είναι η ίδια με

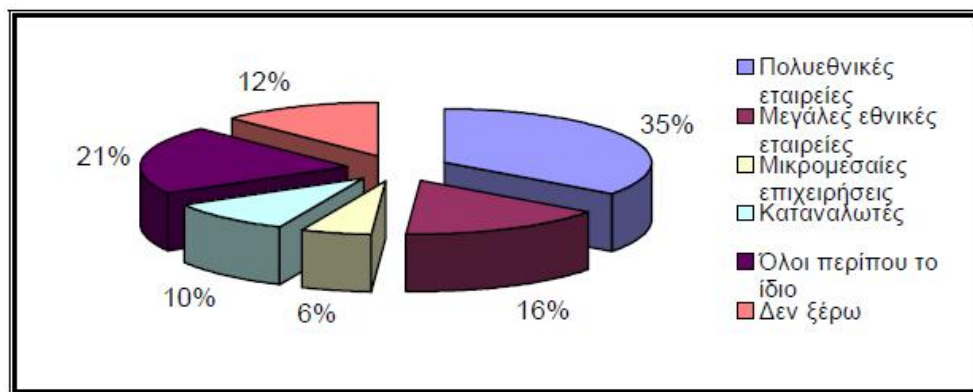
σήμερα, δηλαδή δεν έχει επέλθει καμία αλλαγή τόσο στον οικονομικό όσο και στον κοινωνικό τομέα.

Οι έξι στόχοι της Λισσαβόνας που επηρεάζουν την καθημερινή μας ζωή είναι οι εξής:

- 1)Υποστήριξη της επιχειρηματικότητας και των μικρών επιχειρήσεων.
- 2)Ανάπτυξη μιας οικονομίας βασιζόμενης στην γνώση.
- 3)Διασύνδεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω δικτύων.
- 4)Προσφορά περισσότερων και καλύτερων εργασιών.
- 5)Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και
- 6)Εξασφάλιση μελλοντικής ευημερίας με ένα αειφόρο περιβάλλον.

Ενδιαφερόμαστε να δούμε σύμφωνα με την γνώμη των Ευρωπαίων, ποιοι από τους στόχους της Λισσαβόνας είναι οι πιο σημαντικοί. Το 45% λοιπόν, των Ευρωπαίων απάντησε πως και οι έξι στόχοι είναι εξίσου σημαντικοί και θα πρέπει να αποτελέσουν κομμάτι μιας κοινής πολιτικής. Στην ερώτηση που σχετίζεται με το ποιους ωφελεί περισσότερο η οικονομική τακτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνοψίσαμε τις απαντήσεις των Ευρωπαίων πολιτών στο γράφημα που ακολουθεί.

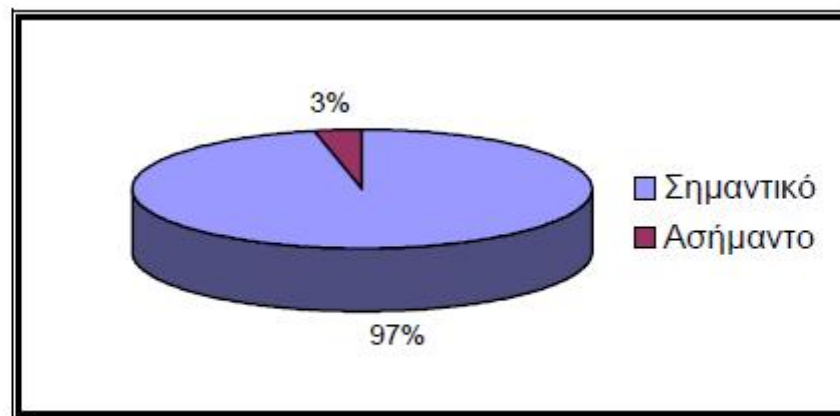
Γράφημα 3.5.4: Από την οικονομική τακτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ωφελείται περισσότερο:

Στην ερώτηση ποιοι πιστεύουν οι Ευρωπαίοι πως ωφελούνται περισσότερο από την οικονομική τακτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 35% απάντησε πως οι πολυεθνικές εταιρείες είναι αυτές που επωφελούνται περισσότερο. Μόλις το 21% πιστεύει πως η τακτική που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση επωφελή όλους εξίσου. Επίσης, το 16% πιστεύει πως η οικονομική τακτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης επωφελή περισσότερο τις μεγάλες εθνικές εταιρείες ενώ το 10% πιστεύει πως επωφελούνται οι καταναλωτές. Τέλος, μόνο το 6% απάντησε πως η οικονομική τακτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ωφελεί περισσότερο τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Επίσης, υπάρχει και το ποσοστό του 12% που απάντησε πως δεν γνωρίζει ποιοι επωφελούνται περισσότερο. Μερικοί

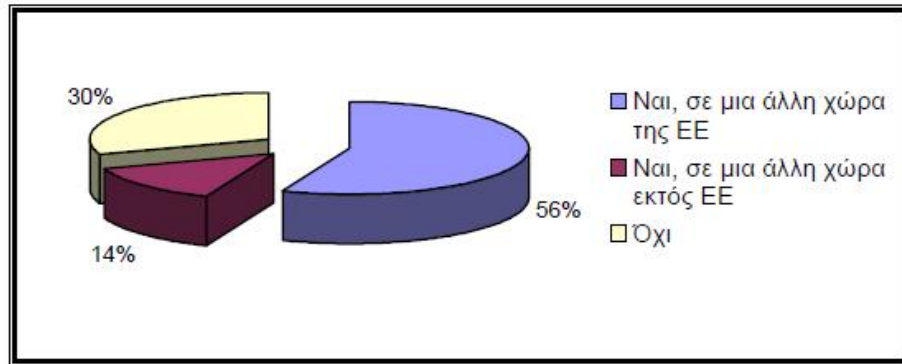
πιστεύουν πως η διαφορετική τακτική φορολόγησης των δεκαπέντε χωρών αποτελεί ένα κύριο εμπόδιο για μια πιο δυνατή ευρωπαϊκή αγορά. Το 51% απάντησε πως το βασικό σύστημα φορολόγησης τόσο για καθέναν ξεχωριστά όσο και για κάθε επιχείρηση πρέπει να είναι το ίδιο για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, το 28% των ερωτηθέντων απάντησε πως ένα ομοιόμορφο σύστημα φορολόγησης είναι ένας καλός στόχος για να δουλέψουμε προς αυτήν την κατεύθυνση στο μέλλον, αλλά δεν πιστεύει πως είναι προτεραιότητα για τώρα. Τέλος, το 21% απάντησε πως κάθε χώρα έχει διαφορετική οικονομία και δομή στην αγορά με αποτέλεσμα να αποτελεί μεγάλο λάθος να προσπαθήσουμε να πιέσουμε όλες τις χώρες να αποδεχτούν το ίδιο σύστημα φορολόγησης. Επίσης, ο σκοπός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για κάθε ευρωπαίο πολίτη είναι να μπορεί ελεύθερα να πηγαίνει σε μια άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να ζήσει ή να εργαστεί εκεί. Οι απαντήσεις των Ευρωπαίων σχετικά με την σημαντικότητα της ελευθερίας αυτής σήμερα παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 3.5.5: Πόσο σημαντικό είναι να μπορεί κάποιος να περάσει ελεύθερα τα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Στην παραπάνω ερώτηση, το 97% των ερωτηθέντων απάντησε πως είναι πολύ σημαντικό να μπορεί κάποιος ευρωπαίος να μετακινείται ελεύθερα μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μόλις το 3% φαίνεται να μην συμφωνεί με τα παραπάνω καθώς χαρακτηρίζει ασήμαντη την ελεύθερη μετακίνηση. Βλέπουμε λοιπόν ότι η συντριπτική πλειοψηφία των Ευρωπαίων θεωρεί ότι είναι σημαντικό να μπορεί ο κάθε Ευρωπαίος πολίτης ελεύθερα να πηγαίνει σε μια άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να ζήσει ή να εργαστεί εκεί. Έτσι, εξετάζουμε κατά πόσον οι Ευρωπαίοι πολίτες έχουν σκεφτεί ποτέ σοβαρά να μείνουν σε κάποια άλλη ευρωπαϊκή χώρα.

Γράφημα 3.5.6: Έχετε σκεφτεί ποτέ να μείνετε σε μια άλλη χώρα;

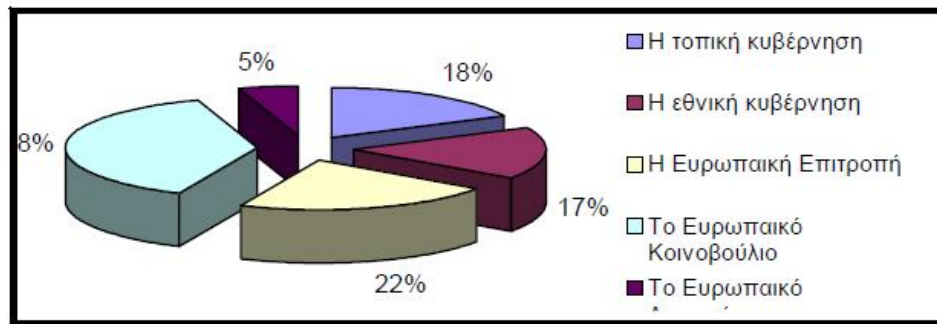

Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε πως το 30% των Ευρωπαίων απάντησε πως δεν έχει σκεφτεί ποτέ να εγκαταλείψει την χώρα που μένει μόνιμα. Σε αντίθεση με αυτό, οι Ευρωπαίοι σε ποσοστό 56% απάντησαν ότι έχουν σκεφτεί σοβαρά να πάνε να μείνουν σε μια άλλη χώρα μόνιμα και συγκεκριμένα σε κάποια άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, μόλις σε ποσοστό 14% οι Ευρωπαίοι απάντησαν πως έχουν σκεφτεί σοβαρά το ενδεχόμενο να πάνε να μείνουν σε μια άλλη χώρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι Ευρωπαίοι κλίθηκαν να αξιολογήσουν πως βλέπουν κάποιους τομείς της καθημερινής τους ζωής, ποιους από αυτούς τους τομείς θεωρούν σημαντικούς και ποιους όχι. Το 95% των ερωτηθέντων χαρακτήρισε πολύ σημαντικούς τους εξής τομείς της καθημερινής μας ζωής: τις καθημερινές συνθήκες εργασίας, την ποιότητα του περιβάλλοντος στο οποίο ζούμε, το εκπαιδευτικό σύστημα και τέλος το σύστημα υγείας. Μόλις το 5% χαρακτήρισε όχι και τόσο σημαντικά όλα τα παραπάνω. Επίσης, το 93% θεωρεί πολύ σημαντικούς τους τομείς της προσωπικής ασφάλειας και της εγκληματικότητας καθώς και το σύστημα επαρκούς συνταξιοδότησης, ενώ τα προαναφερθέντα ζητήματα μόνο το 7% των ερωτηθέντων δεν τα θεωρεί σημαντικά.

Επιπλέον, το 94% θεωρεί σημαντική την διαμονή σε ένα καλό σπίτι ενώ το 6% δεν το θεωρεί και τόσο σημαντικό. Ακόμη, το 92% θεωρεί σημαντικό το πόσα χρήματα κερδίζει σε αντίθεση με το 8% που δεν το θεωρεί τόσο σημαντικό. Το 90% των Ευρωπαίων θεωρεί σημαντική την συμμετοχή σε πολιτικές και κυβερνητικές αποφάσεις καθώς επίσης και τον επαρκή χρόνο για ξεκούραση. Τα παραπάνω δεν τα θεωρεί σημαντικά το 10% των Ευρωπαίων. Επιπροσθέτως, το 87% των ερωτηθέντων θεωρεί σημαντικό το θέμα της φορολογίας καθώς και την ελευθερία της θρησκείας. Σε ποσοστό 88% οι Ευρωπαίοι θεωρούν σημαντική την ποικιλία στην διασκέδαση και στις πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενώ το 74% θεωρεί σημαντική την δυνατότητα να μπορεί να ξεκινήσει την δική του προσωπική επιχείρηση. Τέλος, το 81% θεωρεί σημαντική την φροντίδα του μωρού με λογικό κόστος, ενώ μόλις το 26% δεν θεωρεί σημαντικό το προαναφερθέν ζήτημα. Ακόμη, μερικοί πιστεύουν πως θα πρέπει να υπάρχουν και άλλες κοινές ευρωπαϊκές πολιτικές τακτικές και σε άλλους τομείς. Το 65% των Ευρωπαίων πιστεύει πως είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει κοινή φορολογία για όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα του προσωπικού εισοδήματος έναντι του 35% που πιστεύει πως δεν θα πρέπει να υπάρχει κοινή πολιτική σε αυτόν τον τομέα. Επίσης, το 80% τίθεται υπέρ της κοινής φορολογίας των

επιχειρήσεων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση έναντι του 20% που δηλώνει αντίθετο με την παραπάνω άποψη. Το 81% επιθυμεί να υπάρχει κοινή φορολογία σε τομείς όπως η υγεία και η κοινή πρόνοια, ενώ μόνο το 19% δεν επιθυμεί κοινή φορολογία για τους παραπάνω τομείς. Επιπλέον, υπέρ της κοινής φορολογίας για όλους τους Ευρωπαίους σε τομείς όπως η εκπαίδευση τίθεται το 77% ενώ διαφωνεί μόλις το 23%. Το 95% τίθεται υπέρ της κοινής φορολογίας για περιβαλλοντικές ρυθμίσεις, ενώ το 86% τίθεται υπέρ για ενεργειακές τακτικές. Για θέματα όπως η μετανάστευση και το άσυλο αλλά και η μεταφορά και το κυκλοφοριακό φαίνεται να επιθυμεί κοινή φορολογία το 89% και το 80% των Ευρωπαίων αντίστοιχα. Τέλος, το 77% επιθυμεί κοινή ευρωπαϊκή φορολογία σε οικονομικές υπηρεσίες ενώ το 23% δεν φαίνεται να επιθυμεί κάτι τέτοιο. Επίσης, από το 1996, η ανεργία στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει μειωθεί στο 40%, αλλά ακόμα παραμένει ένα σοβαρό πρόβλημα. Οι στόχοι της Λισσαβόνας προωθούν με ορισμένες στρατηγικές τη μείωση της ανεργίας. Το 79% πιστεύει πως είναι πολύ σημαντική η ενίσχυση της εργασίας και της συμμετοχής για τους πιο παλιούς εργάτες, ενώ αντίθετη άποψη έχει το 21%. Επίσης, το 88% πιστεύει πως είναι σημαντικό να βελτιώσουμε την παραγωγή με την προώθηση ικανοποιητικής προσαρμογής και την ποιοτική δουλειά. Επιπλέον, το 91% θεωρεί σημαντικό να εξασφαλίσουμε τα σωστά κίνητρα και τους πόρους για προσωπικές και δημόσιες επενδύσεις σε ανθρώπινα κεφάλαια και για την δια βίου εκπαίδευση. Αντίθετη άποψη με τα παραπάνω εμφανίζει μόνο το 9%. Ακόμη, το 86% συμφωνεί με το να γίνουν δυναμικές προλήψεις και δραστικές μετρήσεις για την ανεργία, μόλις το 14% δεν συμφωνεί με την παραπάνω άποψη. Τέλος, το 84% συμφωνεί πως θα πρέπει να βελτιώσουμε το φορολογικό σύστημα ώστε να δοθούν περισσότερα στον τομέα της εργασίας. Αντίθετη γνώμη με τα παραπάνω έχει το 16% των ερωτηθέντων. Όσον αφορά τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα για τα οποία νοιάζονται περισσότερο οι Ευρωπαίοι, το 38% των ερωτηθέντων πιστεύει πως τα προβλήματα θα λύνονταν καλύτερα εάν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε μεγαλύτερη εξουσία. Έπειτα το 22% πιστεύει πως θα ήταν καλύτερο να έχει περισσότερη δύναμη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ώστε να υπάρξει μια αποτελεσματικότερη λύση στα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα. Επίσης, το 35% πιστεύει πως σε επίπεδο τόσο εθνικών όσο και τοπικών κυβερνήσεων τα διάφορα προβλήματα που μας απασχολούν θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν εξίσου σημαντικά. Τέλος, μόνο το 5% πιστεύει πως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είναι αυτό που θα δώσει λύσει στα προβλήματα που απασχολούν τους Ευρωπαίους. Τα αποτελέσματα αυτά παρουσιάζονται αναλυτικά στο γράφημα που ακολουθεί.

Γράφημα 3.5.7: Τα προβλήματα θα λύνονταν καλύτερα εάν είχε περισσότερη δύναμη:

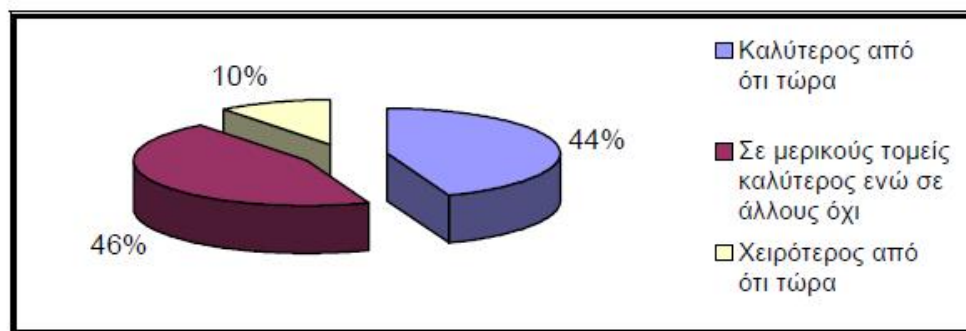
Ακόμη, όλοι γνωρίζουν ότι ο αριθμός των ατόμων ηλικίας άνω των 65 που υπάρχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση μεγαλώνει όλο ένα και περισσότερο ενώ ο πληθυσμός που είναι σε ηλικία για να δουλέψει μειώνεται. Παρόλο που τώρα υπάρχουν τέσσερις εργαζόμενοι για κάθε συνταξιούχο, μέχρι το 2050 εκτιμάται ότι θα υπάρχουν μόνο δύο εργαζόμενοι για να υποστηρίξουν κάθε συνταξιούχο. Αρκετές έρευνες δείχνουν πως πρέπει να αντιμετωπίσουμε σύντομα αυτό το πρόβλημα, ενώ οι διάφορες προτάσεις επίλυσης του προβλήματος παρουσιάζονται στο κείμενο που ακολουθεί.

Το 43% των Ευρωπαίων πιστεύει είναι καλή ιδέα να αυξηθεί η ηλικία συνταξιοδότησης από 65 σε 70 ή 75 ετών. Με την παραπάνω άποψη διαφωνεί το 57% των Ευρωπαίων χαρακτηρίζοντας την παραπάνω πρόταση σαν κακή ιδέα. Επίσης, μόλις το 31% συμφωνεί με την άποψη να αυξηθούν οι φόροι τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επιχειρήσεις με σκοπό να μειωθεί το κόστος της σύνταξης. Όμως, το 69% των Ευρωπαίων διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση. Επιπλέον, το 83% φαίνεται να συμφωνεί με την άποψη να δοθούν φορολογικά κίνητρα ώστε να παροτρυνθούν όλο ένα και περισσότεροι άνθρωποι να επενδύσουν τα χρήματά τους για την δική τους συνταξιοδότηση. Μόλις, το 17% των ερωτηθέντων δεν συμφωνεί με την παραπάνω άποψη. Επίσης, μόλις το 38% είναι σύμφωνο με την άποψη να συνεχίσουμε να πληρώνουμε για τις συντάξεις ακόμα και αν αυτό σημαίνει ότι στο μέλλον τα οφέλη δεν θα αυξηθούν τόσο γρήγορα όσο η τιμή του πληθωρισμού. Η παραπάνω πρόταση δεν βρίσκει σύμφωνο το 62% των Ευρωπαίων. Τέλος, το 84% συμφωνεί με την άποψη πως ο σχεδιασμός φόρων αλλά και ωφέλιμων συστημάτων ανταμείβει όσους παραμένουν στο εργατικό δυναμικό περισσότερο. Με την παραπάνω άποψη διαφωνεί μόνο το 16% των ερωτηθέντων. Ένα άλλο σοβαρό πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ο κοινωνικός αποκλεισμός. Μερικοί πιστεύουν πως η μεγαλύτερη ευθύνη για τον κοινωνικό αποκλεισμό οφείλεται στον κάθε πολίτη ξεχωριστά. Άλλοι πιστεύουν πως η ευθύνη είναι κυρίως των κυβερνήσεων. Το 43% των Ευρωπαίων πιστεύει πως υπάρχει ένας ρόλος που πρέπει να παίξει η κυβέρνηση ώστε να βοηθήσει τα άτομα που είναι κοινωνικά αποκλεισμένα αλλά και η αστική κοινωνία καθώς και τα ιδρύματα θα πρέπει να είναι πιο υπεύθυνοι. Επίσης το 42% πως εάν υπάρχουν άνθρωποι στην κοινωνία οι οποίοι είναι αποκλεισμένοι τότε είναι ευθύνη της κυβέρνησης να φροντίσει αυτούς τους ανθρώπους αλλά και να δει ποιες είναι οι ανάγκες τους. Τέλος, μόλις το 15% των

ερωτηθέντων απάντησε πως ο καθένας ατομικά είναι υπεύθυνος για τον εαυτό του και ο έσχατος λόγος για τον κοινωνικό αποκλεισμό είναι η κακές επιλογές που κάνει ο κάθε ένας μας ξεχωριστά. Πολλές διαφορετικές αιτίες έχουν αναφερθεί για το λόγο που πολλοί άνθρωποι είναι αποκλεισμένοι κοινωνικά. Έτσι, δόθηκαν στους Ευρωπαίους κάποιες αιτίες στις οποίες είναι πολύ πιθανόν να οφείλεται ο κοινωνικός αποκλεισμός και τους ζητήθηκε να τις αξιολογήσουν τις πιο σημαντικές από αυτές. Οι πιο σημαντικές λοιπόν, αιτίες του κοινωνικού αποκλεισμού είναι οι εξής: το γεγονός ότι οι κοινότητες δεν ενδιαφέρονται πια τόσο πολύ όπως στο παρελθόν, η άποψη αυτή υποστηρίζεται από το 37% των Ευρωπαίων σαν την πιο σημαντική. Επίσης, το 37% υποστηρίζει πως φταίει και το ότι οι κυβερνήσεις δεν έχουν σε υψηλή προτεραιότητα τον κοινωνικό αποκλεισμό ενώ το 49% υποστηρίζει πως μια άλλη αιτία είναι και η φτώχεια. Επιπλέον, το 44% θεωρεί σαν σημαντική αιτία την έλλειψη επαρκής εκπαίδευσης ενώ το 41% πιστεύει πως η ανεργία είναι μια άλλη αιτία κοινωνικού

αποκλεισμού. Στην συνέχεια ζητήθηκε από αυτούς να αξιολογήσουν τις αμέσως επόμενες πιο σημαντικές αιτίες κοινωνικού αποκλεισμού. Έτσι το 49% θεωρεί πως αιτία του κοινωνικού αποκλεισμού μπορεί να είναι πως τα ιδρύματα δεν είναι τόσο ευαίσθητοποιημένα όσο θα έπρεπε να είναι. Το 36% των Ευρωπαίων πιστεύει πως αυτοί που είναι αποκλεισμένοι είναι μετανάστες οι οποίοι δεν έχουν συγκροτηθεί σωστά στην κοινωνία, ενώ το 48% πιστεύει πως οι άνθρωποι αυτοί αντιμετωπίζουν και ιατρικά προβλήματα καθώς επίσης και το 46% υποστηρίζει πως είναι αλκοολικοί ή εθισμένοι στα ναρκωτικά. Τέλος, το 37% πιστεύει πως αιτία του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελούν οι περικοπές που γίνονται στην κοινωνική πρόνοια της χώρας. Στην ερώτηση που αφορά την μακροπρόθεσμη επένδυση 10,000€ με οικονομικά οφέλη, οι Ευρωπαίοι απάντησαν πως θα επένδυαν τα χρήματά τους είτε στην χώρα τους (43%) είτε σε μια άλλη ευρωπαϊκή χώρα (33%). Παρατηρούμε λοιπόν, πως σε ποσοστό 76% θα έδειχναν εμπιστοσύνη για μια τέτοια επένδυση τόσο στην χώρα τους όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποδεικνύοντας για ακόμα μια φορά πως πιστεύουν στο μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και στις δυνατότητες που αυτή έχει. Μόλις, το 9% δήλωσε πως για μια τέτοια επένδυση θα εμπιστευόταν τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Ακόμη, λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα, ζητήθηκε από τους Ευρωπαίους να συγκρίνουν τον τρόπο ζωής των σημερινών παιδιών με αυτόν των παιδιών τους σε είκοσι χρόνια από σήμερα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο κυκλικό διάγραμμα που ακολουθεί.

Γράφημα 3.5.8: Ο τρόπος ζωής των παιδιών μας σε 20 χρόνια θα είναι:

Παρατηρούμε λοιπόν πως το 46% των Ευρωπαίων πιστεύει πως σε είκοσι χρόνια από τώρα η ζωή των παιδιών του θα είναι σε μερικούς τομείς καλύτερη και σε άλλους όχι σε σχέση με την ζωή των σημερινών παιδιών. Επίσης, το 44% εμφανίζεται αρκετά αισιόδοξο και πιστεύει πως σε όλους τους τομείς η ζωή των παιδιών στο μέλλον θα είναι καλύτερη από ότι σήμερα. Τέλος, μόνο το 10% είναι που πιστεύει πως τα πράγματα στο μέλλον θα είναι χειρότερα από ότι σήμερα, και τα παιδιά μας στο μέλλον θα έχουν μια χειρότερη ζωή από αυτή που έχουν τα παιδιά σήμερα. Το 90% πάντως των Ευρωπαίων είναι αρκετά αισιόδοξο για το μέλλον των παιδιών του.

Συνοπτικά Συμπεράσματα

- Το 65% απάντησε πως είναι σε γενικές γραμμές αρκετά ικανοποιημένο από τις οικονομικοκοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα.
- Το 61% απάντησε πως οι οικονομικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην χώρα του σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση είναι χειρότερες.
- Ζητήσαμε από τους Ευρωπαίους να συγκρίνουν την οικονομική και κοινωνική τους κατάσταση με το πώς ήταν πριν από πέντε χρόνια σε σχέση με το σήμερα. Το 48% απάντησε πως η κατάσταση είναι καλύτερη σήμερα από ότι πριν από πέντε χρόνια.
- Το 45% λοιπόν, των Ευρωπαίων απάντησε πως και οι έξι στόχοι είναι εξίσου σημαντικοί και θα πρέπει να αποτελέσουν κομμάτι μιας κοινής πολιτικής.
- Στην ερώτηση ποιοι πιστεύουν οι Ευρωπαίοι πως ωφελούνται περισσότερο από την οικονομική τακτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 35% απάντησε πως οι πολυεθνικές εταιρείες είναι αυτές που επωφελούνται περισσότερο.
- Το 51% απάντησε πως το βασικό σύστημα φορολόγησης τόσο για κάθε έναν ξεχωριστά όσο και για κάθε επιχείρηση πρέπει να είναι το ίδιο για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Το 97% των ερωτηθέντων απάντησε πως είναι πολύ σημαντικό να μπορεί κάποιος ευρωπαίος να μετακινείται ελεύθερα μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

- Σε ποσοστό 56% απάντησαν έχουν σκεφτεί σοβαρά να πάνε να μείνουν σε μια άλλη χώρα μόνιμα και μάλιστα σε μια άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Το 38% των ερωτηθέντων πιστεύει πως τα προβλήματα θα λύνονταν καλύτερα εάν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε μεγαλύτερη εξουσία. Επίσης, το 35% πιστεύει πως σε επίπεδο τόσο εθνικών όσο και τοπικών κυβερνήσεων τα διάφορα προβλήματα που μας απασχολούν θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν εξίσου σημαντικά
- Το 43% των Ευρωπαίων πιστεύει πως υπάρχει ένας ρόλος που πρέπει να παίξει η κυβέρνηση ώστε να βοηθήσει τα άτομα που είναι κοινωνικά αποκλεισμένα αλλά και η αστική κοινωνία καθώς και τα ιδρύματα θα πρέπει να είναι πιο υπεύθυνοι.
- Οι Ευρωπαίοι απάντησαν πως θα επένδυαν τα χρήματά τους είτε στην χώρα τους (43%) είτε σε μια άλλη ευρωπαϊκή χώρα (33%).
- Παρατηρούμε πως το 46% των Ευρωπαίων πιστεύει πως σε είκοσι χρόνια από τώρα η ζωή των παιδιών του θα είναι σε μερικούς τομείς καλύτερη και σε άλλους όχι σε σχέση με την ζωή των σημερινών παιδιών.

ΟΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμμετέχει στην διαδικασία διαβούλευσης του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων μέσω του Παρατηρητηρίου Πολιτικών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Η αξιολόγηση του ΕΠΜ στη Γνώμη της αρ. 1402 επισήμανε ότι βασικό πρόβλημα του Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων αποτελούν οι αόριστες προσεγγίσεις των στόχων χωρίς χρονικές και ποσοτικές δεσμεύσεις και εκτιμήσεις.

Συγκεκριμένα, ανέδειξε τις εξής αδυναμίες:

1. έλλειψη εξειδικευμένων στόχων που να επιτρέπουν την στενή παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των αντίστοιχων πολιτικών.
2. έλλειψη αξιολόγησης των μέχρι τότε υλοποιούμενων πολιτικών
3. έλλειψη ολοκληρωμένων προσεγγίσεων ικανών να θεμελιώσουν συνδυασμένους στόχους και συνεργασίες μεταξύ επιχειρήσεων, κρατικών υπηρεσιών και αντιπροσωπευτικών φορέων.

Η αξιολόγηση στη συνέχεια της πορείας των μεταρρυθμίσεων³ στο χρονικό διάστημα του ενός έτους από την κατάρτιση του ΕΠΜ ανέδειξε τα ίδια προβλήματα τα οποία είχαν επισημανθεί και στην αρχική αξιολόγηση του ΕΠΜ (έλλειψη συγκεκριμένων ποσοτικών στόχων και απουσία αξιολογήσεων σε επίπεδο μεμονωμένων ή συνδυασμένων πολιτικών) τα οποία τελικά οδήγησαν στην ύπαρξη σοβαρών προβλημάτων τεκμηρίωσης των συμπερασμάτων της έκθεσης προόδου.

Επίσης, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Παρατηρητηρίου, θετικές εξελίξεις σημειώθηκαν κυρίως στους τομείς των δημόσιων οικονομικών, του Εθνικού προϊόντος, της παραγωγικότητας της εργασίας και της

επιχειρηματικότητας, ενώ διαπιστώθηκαν αρνητικές εξελίξεις σε σημαντικούς τομείς προτεραιότητας της Λισσαβόνας όπως η έρευνα, η αγορά εργασίας με έμφαση στην αδήλωτη απασχόληση, το περιβάλλον και το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού. Τέλος, βασική διαπίστωση της Αξιολόγησης της Έκθεσης Εφαρμογής για το 2005 που ακολούθησε ήταν ότι ενώ σημειώθηκαν επιτυχίες σε επιμέρους επιδιώξεις, ταυτόχρονα παρατηρήθηκαν και σημαντικές ελλείψεις σε ότι αφορά την πληρότητα των πολιτικών και των στόχων. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την αδυναμία της κυβέρνησης να ενσωματώσει τις προτάσεις των κοινωνικών φορέων ακόμα και στη συγκεκριμένη περίπτωση όπου αυτές ταυτίζονται και με τις υποδείξεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Στον δεύτερο τριετή κύκλο της αναθεωρημένης Στρατηγικής της Λισσαβόνας(2008-2010), η πολιτεία καλείται να λάβει υπόψη της τις ελλείψεις του πρώτου Προγράμματος και να τις αντιμετωπίσει ουσιαστικά κατά τη διαδικασία εκπόνησης του νέου Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2008-2010.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

4. ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

- 4.1. Βιωσιμότητα δημόσιων οικονομικών
- 4.2 Επιχειρηματικό περιβάλλον
- 4.3. Δημόσια Διοίκηση
- 4.4. Εκπαίδευση-Κατάρτιση
- 4.5. Απασχόληση
- 4.6. Περιφερειακή και Κοινωνική συνοχή

4. ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

4.1. Βιωσιμότητα δημόσιων οικονομικών

α) Υφιστάμενη κατάσταση

Μια από τις σημαντικότερες εξελίξεις στην Ελλάδα σε σχέση με τους στόχους της ανανεωμένης Στρατηγικής της Λισαβόνας το 2005, ήταν η πρόοδος που σημειώθηκε στα δημόσια οικονομικά και ειδικότερα στη μείωση του ελλείμματος ως ποσοστό του ΑΕΠ. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης ήταν η άρση του καθεστώτος επιτήρησης που είχε επιβληθεί στην Ελλάδα το 2004 για υπέρβαση του ορίου του 3% του ΑΕΠ στο δημοσιονομικό έλλειμμα όπως προβλέπει η Συνθήκη Σταθερότητας. Επιπλέον, η ελληνική κυβέρνηση έθεσε ως στόχο της οικονομικής της πολιτικής την επίτευξη ισοσκελισμένων προϋπολογισμών μέχρι το 2010. Παρόλα αυτά ο νέος κύκλος εφαρμογής της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση 2008-2010 ξεκινά μέσα σε λιγότερο ευνοϊκό πλαίσιο. Η αναταραχή στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και οι αυξημένες τιμές των πρώτων υλών δημιουργούν προσδοκίες χαμηλότερης ανάπτυξης παγκοσμίως.

β) Προτάσεις

Σε αυτό το πλαίσιο η Ελλάδα θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της στις βασικές κατευθύνσεις που έχουν τεθεί: δημοσιονομική προσαρμογή και μεταρρυθμίσεις. Μία βασική προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής παραμένει η δημοσιονομική προσαρμογή. Με βάση τις εξελίξεις του 2007 και τις ενδείξεις για την πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών τους πρώτους μήνες του 2008 μπορεί να υποστηριχθεί ότι στον τομέα αυτό υπήρξε πρόοδος η οποία όμως παραμένει επισφαλής. Μέσα όμως στο κλίμα αβεβαιότητας για τις διεθνείς εξελίξεις και την αναμενόμενη αναθεώρηση των στόχων για το ΑΕΠ και τον πληθωρισμό, είναι βέβαιο ότι χρειάζεται μεγαλύτερη επαγρύπνηση για την αποφυγή των υπερβάσεων και εντατικοποίηση των προσπαθειών για διαρθρωτικές αλλαγές στο δημόσιο τομέα, ώστε να υποστηριχθεί η δημοσιονομική προσαρμογή σε πιο μακροχρόνια βάση. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί σοβαρά υπόψη το έντονο πρόβλημα της χαμηλής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, παρά τους σταθερά υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια. Ως παράγοντες οι οποίοι οδήγησαν στους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης αναφέρονται: α) η μακροοικονομική και η συναλλαγματική σταθερότητα που εξασφαλίστηκε με την ένταξη στην ΟΝΕ., β) η αύξηση του ΑΕΠ της χώρας συμπίπτει με μία περίοδο ραγδαίας αύξησης της χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα από τις ιδιωτικές τράπεζες. Όμως, η ενίσχυση της ζήτησης τη στιγμή που η ανταγωνιστικότητα παραμένει καθηλωμένη σημαίνει ότι η αυξημένη ζήτηση δεν βρίσκει απέναντι της αντίστοιχα αυξημένη προσφορά. Το αποτέλεσμα είναι τόσο η ισόποση αύξηση των τιμών εμπορεύσιμων και μη εμπορεύσιμων αγαθών, όσο και η χειροτέρευση του εμπορικού

ισοζυγίου της χώρας. Στο σημείο αυτό πρέπει να προστεθεί ότι η συγκράτηση των δαπανών του δημοσίου οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην πτώση των επιτοκίων, και τη συνεπακόλουθη συγκράτηση των δαπανών εξυπηρέτησης του χρέους, και όχι τόσο στη μείωση των πρωτογενών δαπανών του κράτους σαν ποσοστό του ΑΕΠ, παρά την ταχεία αύξηση του ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια. Επομένως, τίθεται το ερώτημα για το κατά πόσο η πιστωτική επέκταση μπορεί να συνεχίσει να στηρίζει, σχεδόν αποκλειστικά, την ανάπτυξη της χώρας στο βαθμό που αυτή πλέον αρχίζει να συγκλίνει στα επίπεδα των ευρωπαϊκών χωρών, ιδίως όσο ο ρυθμός μείωσης του λόγου του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ παραμένει σχετικά περιορισμένος. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω οι βασικοί στόχοι στον τομέα της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών του επόμενου μεταρρυθμιστικού προγράμματος θα πρέπει να επικεντρώνονται:

- στη μείωση του δημόσιου χρέους,
- στην αποτελεσματική διαχείριση και διοίκηση των δημοσίων επιχειρήσεων αρχής γενομένης από την πλήρη εφαρμογή του Νόμου για τις ΔΕΚΟ σε όλες τις επιχειρήσεις που εμπίπτουν στον ορισμό, ώστε να μπορούν να ασκήσουν την κατά περίπτωση κοινωνική πολιτική για την οποία έχουν και το δημόσιο χαρακτήρα,
- στον εξορθολογισμό της διαχείρισης των δημοσίων δαπανών και παράλληλη καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, εισφοροδιαφυγής και λαθρεμπορίας και διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζονται επαρκείς πόροι για την ικανοποιητική χρηματοδότηση των κοινωνικών πολιτικών καθώς και των πολιτικών κατάρτισης και δια βίου μάθησης άρση των διοικητικών απαγορεύσεων στην ανάπτυξη της ιδιωτικής πίστης, γεγονός που τόνωσε το κομμάτι της ζήτησης, διευρύνοντας όχι μόνο τις καταναλωτικές επιλογές των νοικοκυριών αλλά και τις επιλογές χρηματοδότησης, ιδίως των μικρότερων επιχειρήσεων, γ) οι εισροές από την ΕΕ οι οποίες χρηματοδοτώντας σημαντικές υποδομές, ιδίως στην περιοχή της πρωτεύουσας, οδήγησαν σε αύξηση της παραγωγικότητας. Βέβαια η αύξηση της παραγωγικότητας ανά εργαζόμενο στον κοινοτικό μέσον όρο, αλλά όχι και της παραγωγικότητας ανά ώρα εργασίας η οποία παραμένει ακόμη πολύ χαμηλά, είναι ενδεικτικό του ότι εργαζόμαστε πολύ αλλά όχι και αποτελεσματικά.
- στη βελτίωση του ελέγχου των πρωτογενών δαπανών, μέσω καλύτερης διαχείρισης των αναγκών της δημόσιας διοίκησης και μεγαλύτερης διαφάνειας,
- στην εισαγωγή πολιτικών βελτίωσης της ποιότητας της Δημόσιας Διοίκησης, με στοχοθεσία, διαδικασίες, χρονοδιαγράμματα, αξιολόγηση δράσης και τιμολόγηση των υπηρεσιών,
- την ευρεία χρήση της πληροφορικής σε όλο το δημόσιο τομέα, με αρχή την ηλεκτρονική διασύνδεση όλων των υπηρεσιών κάθε υπουργείου καθώς και στη διάδοση της πληροφορικής στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά,
- τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και αποδοτικότητας του συστήματος δημόσιας υγείας.

4.2 Επιχειρηματικό περιβάλλον

α) Υφιστάμενη κατάσταση

Κατά τη διάρκεια του πρώτου κύκλου της ανανεωμένης Στρατηγικής της Λισαβόνας έγιναν ορισμένα βήματα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός ευνοϊκότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, όπως:

- ο επενδυτικός Νόμος 3299/2004,
- ο Νόμος 3325/2005 για την ίδρυση και λειτουργία βιομηχανικών – βιοτεχνικών εγκαταστάσεων στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης,
- οι αλλαγές στη φορολογικό πλαίσιο, όπως η μείωση των φορολογικών συντελεστών από το 35% στο 25% για τις Α.Ε. και από το 25% στο 20% για τις Ο.Ε. και Ε.Ε. (εκκρεμεί ωστόσο μια ολοκληρωμένη φορολογική μεταρρύθμιση προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης της φορολογικής βάσης και αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής),
- η τροποποίηση του Ν. 2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιριών,
- η έγκριση του νέου Πτωχευτικού Κώδικα.

Τα βήματα όμως αυτά και οι αντίστοιχες αποτελούν μικρές μόνο, αν και θετικές, μεμονωμένες παρεμβάσεις, οι οποίες δεν επιλύουν το πολυσύνθετο πρόβλημα της δημιουργίας ενός γενικότερου ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Εκκρεμεί πλήθος άλλων πρωτοβουλιών που είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη. Σύμφωνα με την τελευταία αξιολόγηση της Ε.Ε., η Ελλάδα δεν ανταποκρίθηκε πλήρως στην Ετήσια Έκθεση Εφαρμογής της Ε.Ε. – Δεκέμβριος 2007. προτεραιότητα που έθεσε το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 2006 για βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος Βασικά μέτρα, όπως η δημιουργία του γενικού εμπορικού μητρώου δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί, ενώ ο μέσος χρόνος που απαιτείται για τη σύσταση επιχειρήσεων υπολογίζεται σε ένα μήνα περίπου για τις απλούστερες των περιπτώσεων, ενώ για κάποιες περιπτώσεις απαιτείται χρόνος μέχρι και έξι μήνες. Επίσης η μεγιστοποίηση των επιδοτήσεων του επενδυτικού νόμου για κάθε είδους επενδύσεις περιόρισε το διαφοροποιημένο κίνητρο για τις επιχειρήσεις που θα ενδιαφέρονταν να προχωρήσουν σε καινοτομικές επενδύσεις. Σημαντικά θέματα όπως η χαρτογράφηση, η μετεγκατάσταση και η μεταβίβαση των μικρών επιχειρήσεων δεν έχουν μέχρι σήμερα προσελκύσει τη σημασία που θα τους έπρεπε. Παράλληλα η έλλειψη πρωτοβουλιών σε θέματα παροχής κινήτρων και έμπρακτης στήριξης της επιχειρηματικότητας, ιδίως προς τις μικρές επιχειρήσεις, δεν επιτρέπει σε αυτές να απελευθερώσουν το σύνολο του δυναμικού τους. Στα θέματα του χρηματοπιστωτικού τομέα και των αγορών κεφαλαίου, η σημαντικότερη εξέλιξη που σημειώθηκε στην ελληνική κεφαλαιαγορά με σημαντικές επιπτώσεις στη μέχρι σήμερα λειτουργία της είναι η ενσωμάτωση της Κοινοτικής Οδηγίας MiFID (Market in Financial Instruments Directive) και η εφαρμογή της Βασιλείας II. Στην Ελλάδα, αν και έχει περάσει αρκετός καιρός από την εφαρμογή της πανευρωπαϊκής οδηγίας MiFID, η αγορά αλλά και οι επενδυτές βρίσκονται στο σημείο μηδέν όσον αφορά θέματα πληροφόρησης. Η Οδηγία παρεμβαίνει και τροποποιεί τρεις θεμελιακούς κανόνες λειτουργίας των κεφαλαιαγορών με

στόχο τη μείωση του κόστους των συναλλαγών μέσω του ανταγωνισμού αλλά και κυρίως την προστασία των επενδυτών.

β) Προτάσεις

Κατά τον επόμενο κύκλο οι προσπάθειες για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος θα πρέπει να ενταθούν καθώς ένα αποτελεσματικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον χωρίς άχρηστες γραφειοκρατικές ρυθμίσεις αποτελεί παράγοντα ζωτικής σημασίας για την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Το διοικητικό βάρος, σύμφωνα και με διεθνείς προσεγγίσεις, αποτελεί μεγάλο βάρος στη λειτουργία των επιχειρήσεων, ειδικά για τις μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις, αλλά και στις καθημερινές συναλλαγές των πολιτών με το δημόσιο καθώς επίσης και στην ίδια τη δημόσια διοίκηση. Για το σκοπό αυτό, αναπτύσσεται τόσο σε κάθε μια χώρα όσο και διεθνώς, πολιτική με σκοπό τον περιορισμό ή την αποφυγή μη αναγκαίων χρονοβόρων και οικονομικών επιβαρύνσεων. Είναι επίσης σημαντικό να τονιστεί ότι οι πρόσφατες εξαγγελίες για τη μείωση του γραφειοκρατικού κόστους στη διαδικασία έναρξης μιας επιχείρησης (το 2006 εξαγγέλθηκε η μείωση των απαιτούμενων δικαιολογητικών για την έναρξη εμπορικών επιχειρήσεων και πιο πρόσφατα η μείωση των διαδικασιών έναρξης μίας ΕΠΕ) είναι ένα πρώτο βήμα, αλλά αποτελεί μέρος μόνο του συνολικότερου προβλήματος του όλου γραφειοκρατικού συστήματος. Πρόσθετα, δεν πραγματοποιούνται επαρκείς προσπάθειες για τη μείωση του γραφειοκρατικού κόστους στη λειτουργία και αδειοδότηση όλων των υφιστάμενων επιχειρήσεων ανεξαρτήτως αντικειμένου. Συγκεκριμένα, το δαιδαλώδες γραφειοκρατικό σύστημα με τις συναρμοδιότητες των υπουργείων, την εμπλοκή δήμων, κοινοτήτων και οργανισμών ασφάλισης με έλλειψη ωστόσο της δυνατότητας αλληλοεξυπηρέτησης και την έλλειψη ενός ολοκληρωμένου συστήματος πληροφορικής, επιβαρύνει σημαντικά το καθημερινό επιχειρηματικό περιβάλλον μιας ήδη λειτουργούσας επιχείρησης. Είναι συνεπώς επιτακτική η ανάγκη να αρχίσει μια διαδικασία μείωσης της γραφειοκρατίας και αναφορικά με τις δραστηριότητες των ήδη λειτουργουσών επιχειρήσεων. Με βάση τα παραπάνω εκτιμάται ότι για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος μεταξύ των προτεραιοτήτων της πολιτείας θα πρέπει να περιληφθεί:

- Η υιοθέτηση σύγχρονων νομοθετικών και ρυθμιστικών συστημάτων τα οποία πρέπει να διαθέτουν ασφάλεια, διαφάνεια, νομιμότητα, αποδοτικότητα και εμπειρία. Είναι ανάγκη να αναπτυχθούν μηχανισμοί ελέγχου και αξιολόγησης των επιπτώσεων της νομοθεσίας και των κανονιστικών ρυθμίσεων στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

- Η άμεση εφαρμογή του προγράμματος για τη μείωση κατά 25% μέχρι το 2012 του διοικητικού βάρους, το οποίο προκύπτει κατά τη συνεργασία των επιχειρήσεων με τη δημόσια διοίκηση. .

- Η άμεση προώθηση του θεσμού των Κέντρων Εξυπηρέτησης Επιχειρήσεων κατά το πρότυπο των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών, τα οποία αποτέλεσαν ένα πολύ σημαντικό βήμα στη βελτίωση των υπηρεσιών της Δημόσιας Διοίκησης.

- Η ενίσχυση του ανταγωνισμού και η απελευθέρωση των αγορών. Η εξασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού στους τομείς των υπηρεσιών, των

κατασκευών και των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος εμπορικού χαρακτήρα, μπορεί να οδηγήσει στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας των παρεχόμενων στον καταναλωτή προϊόντων και υπηρεσιών.

- Η επίσπευση της ενεργοποίησης του Γενικού Εμπορικού Μητρώου

- Η εφαρμογή προτύπων ποιότητας στο μεγαλύτερο μέρος του παραγωγικού φάσματος.

- Η διαμόρφωση μιας επιχειρηματικής νοοτροπίας προς την κατεύθυνση της επιλογής της επιχειρηματικότητας ως δραστηριότητα ευκαιρίας και όχι ως δραστηριότητα ανάγκης. Το ποσοστό της επιχειρηματικής δραστηριότητας ανάγκης στην Ελλάδα είναι αρκετά υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο, ενώ ο φόβος αποτυχίας κρίνεται ως πολύ σημαντικός παράγοντας αποτροπής από την επιχειρηματικότητα. Προς την κατεύθυνση της διαμόρφωσης μιας διαφορετικής σε σχέση με τη σημερινή επιχειρηματικής νοοτροπίας κρίνεται σκόπιμη η εισαγωγή μαθημάτων επιχειρηματικότητας ειδικά στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ώστε αφενός να καλλιεργηθεί και να ενισχυθεί θετικό πνεύμα επιχειρηματικότητας στους νέους και αφετέρου να αποκτηθούν οι βασικές γνώσεις και ικανότητες που απαιτούνται για το ξεκίνημα μιας επιχείρησης, όπως η δημιουργικότητα, η αυτάρκεια, η ικανότητα συνεργασίας και η προσωπική πρωτοβουλία.

- Η επανεξέταση του νέου τρόπου φορολόγησης της ακίνητης περιουσίας, ο οποίος αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στη λειτουργία των επιχειρήσεων. Αναφορικά με τις υποδομές, αξίζει να αναφερθεί ότι σε ορισμένες από αυτές κατά την τελευταία περίοδο υπήρξαν σημαντικές βελτιώσεις, ιδιαίτερα στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας, γεγονός το οποίο είναι απαραίτητο για τη διευκόλυνση της οικονομικής δραστηριότητας. Κατά συνέπεια, η περαιτέρω ενίσχυση των υποδομών όπου απαιτείται και στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού σχεδιασμού θα πρέπει να συνυπολογίζεται στη διαμόρφωση του προγράμματος μεταρρυθμίσεων της επόμενης περιόδου. Επιπρόσθετα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, κατά το δεύτερο κύκλο εφαρμογής της Στρατηγικής της Λισαβόνας πρέπει να προβλεφθούν και ειδικοί στόχοι και μέτρα προκειμένου να απελευθερωθεί το δυναμικό τους, καθώς οι ΜΜΕ έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν ουσιαστικά στη δημιουργία ανάπτυξης και απασχόλησης. Όπως έχει διατυπωθεί και στο παρελθόν, ένα πρόβλημα που παρατηρείται αναφορικά με τις πολιτικές για τις ΜΜΕ είναι ότι αυτές δεν επαρκούν για να δημιουργηθεί συνολικά ένα ευνοϊκό περιβάλλον, καθώς παρατηρούνται σημαντικές ελλείψεις διάχυσής τους σε όλα τα επίπεδα του κρατικού μηχανισμού και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, επίσης, δεν είναι δυνατή η ουσιαστική εφαρμογή τους καθώς απουσιάζει η έκδοση των αναγκαίων Υπουργικών αποφάσεων. Παράλληλα, η έλλειψη αξιόπιστων και διαχρονικών στοιχείων για την επιχειρηματική δημογραφία στο χώρο των μικρών επιχειρήσεων αποτελεί επίσης πρόβλημα στη διαμόρφωση πολιτικών για αυτές. Επιπλέον, συγκεκριμένα μέτρα όπως η μεταβίβαση των μικρών επιχειρήσεων και η θεσμοθέτηση ενός κοινά αποδεκτού γενικού χωροταξικού πλαισίου θα βελτιώσουν σημαντικά το επιχειρηματικό περιβάλλον. Τέλος, και με βάση τα παραπάνω, κρίνεται απαραίτητο τον προγραμματισμό ενεργειών όπως η διαμόρφωση του τριετούς σχεδίου δράσης για τις μικρές κυρίως επιχειρήσεις, η επίσπευση

της ενεργοποίησης του Γενικού Εμπορικού Μητρώου, η ενεργοποίηση του Εθνικού Συμβουλίου για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΕΣΜΕ), καθώς και ειδικών δράσεων που θα ενισχύουν και θα διευκολύνουν αποφασιστικά τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της καινοτομίας στις ελληνικές μικρές επιχειρήσεις.

4.3. Δημόσια Διοίκηση

α) Υφιστάμενη κατάσταση

Δύο είναι οι βασικοί στόχοι που θα πρέπει να εξυπηρετεί η Δημόσια Διοίκηση για τις ανάγκες μιας αναπτυξιακής μεταρρυθμιστικής προσπάθειας:

α) η εξυπηρέτηση του πολίτη-χρήστη των υπηρεσιών της και

β) ο συντονισμός των αναπτυξιακών πρωτοβουλιών των διαφόρων οικονομικών και κοινωνικών φορέων και η χάραξη εθνικών ή περιφερειακών προτεραιοτήτων .

Ορισμένα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει την τελευταία δεκαπενταετία στο χώρο της Δημόσιας Διοίκησης ,είναι τα εξής

α) η δημιουργία των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών, τα οποία λειτουργούν βάσει της αρχής της ολοκληρωμένης εξυπηρέτησης του πολίτη από μία θέση εργασίας (one stop shop), β) η ίδρυση του Α.Σ.Ε.Π. που αποτέλεσε ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση σε ότι αφορά στις προσλήψεις του προσωπικού της Δημόσιας Διοίκησης, γ) η κατάρτιση και η εφαρμογή αρχικά των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων και στη συνέχεια των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Παράλληλα, η εμπειρία των Ολυμπιακών Αγώνων έδειξε ότι το προσωπικό που στελεχώνει τη Δημόσια Διοίκηση έχει και τη δυνατότητα και τη βούληση να συμβάλει καθοριστικά σε μία αποτελεσματική λειτουργία του Κράτους υπό την απαραίτητη προϋπόθεση ότι υπάρχει η κατάλληλη οργάνωση και η παροχή των αναγκαίων μέσων και υποδομής. Τα θετικά όμως βήματα που σημειώθηκαν δεν πρέπει να δημιουργούν εφησυχασμό. Κι αυτό γιατί εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά προβλήματα που επιδρούν ανασταλτικά στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας:

α) Η Δημόσια Διοίκηση παραμένει σε σημαντικό βαθμό εξαρτημένη από την εκάστοτε πολιτική εξουσία και η εξάρτηση αυτή δεν αφορά μόνο την ακολουθητέα πολιτική – κάτι που είναι εύλογο – αλλά και την στελέχωση της σε ανώτερο και συχνά σε μεσαίο και κατώτερο επίπεδο. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται έλλειψη συνέχειας και Για τα θετικά βήματα αλλά και για τα προβλήματα που εξακολουθούν να υφίστανται στη Δημόσια Διοίκηση.

β) Οι αποφάσεις για την χρηματοδότηση μέτρων πολιτικής και για την υιοθέτηση ρυθμιστικών παρεμβάσεων, λαμβάνονται κατά κανόνα σωρευτικά, χωρίς να εντάσσονται σε έναν ενιαίο σχεδιασμό που περιέχει στόχους και χρονοδιαγράμματα για την υλοποίησή τους.

Στις συνθήκες αυτές:

i) Κυριαρχεί μια τρέχουσα διαχείριση μεμονωμένων ρυθμίσεων και μέτρων, η οποία δυσκολεύει τον συντονισμό των δραστηριοτήτων της διοίκησης, μειώνοντας την αποδοτικότητα και ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών,

ii) Απουσιάζει η ολοκληρωμένη θεώρηση των δραστηριοτήτων της διοίκησης και άρα η δυνατότητα συστηματικής πραγματοποίησης διορθωτικών αλλαγών στις πολιτικές, τις ρυθμιστικές λειτουργίες και την οργάνωση,

iii) Αναπαράγεται μια κερματισμένη και άδηλη εν πολλοίς γνώση του περιεχομένου των δραστηριοτήτων της διοίκησης, και δεν διαμορφώνεται ένα κεφάλαιο γνώσεων ικανό να τροφοδοτήσει τόσο τις αναθεωρήσεις των πολιτικών και των λειτουργιών της διοίκησης, όσο και την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού.

β) Προτάσεις

Οι σημαντικότερες αλλαγές προσέγγισης οι οποίες κρίνονται αναγκαίες είναι:

i) Η γενικευμένη εισαγωγή της αξιολόγησης πολιτικών και δραστηριοτήτων της διοίκησης ως προς στόχους, χρόνους υλοποίησης και αποδοτικότητα των υπηρεσιών,

ii) Η προοδευτική χρήση του σχεδιασμού, όχι μόνο σε ότι αφορά στις επιδιώξεις των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πολιτικών, αλλά και στις επιδιώξεις σχετικά με την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων,

iii) Η επίτευξη ορθολογικής οργάνωσης της διοίκησης σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την εισαγωγή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης,

iv) Η αναβάθμιση των γνώσεων και η διεύρυνση της δυνατότητας λήψης πρωτοβουλιών με αυξημένο αίσθημα ευθύνης από πλευράς του ανθρώπινου δυναμικού της διοίκησης, που αποτελούν προϋποθέσεις αποτελεσματικότερης και περισσότερο αποδοτικής λειτουργίας των υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνονται ειδικότερα τα εξής:

1) Εφαρμογή των αρχών της καλής νομοθέτησης και μείωσης του διοικητικού κόστους.

2) Στο διοικητικό εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης με δράσεις βελτίωσης των πολιτικών διαχείρισης του προσωπικού, αναβάθμισης των ικανοτήτων και δεξιοτήτων του, και ενίσχυσης του βαθμού κινητοποίησής του (motivation) προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες του e-government και του i-government.

3) Στην υλοποίηση συστηματικών δράσεων απλοποίησης της νομοθεσίας, σε συνδυασμό με την βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών και των επιχειρήσεων.

4) Στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και τον δραστικό περιορισμό της γραφειοκρατίας με δράσεις αξιοποίησης ΤΠΕ για ολοκληρωμένο και σύγχρονο δίκτυο υποδομών, διασφάλισης της διαλειτουργικότητας των συστημάτων, οργανωτικού και λειτουργικού ανασχεδιασμού των

διαδικασιών και γενίκευσης του πλέγματος των υπηρεσιών που προσφέρονται ηλεκτρονικά στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

5) Στη διαφάνεια των οικονομικών σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης και της τοπικής και νομαρχιακής αυτοδιοίκησης με δράσεις εκσυγχρονισμού της οικονομικής διαχείρισης και εξορθολογισμού των εσόδων και των δαπανών του κράτους, με την εφαρμογή:

- Προϋπολογισμού βάσει προγράμματος (programme budgeting),
- Διπλογραφικού συστήματος στις υπηρεσίες του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- Τριετών Επιχειρησιακών Σχεδίων και ετήσιων δημόσιων προϋπολογισμών, ισολογισμών και απολογισμών, καθώς και διπλογραφικού συστήματος από τους ΟΤΑ.
- Αρχών ενιαίου ελέγχου.
- Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ώστε να διασφαλιστεί το αδιάβλητο των διαδικασιών.

4.4. Εκπαίδευση-Κατάρτιση

α) Υφιστάμενη κατάσταση

Στο πλαίσιο της Στρατηγικής της Λισαβόνας, οι πολιτικές που αφορούν στην εκπαίδευση και την κατάρτιση έχουν προοδευτικά ενταχθεί σε ένα ολοκληρωμένο σύνολο και έχουν αποκτήσει κατά κανόνα μετρήσιμους στόχους. Πράγματι η Ευρωπαϊκή Ένωση υλοποιεί από το 2002 το πρόγραμμα «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010» το οποίο έχει ως στρατηγικούς στόχους τη βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ και τη διευκόλυνση της πρόσβασης όλων σε αυτά. Οι στόχοι του προγράμματος αφορούν στις επιδόσεις των μαθητών, το ποσοστό που εγκαταλείπει τις σπουδές, το ποσοστό που ολοκληρώνει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση, τη συμμετοχή του ενήλικου πληθυσμού στη δια βίου εκπαίδευση, τις δαπάνες για την εκπαίδευση, κ.α. Όλες οι εκδοχές των πολιτικών για την εκπαίδευση και κατάρτιση που έχουν συζητηθεί σε σχέση με τη στρατηγική της Λισαβόνας, θέτουν ταυτοχρόνως τα ζητήματα της ποιότητας των προσφερόμενων γνώσεων μέσω των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών σύζευξης της προσφοράς και της ζήτησης επαγγελματιών, ειδικοτήτων και δεξιοτήτων. Με αυτό τον τρόπο οι συζητήσεις για τις νέες πολιτικές που θα επιταχύνουν τη διαδικασία αναβάθμισης των γνώσεων του ανθρώπινου δυναμικού συνδέονται με τις συζητήσεις για την αποτελεσματικότητα του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου τόσο για την εκπαίδευση, όσο και για το σύστημα κατάρτισης, και για την αξιολόγηση της λειτουργίας των επιμέρους ιδρυμάτων, οργανισμών και θεσμών. Το ζήτημα της χρηματοδότησης του εκπαιδευτικού συστήματος εμφανίζεται ως σημαντικό πρόβλημα σε πολλές πολιτικές που αναφέρονται στο εκπαιδευτικό σύστημα ή στο σύστημα κατάρτισης. Για την τυπική εκπαίδευση έχει διαπιστωθεί ότι οι δημόσιες δαπάνες βρίσκονται σε

χαμηλότερο επίπεδο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και μειώνονται ελαφρά μετά το 2004. Η μικρότερη χρηματοδότηση της τυπικής εκπαίδευσης αφορά σε μεγαλύτερο βαθμό τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι συγκρίσεις με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναδεικνύουν τα χαμηλά επίσης επίπεδα δαπανών για τη δια βίου μάθηση όπως και για τη συνεχιζόμενη κατάρτιση. Παράλληλα προβληματική εμφανίζεται και η μεγάλη μεταρρυθμιστική προσπάθεια που ξεκίνησε με το νόμο για τη δημιουργία του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΣΣΕΕΚΑ). Η δημιουργία του ΕΣΣΕΕΚΑ η οποία αποσκοπεί στη σύνδεση για πρώτη φορά του εκπαιδευτικού συστήματος με το σύστημα κατάρτισης, δεν έχει ολοκληρωθεί.

β) Προτάσεις

Η δημιουργία ενός Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, σύμφωνα με τους στόχους του ευρωπαϊκού προγράμματος «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010», αποτελεί έναν στόχο ο οποίος θα έπρεπε να συνδυαστεί με την ενεργοποίηση του ΕΣΣΕΕΚΑ.

Το νέο ΕΠΜ 2008-2010, έχει επομένως να αντιμετωπίσει στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης τα εξής ζητήματα:

- Τη σύνδεση των δαπανών για την εκπαίδευση και κατάρτιση, όπως και των δαπανών για τις πολιτικές απασχόλησης και τη δια βίου μάθηση, με τους ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους της Στρατηγικής της Λισαβόνας.
- Την ολοκληρωμένη λειτουργία των θεσμών που έχουν αναλάβει τη σύνδεση των αναγκών της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης με το σύστημα εκπαίδευσης και το σύστημα κατάρτισης.
- Τη λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των φορέων κατάρτισης σύμφωνα με τις ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας, ειδικότερα δε σύμφωνα με τις ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό για τη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης.

4.5. Απασχόληση

α) Υφιστάμενη Κατάσταση

Ο απολογισμός των πολιτικών για την απασχόληση οι οποίες περιλαμβάνονται στο ΕΠΜ 2005-2008 κατέδειξε έλλειψη συγκεκριμένων στόχων και χρονοδιαγραμμάτων. Μετά το τέλος της τριετίας τα θέματα στα οποία αφορούν οι συγκεκριμένες πολιτικές παραμένουν ανοιχτά και οι καταγραφόμενες επιδόσεις είναι περιορισμένες. Η συνολική ανεργία μειώθηκε, αλλά τα ποσοστά ανεργίας των νέων και των γυναικών παραμένουν υψηλά. Η σχεδιαζόμενη αύξηση του ποσοστού απασχόλησης ως το 70% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας, σύμφωνα με τους στόχους της Λισαβόνας, αντιμετωπίζει εμπόδια. Το ζήτημα της «ευελιξίας με ασφάλεια» δεν έχει βρει τη δέουσα απάντηση, καθώς η αδήλωτη εργασία αποτελεί μια εκτεταμένη κατάσταση στην αγορά εργασίας. Το πρόβλημα επίσης της ασφάλειας των εργαζομένων με άτυπες μορφές απασχόλησης αποτελεί ένα ζήτημα το οποίο παραμένει άλυτο. Η πρόθεση του ΕΠΜ να ολοκληρώσει τη σύνδεση της

εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, και την πιστοποίηση των εκπαιδευτικών διαδικασιών, δεν έχει αποτιμηθεί ποσοτικά. Το σύνολο των θεσμών που παρεμβαίνουν στην αγορά εργασίας συνεχίζουν να παρουσιάζουν προβλήματα εσωτερικής λειτουργίας, ενώ η δυνατότητά τους να επηρεάσουν την απασχόληση και τις συνθήκες απασχόλησης παραμένει περιορισμένη. Το ΕΠΜ 2005-2008, έχει καταρχήν επωμιστεί τους στόχους της Στρατηγικής της Λισαβόνας που αφορούν την απασχόληση, δηλαδή όχι μόνο τη μείωση της ανεργίας αλλά και την αύξηση του ενεργού πληθυσμού σε σχέση με τον πληθυσμό σε εργάσιμη ηλικία. Η παρακολούθηση της εξέλιξης των μεγεθών αυτών από το Παρατηρητήριο Πολιτικών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, δείχνει ότι ενώ το συνολικό ποσοστό ανεργίας μειώθηκε από το 2005 ως το 2007, το ποσοστό του πληθυσμού σε εργάσιμη ηλικία που είναι ενεργό παραμένει σταθερό γύρω στο 68%, κάτω από το στόχο της Λισαβόνας για το ποσοστό απασχόλησης που είναι 70% (το ποσοστό απασχόλησης είναι η σχέση απασχολουμένων και πληθυσμού σε εργάσιμη ηλικία). Έχει αναγνωριστεί ότι οι πολιτικές για την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στις ευρωπαϊκές οικονομίες, που αφορά κατά κύριο λόγο την απασχόληση των γυναικών, εξαρτώνται σε καθοριστικό βαθμό από τη δημιουργία των κατάλληλων κοινωνικών υποδομών, που θα επιτρέψουν την μακράς διάρκειας ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας. Όπως και για τις πολιτικές απασχόλησης – τόσο τις ενεργητικές όσο και τις παθητικές – το ζήτημα της αύξησης των διαθέσιμων πόρων αναδεικνύεται ως πρωτεύον. Είναι επομένως σαφές ότι στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβόνας είναι αναγκαία μια ουσιαστική μεταφορά πόρων προς τις πολιτικές που στηρίζουν την αύξηση της απασχόλησης και τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Σε ότι αφορά την ίση μεταχείριση των μισθωτών στην αγορά εργασίας, το σημαντικότερο πρόβλημα είναι η ύπαρξη ενός υψηλού ποσοστού αδήλωτης εργασίας. Το πρόβλημα αυτό σε συνδυασμό με τον περιορισμένο αντίκτυπο που έχουν για το εργατικό δυναμικό οι πολιτικές απασχόλησης και ειδικότερα οι θεσμοί υποστήριξης της σύζευξης προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας, διαμορφώνει μια αγορά εργασίας ένα τμήμα της οποίας λειτουργεί εκτός του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και σε μεγάλο βαθμό όχι σύμφωνα με την εργατική και ασφαλιστική νομοθεσία. Το θέμα της ευελιξίας με ασφάλεια, το οποίο αποτελεί πλέον τον τρόπο προσέγγισης των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας, δεν έχει αποτελέσει ακόμη αντικείμενο μιας διεξοδικής συζήτησης. Μια τέτοια συζήτηση θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη της τις συνέπειες που μπορεί να έχει η υιοθέτηση περισσότερο ευέλικτων εργασιακών σχέσεων στην αγορά εργασίας, ένα τμήμα της οποίας διακρίνεται για πλημμελή εφαρμογή της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας, ενώ ιδιαίτερα περιορισμένο είναι και το πλαίσιο προστασίας των ανέργων.

β) Προτάσεις

Τα θέματα που αναδεικνύονται όταν συζητείται στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβόνας το ζήτημα της απασχόλησης, αφορούν πολλές πλευρές προσέγγισης του ζητήματος αυτού:

1) Αναδεικνύεται η ανάγκη επεξεργασίας στόχων όχι μόνο για την απασχόληση αλλά και για τα οικονομικά μεγέθη που συνδέονται με τις πολιτικές που επιδιώκουν να επηρεάσουν την απασχόληση. Τέτοιοι στόχοι θα έπρεπε να τεθούν για τις δαπάνες ενεργητικών και παθητικών

πολιτικών απασχόλησης, την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων κατάρτισης εργαζομένων και ανέργων, την αδήλωτη απασχόληση και την ικανότητα παρέμβασης στην αγορά εργασίας των υπηρεσιών του ΟΑΕΔ.

2) Εμφανίζεται η ανάγκη ολοκλήρωσης της λειτουργίας θεσμών που επηρεάζουν την αγορά εργασίας, όπως το σύστημα διερεύνησης των αναγκών κατάρτισης, το σύστημα συνεχιζόμενης κατάρτισης, οι υπηρεσίες σύζευξης προσφοράς και ζήτησης, ή οι υπηρεσίες ελέγχου εφαρμογής της ασφαλιστικής και εργατικής νομοθεσίας.

3) Προκύπτει η ανάγκη πραγματοποίησης μεταρρυθμίσεων σχετικά κυρίως με τη βιωσιμότητα και κοινωνική αποτελεσματικότητα του ασφαλιστικού συστήματος, όπως και σε σχέση με την ανάγκη υποστήριξης της απασχόλησης μέσω της ενδυνάμωσης της κοινωνικής πολιτικής και της προστασίας της εργασίας. Το ζήτημα της εξεύρεσης πόρων για την υποστήριξη αυτών των πολιτικών θα έπρεπε να συζητηθεί ανοιχτά, σε συνδυασμό με το γενικότερο ζήτημα της αποτελεσματικότερης χρήσης των δημόσιων πόρων .

4) Είναι επίσης αναγκαίο να σημειωθεί ότι η άσκηση πολιτικών για αύξηση της απασχόλησης, αναβάθμιση της θέσης της εργασίας και αποτελεσματικότερη λειτουργία των πολιτικών που αποσκοπούν στην αναβάθμιση του κόσμου της εργασίας για τη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης, προϋποθέτει τη δημιουργία ενός αξιόπιστου μηχανισμού αξιολόγησης πολιτικών και νομοθετικών παρεμβάσεων.

4.6. Περιφερειακή και Κοινωνική συνοχή

Περιφερειακή συνοχή

A) Υφιστάμενη κατάσταση

Σύμφωνα με την Eurostat οι περιφερειακές ανισότητες στις χώρες – μέλη της ΕΕ είναι γενικώς μεγαλύτερες από ότι στην Ελλάδα. Το πρόβλημα επομένως εστιάζεται στο μοντέλο ανάπτυξης και την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών περιφερειών. Οι δείκτες οικονομικής δυναμικής δεικνύουν ότι όλες σχεδόν οι περιφέρειες, πλην της Αττικής, εμφανίζουν υπέρμετρη εξάρτηση από συγκεκριμένες οικονομικές δραστηριότητες [π.χ. τουρισμός (Ιόνια Νησιά, Κρήτη, Βόρειο και κυρίως Νότιο Αιγαίο), κατασκευές (Δ. Μακεδονία, Ήπειρος και Πελοπόννησος)]. Το μοντέλο αυτό ανάπτυξης εμπειρικλείει κινδύνους μακροχρόνια και τις καθιστά ευάλωτες σε αλλαγές του οικονομικού περιβάλλοντος. Επίσης, πρόβλημα προκύπτει και από το τεχνολογικό επίπεδο των παραγωγικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στις ελληνικές περιφέρειες. Μπορεί η υστέρηση της Ηπείρου και της Κρήτης ως προς την Αττική, στη βάση των κοινωνικών δεικτών και των δεικτών ευημερίας να μην είναι σημαντική, αλλά αυτό δεν σηματοδοτεί μία ανταγωνιστική ανάπτυξη. Το τεχνολογικό επίπεδο της Αττικής υστερεί σημαντικά από το αντίστοιχο της Καταλωνίας, της Βιέννης κ.α., γεγονός που δεικνύει ότι η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων από μόνη της δεν συνεπάγεται και δυναμική περιφερειακή ανάπτυξη. Παράλληλα, αναφορικά με τη δυνατότητα των περιφερειών για ανατροφοδοτούμενη ανάπτυξη, οι ελληνικές περιφέρειες, όλες πλην της

Αττικής, υστερούν. Σε σημαντικό μέρος η ανάπτυξή τους εξακολουθεί να τροφοδοτείται με δράσεις που κατευθύνονται από επιχειρήσεις που εδρεύουν στο κέντρο.

Η ανατροπή του μοντέλου της κεντροφιλίας επιχειρήθηκε με κεντρικές πολιτικές στο παρελθόν. Περιελάμβαναν ως κύρια στοιχεία:

- Την μεταφορά πόρων μέσω του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων.
- Τη δημιουργία περιφερειακών μονάδων παροχής υπηρεσιών του δημοσίου, όπως, στον τομέα της εκπαίδευσης, η δημιουργία πολλών μονάδων ΑΕΙ και ΤΕΙ.
- Την καθιέρωση κινήτρων ιδιωτικών επενδύσεων. Σε παρόμοια λογική κινήθηκαν οι προβλέψεις και σε ορισμένο βαθμό υλοποιήσεις του ΕΠΜ 2005-2008:

- για κίνητρα επενδύσεων του αναπτυξιακού νόμου,
- για προγράμματα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης (Τοπικά Κέντρα

Αγροτικής Ανάπτυξης,...),

- για βελτίωση των μεταφορικών υποδομών στις περιφέρειες της χώρας, τόσο στην ηπειρωτική όσο και στη νησιωτική Ελλάδα,
- για τους περιφερειακούς πόλους καινοτομίας,
- για αναβάθμιση του δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Προς την κατεύθυνση της περιφερειακής συνοχής θα μπορούσε να συμβάλει θετικά η εκπόνηση του Εθνικού και των Ειδικών Χωροταξικών Σχεδίων, καθώς ορίζουν το τοπίο σε σχέση με πολλά θέματα περιφερειακής ανάπτυξης. Το Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο ανακοινώθηκε δημοσίως, υλοποιήθηκαν διαδικασίες διαβούλευσης και υποβλήθηκε και συζητήθηκε στην αρμόδια Επιτροπή της Βουλής. Έχουν όμως εκφραστεί πολλές επιφυλάξεις από κοινωνικούς φορείς που αντιτίθενται σε προβλέψεις του. Χρειάζεται επομένως να προωθηθούν οι διαδικασίες θεσμοθέτησης των χωροταξικών σχεδίων αφού πρώτα γίνουν οι απαραίτητες τροποποιήσεις που απαιτούνται, ώστε να διασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση που αποτελεί και όρο επιτυχούς εφαρμογής τους στην πράξη.

β) Προτάσεις

Τα αποτελέσματα των πολιτικών του παρελθόντος υπήρξαν αξιόλογα, από άποψη κατανομής του εισοδήματος, και κατ' αυτή την έννοια, κοινωνικά δίκαια.

Αξιολογώντας όμως τις πολιτικές σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου διαπιστώνεται ότι αυτές δεν δημιούργησαν συνθήκες ανατροφοδοτούμενης ανάπτυξης και στην ουσία οδηγούν σε διαιωνιζόμενη υστέρηση των περιφερειών. Παράλληλα, το προηγούμενο μοντέλο παρήγαγε σπατάλη με τη μορφή, π.χ., εγκαταλειμμένων βιομηχανοστασίων που δεν χρησιμοποιήθηκαν ποτέ, δικτύων υποδομής που θάφτηκαν στο έδαφος χωρίς να λειτουργήσουν επί πολλά χρόνια, ιδιωτικών επενδύσεων που κατέρρευσαν,

λιμανιών με ελάχιστη κίνηση, ακριβών βιομηχανικών υποδομών που υποχρησιμοποιούνται, αλλά και κυρίως με τη μορφή ιδιαίτερα αυξημένου κόστους όλων ή των περισσότερων έργων.

Στη Γνώμη για την πρόταση νόμου για την αποβιομηχάνιση η Ο.Κ.Ε. έχει επισημάνει ότι η περιφερειακή συνοχή δεν μπορεί να επιτευχθεί με εφαρμογή μόνον προγραμμάτων που κινούνται με κεντρική κατεύθυνση και ευθύνη. Οι πραγματικές δυσκολίες, που είναι αποτέλεσμα του όποιου συγκεντρωτικού συστήματος, καλύπτουν και την αστοχία των περιφερειακών δομών, που δεν είναι καθόλου σπάνια. Απαιτείται η ενεργοποίηση των τοπικών παραγωγικών και κοινωνικών δυνάμεων που θα αναλαμβάνουν ολοένα μεγαλύτερη ευθύνη για την προσέλκυση και διάθεση πόρων που θα αποσκοπούν στην ανάπτυξη των περιφερειών. Η Ο.Κ.Ε. επομένως θεωρεί ότι χρειάζεται να δρομολογηθούν άμεσες δράσεις που θα αλλάζουν τη σχέση περιφέρειας – κέντρου στην διαδικασία διαμόρφωσης και υλοποίησης των προγραμμάτων ανάπτυξης. Το ζητούμενο στη νέα περίοδο είναι μία πολιτική για τις περιφέρειες που θα αναπτύσσει την αναπτυξιακή τους ικανότητα σε συνθήκες αυξανόμενου εθνικού και διεθνούς ανταγωνισμού. Η στρατηγική της Λισαβόνας χρειάζεται να απλωθεί στην περιφερειακή πολιτική. 14 Γνώμη Ο.Κ.Ε. αρ. 163 «Προγράμματα ανασυγκρότησης περιοχών που αντιμετωπίζουν βιομηχανική κρίση», Νοέμβριος 2006. Οι προγραμματικοί και χρηματοδοτικοί μηχανισμοί στο μέλλον χρειάζεται να καλλιεργούν συναρμοδιότητα και συνευθύνη και των τοπικών διοικήσεων αλλά και των τοπικών κοινωνιών. Με αυτό το στόχο επιβάλλεται να πραγματοποιείται συνεχής βαθμιαία πρόοδος προς την κατεύθυνση της αυξημένης συμμετοχής των περιφερειακών δομών στις αποφάσεις για τη διαθεσιμότητα δημόσιων πόρων που θα χρηματοδοτούν δράσεις στις περιφέρειες, αλλά και στην ανάπτυξη των προγραμμάτων που θα χρηματοδοτηθούν, στην παρακολούθησή τους, καθώς και στη διαχείριση των πόρων. Απαιτούνται βήματα που πρέπει να πραγματοποιηθούν προς τρεις κατευθύνσεις για να εκλείψει η αντίληψη ότι για όλα φταίει η κεντρική διοίκηση :

- Να μειωθεί το βάρος των κεντρικών γραφειοκρατικών υποχρεώσεων και ελέγχων.

- Να αυξηθεί η ευθύνη των περιφερειακών οργάνων στη διαχείριση των περιφερειακών προγραμμάτων, με την εισαγωγή συστήματος επιβραβεύσεων, αλλά και «ποινών», συνδεδεμένων με τα αποτελέσματα. Επίσης, θα πρέπει να στελεχωθούν με άτομα τα οποία διαθέτουν τις αναγκαίες γνώσεις και εμπειρία.

- Να πολλαπλασιαστούν οι εφαρμογές των σφαιρικών επιχορηγήσεων. Η περιφερειακή ανάπτυξη στο μέλλον θα πρέπει να στηρίζεται σε συντονισμένες πολιτικές σε όλους τους τομείς που επηρεάζουν την κοινωνική και οικονομική ζωή. Δεν είναι θέμα μόνο υποδομών, ούτε μεταφοράς κάποιων οργανισμών του δημοσίου, ούτε εγκατάστασης μιας ή κάποιων μεγάλων μονάδων παραγωγής. Είναι σύνθετο θέμα που σχετίζεται με όλα αυτά, αλλά κυρίως με την ικανότητα των περιφερειών να αυτοτροφοδοτούν την ανάπτυξή τους. Η επιτυχία της αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης σχετίζεται με τους πόρους που προικίζουν την περιφέρεια, με το επίπεδο γνώσεων και ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, την επιχειρηματική επίδοση της τοπικής οικονομίας, με τις αξίες και προτεραιότητες της κοινωνίας, με το

περιβάλλον μέσα στο οποίο εξελίσσεται η κάθε δραστηριότητα, με τις ευκαιρίες και κινδύνους που δημιουργούν οι διεθνείς και περιφερειακές εξελίξεις και την ικανότητα των τοπικών κοινωνιών να τις αντιμετωπίσουν με θετικό αποτέλεσμα. Είναι σκόπιμο να καλλιεργηθεί η ικανότητα των περιφερειακών κοινωνιών να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες αναζήτησης και προσέλκυσης «εξωγενών» πόρων που θα στηρίζουν την υλοποίηση των τοπικών δράσεων. Προϋποθέσεις για την πρόοδο προς αυτή την κατεύθυνση αποτελούν:

- Η επικοινωνιακή προβολή των δυνατοτήτων και της ευθύνης των τοπικών– περιφερειακών κοινωνιών να προωθήσουν οι ίδιες την ανάπτυξή τους.

- Ο περιορισμός και των κεντρικών γραφειοκρατικών επιβαρύνσεων που διακτινώνονται και στις περιφέρειες ως υποχρεώσεις και των τοπικών διοικητικών συστημάτων.

- Η εφαρμογή της νέας νομοθεσίας περί ΣΔΙΤ χωρίς τις συγκεντρωτικές αγκυλώσεις, που δυστυχώς σοβούν σε αυτήν .Η εφαρμογή πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης στον επόμενο προγραμματικό κύκλο της Στρατηγικής της Λισαβόνας χρειάζεται να εξειδικευτεί και με δράσεις περιορισμού της γραφειοκρατίας και των συγκεντρωτικών αγκυλώσεων που νεκρώνουν την πρωτοβουλία των περιφερειακών δομών Χρειάζεται τέλος να εφαρμοστεί αυτή η πολιτική με συνέπεια και χωρίς καθυστερήσεις, που συχνά ακυρώνουν την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων. Και στο θέμα αυτό, όπως δυστυχώς συμβαίνει κατά κανόνα στα περισσότερα προγράμματα, παρατηρούνται ήδη καθυστερήσεις σε σχέση, π.χ., με τη συμμετοχή και εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας στον καθορισμό και τη διαμόρφωση του πλαισίου εφαρμογής των πόλων ανάπτυξης .Βραχυπρόθεσμα βέβαια είναι απαραίτητο οι περιορισμένοι πόροι πρέπει να διατεθούν αποτελεσματικά στην επιδίωξη των στόχων. Αυτό συνεπάγεται επικέντρωση και όχι διάχυση των πόρων. Σε αυτή τη λογική βασίζεται η επιλογή του ΕΣΠΑ 2007-2013 για την ενίσχυση των πόλων ανάπτυξης .Οι προβλεπόμενες παρεμβάσεις στους πόλους ανάπτυξης που περιγράφονται στο Ε.Π. Διοικητική Μεταρρύθμιση στοχεύουν στη:

- Δημιουργία και μεταφορά καινοτομίας.

- Προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης στο πλαίσιο της παραγωγικής ανάπτυξης.

- Ανάπτυξη και τον προσανατολισμό της επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες.

- Ανάπτυξη και προώθηση υπηρεσιών ΤΠΕ και ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

- Δημιουργία και την ανάπτυξη Κέντρων Αριστείας για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση.

.Σύμφωνα με την ΟΚΕ το μοντέλο των πόλων ανάπτυξης θα πρέπει να θεωρηθεί ως ενδιάμεσος στόχος και με την έννοια ότι απαιτεί απλώς την αποφυγή σπατάλης γενικώς και την επικέντρωση στη δημιουργία ενάρετων συνεργειών σε επιλεγμένους πόλους στο βαθμό που το επιτρέπει η φροντίδα για τις κοινωνικά απαραίτητες βελτιώσεις στον υπόλοιπο εθνικό χώρο.

Κοινωνική Συνοχή

A) Υφιστάμενη Κατάσταση

Η παρακολούθηση της υλοποίησης του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (Ε.Π.Μ.) 2005-2008, σε ότι αφορά το θέμα της Κοινωνικής Συνοχής, οδηγεί στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

1) Οι δείκτες του συστήματος δεικτών για την παρακολούθηση της υλοποίησης του ΕΠΜ 2005-2008, το οποίο χρησιμοποιεί το Παρατηρητήριο Πολιτικών για την Βιώσιμη Ανάπτυξη της Ο.Κ.Ε., δείχνουν σχετικά με την Κοινωνική Συνοχή μια στασιμότητα σε ότι αφορά τη φτώχεια και τις εισοδηματικές ανισότητες.

2) Το ΕΠΜ 2005-2008 παρέμεινε ένα πρόγραμμα το οποίο δεν θέτει στόχους σε σχέση με μεγάλα ζητήματα τα οποία συνδέονται με την κοινωνική συνοχή, όπως η βιωσιμότητα και κοινωνική αποτελεσματικότητα του συστήματος της κοινωνικής ασφάλισης, η αποδοτικότητα των πολιτικών που αφορούν στην αγορά εργασίας και η συρρίκνωση της αδήλωτης εργασίας, το μέλλον της κοινωνικής πρόνοιας.

3) Οι επιμέρους αποφάσεις και μέτρα που έχουν ενταχθεί στο ΕΠΜ 2005-2008, είναι τις περισσότερες φορές αποσπασματικές, δεν έχουν σαφές περιεχόμενο, ή δεν είναι δυνατή η αξιολόγηση των επιπτώσεών τους. Ειδικότερα πρέπει να αναφερθεί ότι δεν έχουν διευκρινιστεί οι στόχοι και ο προϋπολογισμός του Ειδικού Ταμείου Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ούτε έχει διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική.

Η Ο.Κ.Ε. θεώρησε θετική τη σύσταση ενός νέου Συντονιστικού Οργάνου για την Κοινωνική προστασία το οποίο θα αναλάβει το συντονισμό, τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των πολιτικών σε αυτό τον τομέα καθώς και τη δημιουργία του Εθνικού Παρατηρητηρίου Ατόμων με Αναπηρίες, και αναμένει τη δραστηριοποίησή τους.

β) Προτάσεις

Κατά την περίοδο του ΕΠΜ 2008-2010, εκτιμάται ότι στον τομέα της κοινωνικής συνοχής θα χρειαστεί να δοθεί προτεραιότητα στα εξής θέματα:

- Την υλοποίηση μιας συστηματικής και ολοκληρωμένης πολιτικής αποκατάστασης της νομιμότητας στο σύνολο της αγοράς εργασίας και μείωσης της αδήλωτης εργασίας.

- Την αναμόρφωση της μεταναστευτικής πολιτικής ώστε να επιτευχθεί, η κοινωνική ένταξη των μεταναστών και ειδικότερα των μεταναστών δεύτερης γενιάς, καθώς και η διασφάλιση των δικαιωμάτων τους στην αγορά εργασίας με ταχύτερους απ'ότι σήμερα ρυθμούς.

Την επεξεργασία ενός προγράμματος καταπολέμησης της φτώχειας, με συγκεκριμένους στόχους, προϋπολογισμό και χρονοδιαγράμματα υλοποίησής του.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

5. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΙΧΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

- 5.1. Το ζήτημα της έρευνας και της καινοτομίας
- 5.2. Αξιολόγηση νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας
- 5.3. Το ζήτημα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

5. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΙΧΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

5.1. Το ζήτημα της έρευνας και της καινοτομίας

Προτού περάσουμε στην ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας θεωρείται σκόπιμο να γίνει ακριβής εννοιολογικός προσδιορισμός των όρων κοινωνία και οικονομία της γνώσης καθώς είναι δύο όροι που χρησιμοποιούνται σε πολλές περιπτώσεις εναλλακτικά, ωσάν να ήταν περίπου ταυτόσημοι. Η οικονομία της γνώσης αναφέρεται σε παραγωγικές δομές όπου η παραγωγή της γνώσης είναι ενσωματωμένη στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών και επομένως η τεχνολογική καινοτομία είναι φυσικό επακόλουθο αυτών των λειτουργιών και όχι μια έξωθεν προσπάθεια να «συνδεθεί η έρευνα με την παραγωγή». Από την άλλη πλευρά η κοινωνία της γνώσης εκφράζει μια πιο σύνθετη αντίληψη όπου οι κοινωνικοί φορείς αλλά και τα άτομα συμμετέχουν οργανωμένα στην πορεία προς τις τεχνολογικές αλλαγές. Η οργανωμένη συμμετοχή των κοινωνικών φορέων αλλά και των ατόμων στον προσανατολισμό της τεχνολογικής εξέλιξης αποτελεί μια νέα πρόκληση για τους πολιτικούς θεσμούς, δημιουργεί νέες απαιτήσεις στις πολιτικές διαδικασίες, νέο περιεχόμενο στην εκπαίδευση των πολιτών και φυσικά των ίδιων των πολιτικών (politicians). Στις χώρες όπου είναι ανεπτυγμένη η οικονομία της γνώσης, όπως οι σκανδιναβικές, η Ελβετία ή η Ιαπωνία και η Κορέα, οι επιχειρήσεις δαπανούν περισσότερο για παραγωγή νέας γνώσης απ' ότι οι παραδοσιακοί δημόσιοι οργανισμοί, γεγονός που διευκολύνει την αμεσότερη αξιοποίησή τους στην παραγωγή. Ταυτόχρονα αυξάνει το μερίδιο εκείνο των γνώσεων που ιδιοποιούνται οι επιχειρήσεις με την μορφή διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, βιομηχανικών μυστικών ή και συγγραφικών δικαιωμάτων.

α) Η υφιστάμενη κατάσταση

Δύο είναι τα βασικά στοιχεία της μέχρι σήμερα πολιτικής για την έρευνα και τη καινοτομία :

- Η θεώρηση της καινοτομίας ως ενός υποσυνόλου της ερευνητικής πολιτικής. Μερικές εξαιρέσεις από τον κανόνα αυτόν σημειώνονται από τις πολιτικές προώθησης των επενδύσεων και της επιχειρηματικότητας.

- Η θεώρηση της καινοτομίας και της έρευνας ως διακριτού τομέα κυβερνητικής δράσης, ανεξάρτητου και ασύνδετου από τους άλλους τομείς της πολιτικής. Τα δυο προαναφερόμενα στοιχεία αποτελούν θεμελιώδεις αδυναμίες που αν δεν ξεπεραστούν θα είναι δύσκολο για την χώρα να ξεφύγει από το αναπτυξιακό υπόδειγμα που την κρατάει στην περιφέρεια της Ευρώπης. Εξετάζοντας το συνθετικό δείκτη καινοτομίας που καταρτίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οδηγούμαστε σε ενδιαφέροντα συγκριτικά συμπεράσματα για τη χώρας μας: Από το

Scoreboard 2007 προκύπτει ότι παρόλο που η Ελλάδα παραμένει στην ομάδα των χωρών που αν και καθυστερημένες βελτιώνουν τη θέση τους, μαζί με την Πορτογαλία και τα περισσότερα νέα κράτη μέλη, είναι η μόνη χώρα, μαζί με την Ισπανία από άλλη ομάδα, που χάνει ταχύτητα. Η υψηλή θέση της Ελλάδας στον δείκτη «καινοτομίας και επιχειρηματικότητας», οφείλεται στην επίδοση των «ΜΜΕ που χρησιμοποιούν οργανωτικές καινοτομίες». Οι επιχειρήσεις στην προσπάθεια να διαφοροποιηθούν προωθώντας «νέα για την επιχείρηση προϊόντα» βρίσκονται κοντά στον κοινοτικό μέσον όρο. Αντίθετα, στα «νέα για την αγορά προϊόντα», οι ελληνικές επιχειρήσεις ξεπερνούν μόνον τις επιχειρήσεις των νέων κρατών μελών και δυο παλαιών. Η ελληνική θέση είναι πολύ χαμηλή στις «εφαρμογές» (απασχόληση σε υπηρεσίες υψηλής τεχνολογίας, απασχόληση στη μεταποίηση υψηλής και μέσης/υψηλής τεχνολογίας) και εξαιρετικά χαμηλή στην «διανοητική ιδιοκτησία». Από τους υπο-δείκτες των «οδηγών καινοτομίας» ο μόνος που ξεπερνάει τον μέσον όρο είναι το «εκπαιδευτικό επίπεδο της νεολαίας», ενώ η «συμμετοχή στη δια βίου Ο συνθετικός δείκτης καινοτομίας αποτελείται από 5 κατηγορίες υπο-δεικτών: οδηγό της καινοτομίας, δημιουργία γνώσης, καινοτομία και επιχειρηματικότητα, εφαρμογές, διανοητική ιδιοκτησία, εκπαίδευση» και η «διείσδυση της ευρυζωνικότητας» παραμένουν απελπιστικά μακριά από τον μέσον όρο (βλ. πίνακες 1 και 2 του παραρτήματος). Τα προαναφερόμενα είναι ενδεικτικά του αναπτυξιακού υποδείγματος της Ελλάδας, που βασίστηκε στην μεταφορά ενσωματωμένης τεχνολογίας. Οι δαπάνες για βιομηχανική έρευνα είναι στο 15% του κοινοτικού μέσου όρου και φθίνουν, αλλά και οι δαπάνες για τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών όχι μόνον είναι χαμηλότερες από τον μέσον όρο αλλά χάνουν έδαφος μεταξύ 2002 και 2005. Η τεχνολογική απώθηση των επιχειρήσεων φαίνεται και από τις επιδόσεις στους δείκτες της διανοητικής ιδιοκτησίας, όπου τα ποσοστά ως προς τον κοινοτικό μέσον όρο παραμένουν ασήμαντα, με εξαίρεση τα εμπορικά σήματα. Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του Global Entrepreneurship Monitor μόνον το 7,5% από τις νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες μπορεί να χαρακτηριστούν ως «υψηλής και μέσης τεχνολογίας». Ταυτόσημες είναι και οι διαπιστώσεις με βάση τα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας. Η καινοτομική δραστηριότητα αυξήθηκε σε σχέση με το 2000 κατά 7,7 ποσοστιαίες μονάδες, αλλά με σαφή προτίμηση στις οργανωτικές καινοτομίες και όχι στην παραγωγική διαδικασία.

Ως αιτίες της συγκεκριμένης εικόνας αναφορικά με την επιχειρηματική έρευνα και καινοτομία οι επιχειρηματίες από την πλευρά τους, την αποδίδουν σε έλλειψη χρημάτων, γεγονός όμως που δεν επιβεβαιώνεται από τα διαθέσιμα στοιχεία.²² Έγκυροι διεθνείς οργανισμοί και η Ε.Ε. συσχετίζουν πλέον την περιορισμένη ροπή για καινοτομικές δραστηριότητες με την πολυπλοκότητα και τη δυσκαμψία του επιχειρηματικού περιβάλλοντος που αποθαρρύνουν τις πρωτοβουλίες για αλλαγές στην παραγωγή, αλλά και την εν γένει στρατηγική των επιχειρήσεων. Ενδιαφέρον τέλος παρουσιάζουν οι καινοτομικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων κατά περιφέρεια όπου τα διαθέσιμα στοιχεία αφήνουν να διαφανούν νέες δυνατότητες βελτίωσης της

ανταγωνιστικότητας των περιφερειακών οικονομιών με βάση την καινοτομικότητα νέων μικρών και αποκεντρωμένων επιχειρήσεων

β) Αξιολόγηση του τομέα της έρευνας και τεχνολογίας στο τέλος της 3^{ης} προγραμματικής περιόδου

Τις υστερήσεις της αγοράς στον διαρκή εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων και προϊόντων επιχειρεί να αντιμετωπίσει το κράτος με τις κεντρικές και περιφερειακές του υπηρεσίες με αποτελέσματα που εμφανίζονται στις αξιολογήσεις της ανταγωνιστικότητας από διεθνή ινστιτούτα. Τα μέτρα έχουν θεσμικό ή και χρηματοδοτικό χαρακτήρα, και συνήθως έχουν ως βάση εκκίνησης είτε την ερευνητική είτε, σε πιο περιορισμένο βαθμό, την επενδυτική και βιομηχανική πολιτική. Άλλωστε, αυτός ο περιορισμός της βάσης της πολιτικής για την καινοτομία (π.χ. έλλειψη ερευνητικών πολιτικών σε τομείς όπως η υγεία, η ενέργεια, οι μεταφορές...) περιορίζει όχι μόνον την έκταση της προσπάθειας αλλά και το βάθος των επιπτώσεων των πρωτοβουλιών που λαμβάνονται από τους δυο αυτούς τομείς. Ο χώρος της ερευνητικής πολιτικής είναι παραγωγός μέτρων προώθησης της τεχνολογικής καινοτομίας και της εφαρμοσμένης έρευνας τις τελευταίες δεκαετίες. Ο πρόσφατος νόμος για την έρευνα 3653/08 επιχειρεί την αναδιοργάνωση του συστήματος διαχείρισης της δημόσιας έρευνας με δημιουργία νέων οργάνων και δίνοντας έμφαση στην χρηματοδότηση της «βασικής» έρευνας με εθνικούς πόρους. Στο νέο σύστημα οργάνων αυξάνεται η συμμετοχή των πανεπιστημιακών, ένας δε νέος οργανισμός που ιδρύεται συνεποπτεύεται από τα υπουργεία Ανάπτυξης και Παιδείας. Η σύγχυση που επικρατεί ως προς τις αρμοδιότητες των οργάνων αυτών μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στη χάραξη και εφαρμογή των μελλοντικών πολιτικών. Εξετάζοντας τη χρηματοδότηση της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (ΕΤΑ) στην Ελλάδα το 2005 φαίνεται ανάγλυφα η υστέρηση της χρηματοδότησης από εθνικές πηγές και κυρίως από τις επιχειρήσεις, ενώ στον τομέα της εκτέλεσης ερευνητικών δραστηριοτήτων κυριαρχούν τα πανεπιστήμια, τα οποία προσδιορίζουν και τον κυρίαρχο χαρακτήρα του ελληνικού ερευνητικού συστήματος. Στο δημόσιο ερευνητικό σύστημα σήμερα κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση πολιτικής παίζει η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) του Υπουργείου Ανάπτυξης, ενώ το μεγαλύτερο μερίδιο στην εκτέλεση των ερευνητικών δραστηριοτήτων έχουν τα πανεπιστήμια. Η σχέση μεταξύ ΓΓΕΤ και ΑΕΙ είναι έμμεση και βασίζεται στη χρηματοδότηση ερευνητικών και άλλων έργων που κυρίως αφορούν στα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και όχι τα ιδρύματα καθ' εαυτά για τα οποία την εποπτεία της «νομιμότητας» των πράξεων ασκεί το Υπ. Παιδείας. Στην πραγματικότητα τα ΑΕΙ δεν ασκούν καμία ερευνητική πολιτική στο πλαίσιο της έστω και περιορισμένης αυτοτέλειας που διαθέτουν. Οι νόμοι που ψηφίστηκαν το 2007 για τα πανεπιστήμια και το 2008 για την έρευνα ελπίζεται ότι μπορεί να βελτιώσουν αυτή την κατάσταση, η οποία χαρακτηρίζεται από κατακερματισμό της ερευνητικής προσπάθειας σε πολλά μικρά και σύντομα ερευνητικά έργα, από πλήθος δημοσιεύσεων ανά ερευνητή (αυξημένη παραγωγικότητα) και περιορισμένες αναφορές ανά δημοσίευση (χαμηλή επιστημονική επίπτωση). Το αδύνατο σημείο βέβαια του ελληνικού ερευνητικού συστήματος αποτελούν οι επιχειρήσεις, που δεν δαπανούν πάνω από 30% της εγχώριας δαπάνης για έρευνα, ενώ σε χώρες όπως η Σουηδία και η Ελβετία οι επιχειρήσεις καλύπτουν το 70% της αντίστοιχης δαπάνης. Σημαντικό στοιχείο του ελληνικού συστήματος

είναι επίσης το υψηλό ποσοστό χρηματοδότησης από το εξωτερικό: τα κοινοτικά κονδύλια που διοχετεύονται είτε από τα διαρθρωτικά ταμεία είτε από το κοινοτικό πρόγραμμα πλαίσιο καλύπτουν το 20% περίπου της εγχώριας δαπάνης για έρευνα. Οι μόνες χώρες που συγκρίνονται στο θέμα αυτό με την Ελλάδα είναι εκείνες των οποίων οι οικονομίες βρίσκονται σε πλήρη αλληλεπίδραση με «συγγενείς» οικονομίες: Μ. Βρετανία (ΗΠΑ) και Αυστρία (Γερμανία). Στην Ιρλανδία το αντίστοιχο ποσοστό είναι κάτω του 9% και στην Πορτογαλία κάτω του 5%. Μέχρι σήμερα η ΓΓΕΤ σχεδίασε και έθεσε σε εφαρμογή αρκετά χρηματοδοτικά σχήματα όπως οι συνεργασίες επιχειρήσεων με δημόσια ερευνητικά εργαστήρια, η δημιουργία περιφερειακών πόλων καινοτομίας, η δημιουργία θερμοκοιτίδων και πάρκων καινοτομικών επιχειρήσεων κτλ. Από τη ΓΓΕΤ προτάθηκε το 2002 και ο στόχος για την αύξηση της ερευνητικής δαπάνης το 2010 στο 1,5% του ΑΕΠ από το 0,6% το 2001, ως απάντηση στη στρατηγική της Λισσαβόνας. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αυξήσουν τη συμμετοχή τους από το 30% στο 40% της εθνικής δαπάνης. Πρόσφατα έγινε και επίσημα αντιληπτό ότι ο στόχος δεν είναι εφικτός μετατέθηκε για το 2015, χωρίς όμως να ληφθεί υπόψη ότι οι συνθήκες επίτευξής του γίνονται ολοένα και πιο δύσκολες. Το ΑΕΠ συνεχίζει να μεγαθύνεται χάρις σε παραγωγικές δραστηριότητες χαμηλής έντασης έρευνας και άρα η αύξησή του δεν τροφοδοτείται από τη διεύρυνση των ερευνητικών δραστηριοτήτων ούτε βέβαια και τις ανατροφοδοτεί με νέους πόρους. Με πρωτοβουλία της ΓΓΕΤ, πραγματοποιείται την άνοιξη 2008 αξιολόγηση της πολιτικής έρευνας και καινοτομίας της Ελλάδας από ομάδα εμπειρογνομώνων του ΟΟΣΑ, τα αποτελέσματα της οποίας θα γίνουν γνωστά και θα τεθούν σε δημόσια συζήτηση μέχρι το τέλος του έτους. Από την άλλη πλευρά, οι Γενικές Γραμματείες Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης έθεσαν σε εφαρμογή μια σειρά παράλληλων ενισχύσεων για την τόνωση της επενδυτικής δραστηριότητας. Οι ενισχύσεις αυτές περιλαμβάνουν: α) ιδιώτες επενδυτές στους περισσότερους κλάδους της οικονομίας, που δημιουργούν νέες επιχειρήσεις ή εκσυγχρονίζουν τον εξοπλισμό λειτουργουσών επιχειρήσεων για να βελτιώσουν την παραγωγικότητα, ή διαφοροποιούν το φάσμα των προϊόντων, ή δημιουργούν συστάδες επιχειρήσεων, ή εργαστήρια ελέγχου ποιότητας και έρευνας και εφαρμόζουν πρότυπα διασφάλισης της ποιότητας, β) επιχειρηματικό κεφάλαιο βάσης για την ενίσχυση ιδιωτικών επιχειρηματικών κεφαλαίων (fund of funds), γ) ένα δίκτυο οργανισμών για την υποστήριξη των ελέγχων και της βελτίωσης της ποιότητας, των προτύπων, της διαπίστευσης και της μετρολογίας καθώς και δ) μια οργανωτική δομή για την παροχή τεχνικής και εμπορικής υποστήριξης στις ΜΜΕ. Επιπροσθέτως, δραστηριότητες πληροφόρησης και κατάρτισης στοχεύουν στην βελτίωση της «απασχολησιμότητας» του προσωπικού και στη βελτίωση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδοτικά σχήματα και κίνητρα, τη δικτύωση των αγορών και των προμηθευτών. Όμως οι ρυθμίσεις της αγοράς αναφέρονται στη σταθερότητα των τιμών και όχι στην καινοτομία και η φορολογική πολιτική στην ενθάρρυνση των ιδιωτικών επενδύσεων ανεξαρτήτως από τον βαθμό καινοτομικότητας που εμφανίζουν τα επιχειρηματικά σχέδια. Οι νέες στρατηγικές για την περίοδο 2007-2013 εκφράζονται μέσω του ΕΣΠΑ και των αντίστοιχων επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΠ). Η ΓΓΕΤ πρότεινε τους προσανατολισμούς και τις αρχές της πολιτικής της στο «Σχέδιο

Στρατηγικής Ανάπτυξης για την Έρευνα, την Τεχνολογία και την Καινοτομία». Το Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα (ΕΠΑΝ ΙΙ25) και τα 5 Περιφερειακά επανέλαβαν κατά κύριο λόγο να προωθήσουν αυτές τις αρχές²⁶. Οι δύο κεντρικοί προσανατολισμοί του Στρατηγικού Σχεδίου είναι: α) Γνώση και αριστεία και β) αξιοποίηση και εμπορική εκμετάλλευση της γνώσης. Ο στόχος του 1,5% διατηρείται αλλά μετατίθεται για το 2015, χωρίς να γίνονται ειδικοί υπολογισμοί για τον τρόπο επίτευξής του. Επίσης δύο από τους γενικούς στόχους του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση²⁷ και συγκεκριμένα η ενίσχυση της δια βίου μάθησης και η ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την παραγωγή γνώσης μπορεί να σχετιστούν με την καινοτομία και την έρευνα. Τέλος το ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση, με συνολικό δημόσιο προϋπολογισμό 1147 εκατ. ευρώ έχει ως κύριο σκοπό της μεταφορά και διάχυση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στις ΤΠΕ. Επιπλέον, μέτρα για την προώθηση της καινοτομίας και της έρευνας μπορεί να εντοπιστούν και σε άλλους τομείς πολιτικής, ως παραπροϊόν του εκσυγχρονισμού των υποδομών, της ανάπτυξης νέων κοινωφελών υπηρεσιών, της προσαρμογής στις αλλαγές των διεθνών αγορών και στις Κοινοτικές στρατηγικές και κανονισμούς κτλ. ΗΓΓΕΤ, με τα «οριζόντια» προγράμματά της μπορεί να έχει απρογραμμάτιστες επιρροές σ' αυτές τις πολιτικές. Τα λίγα προσανατολισμένα προγράμματα της ΓΓΕΤ δεν είναι γνωστό σε ποιο βαθμό πέτυχαν να ενσωματώσουν τα αποτελέσματά τους στις πολιτικές των αρμόδιων στον τομέα τους αρχών.

γ) Προς το επόμενο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων

Οι πολιτικές των κεντρικών φορέων της χώρας είναι προδιαγεγραμμένες στα διαρθρωτικά προγράμματα, κυρίως το ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα και τα ΠΕΠ. Από την Κυβέρνηση έχει ανακοινωθεί σειρά θεσμικών μέτρων τα οποία πρόκειται να ληφθούν για να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον, να μειωθεί η γραφειοκρατία και να ενισχυθεί η επιχειρηματικότητα. Στα μέτρα που αναμένεται να ληφθούν περιλαμβάνονται και αυτά για την εφαρμογή του νέου θεσμικού πλαισίου για την έρευνα. Τα όργανα που πρόκειται να δημιουργηθούν ή να αναμορφωθούν στοχεύουν στη διαχείριση του δημόσιου ερευνητικού συστήματος και την ενίσχυση της «βασικής» έρευνας με κονδύλια τα οποία δεν έχουν ακόμη προβλεφθεί στον κρατικό προϋπολογισμό. Ειδικότερα δεν είναι καθόλου σαφές πως θα επιτευχθεί ο ποσοτικός στόχος του 1,5% το 2015 και ποια θα είναι η συμμετοχή των διαφόρων χρηματοδοτικών πηγών σ' αυτή την προσπάθεια. Δεν υπάρχουν επίσης ποσοτικοποιημένοι στόχοι για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα. Το πιθανότερο σενάριο για το 2015 είναι να έχει μεν επιτευχθεί πρόοδος της χώρας στην έρευνα και την καινοτομία σε σχέση με το 2005 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία), αλλά η ανταγωνιστικότητα να υστερεί το ίδιο ή και περισσότερο, δεδομένου ότι πολλές άλλες χώρες κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση με μεγαλύτερες ταχύτητες. Η ΟΚΕ επομένως θεωρεί ότι αποτελεί αδήριτη ανάγκη να εξειδικευτούν οι στόχοι και να ποσοτικοποιηθούν στο μέτρο του δυνατού, καθώς και να οριστούν υπεύθυνοι για την επίτευξή τους, ώστε να καταστεί δυνατή η παρακολούθηση και συνεχής αξιολόγηση της πορείας της ανταγωνιστικότητας και η έγκαιρη λήψη διορθωτικών μέτρων. Η αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας από τις θέσεις 50-55 του World Economic Forum στην πρώτη ή τη δεύτερη δεκάδα, μαζί με τις

περισσότερες χώρες της ΕΕ, απαιτεί ριζικές αλλαγές τόσο στην παραγωγική δομή όσο και στη δημόσια διοίκηση και φυσικά προϋποθέτει αλλαγές στην εκπαίδευση και στη νοοτροπία. Οι προτάσεις της ΟΚΕ για τη διαμόρφωση ενός πλαισίου που θα συμβάλει στην πορεία της χώρας προς την οικονομία της γνώσης και της καινοτομίας αναφέρονται στα ακόλουθα:

- Υποχρέωση κάθε δημόσιου φορέα (υπουργείο, γενική γραμματεία, περιφερειακή διοίκηση), να περιλάβει μια διάσταση καινοτομίας και έρευνας στο πακέτο των μέτρων και δράσεων που εφαρμόζει. Αυτό βέβαια προϋποθέτει κατάλληλη στελέχωση των υπουργείων και άλλων υπηρεσιών και πολιτική αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού στη δημόσια διοίκηση.

- Αντιμετώπιση των κρατικών προμηθειών ως μέσου ανάπτυξης τεχνολογίας, ιδιαίτερα σε τομείς απόλυτα δημόσιου ενδιαφέροντος όπως η άμυνα, η ασφάλεια, το περιβάλλον και η υγεία, και όχι τη βραχυπρόθεσμη κάλυψη αναγκών σε υλικά και υπηρεσίες με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

- Επανεξέταση της σκοπιμότητας χορήγησης άμεσων και έμμεσων κινήτρων (επιχορηγήσεις, φοροαπαλλαγές) σε κάθε είδους ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία, ανεξαρτήτως του καινοτομικού της περιεχομένου και της συμβολής της στην ανταγωνιστικότητα της συνολικής οικονομίας.

- Κατάρτιση και εφαρμογή δεκαετούς προγράμματος αναμόρφωσης του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος με γνώμονα την διαμόρφωση αποφοίτων με πρωτοβουλία, δημιουργικότητα, συμμετοχικότητα, ικανότητα εργασίας σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον και φιλικών προς τις νέες τεχνολογίες. Τα πρώτα χρόνια του προγράμματος θα πρέπει να διατεθούν για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, την αναδιοργάνωση του προγράμματος σπουδών, την εφαρμογή πειραματικών και προτύπων προγραμμάτων και την εξοικείωση με τις πραγματικές απαιτήσεις της κοινωνίας και της οικονομίας της γνώσης. Η «αποκέντρωση» της λήψης αποφάσεων με ταυτόχρονη αξιολόγηση από εξωτερικούς κριτές και η επιβράβευση της αποτελεσματικότητας είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την εξέλιξη αυτή.

- Ταχεία αναβάθμιση της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, αφενός με την προωθούμενη πιστοποίηση και τον έλεγχο ποιότητας και αφετέρου με παροχή κινήτρων για την αύξηση της ουσιαστικής ζήτησης για νέα γνώση και νέες επαγγελματικές συμπεριφορές. Η ζήτηση σήμερα εκδηλώνεται προς διάφορες κατευθύνσεις (π.χ. στα πανεπιστήμια για μεταπτυχιακές σπουδές, πολλές από τις οποίες έχουν επαγγελματικό και όχι ακαδημαϊκό προσανατολισμό), αλλά παραμένει ανοργάνωτη και απροσανατόλιστη. Η αναβάθμιση της ζήτησης για ποιοτική κατάρτιση είναι το πιο σύνθετο καθήκον στον τομέα αυτό, γιατί εξαρτάται κυρίως από τη λειτουργία της αγοράς, αλλά και από την αναγνώριση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών κατάρτισης.

- Επέκταση της εφαρμογής των τεχνικών προτύπων και άμεση αναβάθμιση του ρόλου του ΕΛΟΤ, του ΕΣΥΔ και του ΕΙΜ. Εφαρμογή των

προτύπων και των ελέγχων ποιότητας σε όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους.

- Η συνεχιζόμενη ομογενοποίηση της πανεπιστημιακής παιδείας δεν συμβάλλει θετικά στην ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας. Προτείνεται επομένως, δυνατότητα διαφοροποίησης των ιδρυμάτων με επιλογή της ακαδημαϊκής κοινότητας (ιδρύματα με κυρίως εκπαιδευτικό προσανατολισμό και ιδρύματα με κυρίως ερευνητικό προσανατολισμό). Όλα τα ιδρύματα, εφόσον χρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό, είναι υποχρεωμένα σε κοινωνική λογοδοσία στη βάση μετατροπής των ακαδημαϊκών επιτευγμάτων σε μακροχρόνια κοινωνικά οφέλη. Ο τετραετής προγραμματισμός της πανεπιστημιακής εξέλιξης και η ανά τετραετία αξιολόγησή της και η σύνδεση αυτών των δύο με τη χρηματοδότηση μπορεί να αποτελέσει θετικό βήμα ως προς την κοινωνική λογοδοσία. Τα πανεπιστήμια έχουν να ωφεληθούν από τη διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησής τους: αφενός αυξάνουν τους βαθμούς οικονομικής ελευθερίας και αυτοτέλειάς τους από τον κρατικό μονοσήμαντο έλεγχο και αφετέρου αυξάνουν τα έσοδά τους σε περίοδο δημοσιονομικών περιορισμών.

- Ανάπτυξη από τα πανεπιστήμια και τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας επιχειρήσεων εκμετάλλευσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων (spin off), θερμοκοιτίδων και E&T πάρκων ενίσχυσης των επιχειρήσεων αυτών, εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία των γραφείων διασύνδεσης και διαμεσολάβησης και διαμόρφωση μακροχρόνιων συμβάσεων με επιχειρήσεις ή ομάδες επιχειρήσεων για την παροχή ερευνητικών και τεχνολογικών υπηρεσιών. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι το πανεπιστήμιο θα λειτουργήσει ως συνεκτικός οργανισμός με εσωτερικό κανονισμό και αναπτυξιακή στρατηγική, πράγμα που είναι δύσκολο με τη σημερινή νομική τους μορφή. Η ίδρυση των ειδικών λογαριασμών έρευνας πριν σχεδόν 30 χρόνια παρέχει μόνον μερική εξυπηρέτηση των μελλοντικών διαχειριστικών αναγκών των ιδρυμάτων. Τα πανεπιστήμια πρέπει επίσης να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα στελέχωσης με άριστο εκπαιδευτικό και ερευνητικό προσωπικό, για το οποίο πλέον βρίσκονται σε άμεσο ανταγωνισμό με τα ομόλογα ιδρύματα των άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Τα τελευταία χρόνια, με τη σχετικά γρήγορη αύξηση παραγωγής διδακτόρων στα ελληνικά ιδρύματα, επισημαίνεται ότι νέοι διδάκτορες προχωρούν στην ανάδειξή τους σε μέλη ΔΕΠ με εσωτερικές, και ελάχιστα διαφανείς, διαδικασίες.

- Είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί ο ρόλος των κρατικών ερευνητικών κέντρων σε σχέση με τα πανεπιστήμια και την πανεπιστημιακή έρευνα. Η ανά τετραετία περιοδική αξιολόγησή τους εκτός από τα ακαδημαϊκά κριτήρια θα πρέπει να περιλάβει και κριτήρια οικονομικής και κοινωνικής λογοδοσίας. Ορισμένα κέντρα ειδικεύονται σε τομείς που ενδιαφέρουν άμεσα παραγωγικούς τομείς της οικονομίας. Άλλα ειδικεύονται σε τεχνολογίες που μπορεί να έχουν ευρύτερες εφαρμογές σε πολλούς τομείς. Η σύνδεση του σχεδιασμού των ερευνητικών κέντρων με την μακροπρόθεσμη πολιτική των οργανισμών κρατικής πολιτικής (σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο) είναι επείγουσα υπόθεση για την αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων.

- Μεγάλα και μακροπρόθεσμα (5 ως 10 ετών) επικεντρωμένα προγράμματα τεχνολογικής ανάπτυξης και έρευνας, παράλληλα με τις μικρές μεμονωμένες χρηματοδοτήσεις βραχυπρόθεσμων έργων (ως 2

ετών). Τα μεγάλα προγράμματα αποσκοπούν στην αντιμετώπιση μακροχρόνιων προβλημάτων της οικονομίας, της τεχνολογίας και της κοινωνίας και σχεδιάζονται με τη συμμετοχή των οργανισμών που ενδιαφέρονται για την ενδεχόμενη αξιοποίηση των αποτελεσμάτων τους. Ενέργεια, περιβάλλον, τουρισμός, ναυτιλία, αγροτική οικονομία και φυσικά άμυνα και ασφάλεια προσφέρονται για πρωτοβουλίες αυτού του είδους. Όμως, απαραίτητη προϋπόθεση για τη χάραξη και εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων είναι η συμμετοχή όσων θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν τα ερευνητικά αποτελέσματα. Η συμμετοχή σε ευρωπαϊκά και διεθνή προγράμματα μπορεί να διευκολύνει την απόκτηση πείρας για τη χάραξη παρόμοιων εθνικών προγραμμάτων. Η επέκταση των προγραμμάτων «πόλων καινοτομίας» και «συστάδες επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας» (clusters) θα αποτελέσουν συνιστώσες αυτής της πολιτικής. Επιπλέον προγράμματα μπορεί να προέλθουν από την ενεργοποίηση των κρατικών προμηθειών για την παραγωγή τεχνολογίας.

- Έλεγχος κάθε μέτρου, νομοσχεδίου, διατάγματος, απόφασης, ως προς τις επιπτώσεις του στην καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα είναι απαραίτητος για να ανακοπεί η επέκταση της γραφειοκρατίας. Η απόδοση των μέτρων (όφελος/κόστος) κρίνεται σημαντικότερη από τις επιτυγχανόμενες οικονομίες και μειώσεις κόστους.

5.2. Αξιολόγηση νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας

α) Υφιστάμενη κατάσταση

Αναπόσπαστο τμήμα κάθε συστηματικής αναπτυξιακής προσπάθειας στη χώρα μας πρέπει να είναι η βελτίωση της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας και ειδικότερα η εναρμόνισή της με την αρχή ότι κάθε νομοθέτημα θα πρέπει να ενισχύει τις προοπτικές βιώσιμης ανάπτυξης ή έστω να μη δημιουργεί άθελά του εμπόδια σε αυτή τη διαδικασία. Το ζήτημα της βελτίωσης της νομοθετικής διαδικασίας ώστε να παράγει πραγματική προστιθέμενη αξία για τη βιώσιμη ανάπτυξη δεν είναι καινούριο ούτε αφορά μόνο τη χώρα μας. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) έχει εδώ και πολλά χρόνια τονίσει την ανάγκη που υπάρχει σε όλες τις χώρες μέλη του να επανεξετασθεί η νομοπαρασκευαστική διαδικασία προκειμένου να είναι δυνατή η έγκαιρη εκτίμηση του αντίκτυπου («impact assessment») που ένα μελετώμενο νομοθέτημα θα έχει στην οικονομία και την κοινωνία. Αλλά και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει συναφώς επισημάνει το 2002 ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο της Ε.Ε. θα πρέπει να απλουστευθεί και να βελτιωθεί²⁸, ενώ πιο πρόσφατα, το 2005, ανακοίνωσε την πρότασή της για την υιοθέτηση μιας κοινοτικής μεθοδολογίας εκτίμησης του διοικητικού κόστους που δημιουργείται από τα διάφορα νομοθετήματα. Είναι δυνατό να βελτιωθεί σημαντικά η αποτελεσματικότητα της διοίκησης και να μειωθεί το διοικητικό βάρος των επιχειρήσεων με την ολοκλήρωση των στόχων για την καλή νομοθέτηση, δηλαδή την *ex ante* και *ex post* αξιολόγηση συνεπειών ρυθμίσεων (impact assessment), και την επίτευξη του στόχου μείωσης κατά 25% του διοικητικού βάρους, όπως έχει δεσμευτεί η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή

Επιτροπή. Στη χώρα μας, έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες στο παρελθόν 30 χωρίς όμως να έχουν παράγει ορατά αποτελέσματα. Έτσι, η νομοπαρασκευαστική διαδικασία εξακολουθεί να πάσχει και οδηγεί σε αυτό που όλοι βιώνουμε: πολυνομία, μη εφαρμογή της νομοθεσίας, ασάφεια ως προς την ερμηνεία της, συχνές αλλαγές της ακόμη και σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ψήφιση ενός νόμου, αδρανοποίηση των διατάξεων λόγω μη έκδοσης των πολλών αναγκαίων κανονιστικών πράξεων κ.λπ. Η κατάσταση αυτή επιδρά αρνητικά σε κάθε πτυχή της οικονομικής και κοινωνικής ζωής του τόπου αφού δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου, ευνοεί την παρανομία εκ μέρους κάποιων πολιτών αλλά και την αυθαιρεσία εκ μέρους των οργάνων της διοίκησης, αποτρέπει επενδύσεις και αποδυναμώνει τα αποτελέσματα των μέτρων κοινωνικής πολιτικής που νομοθετούνται.

β) Προτάσεις

Εν όψει όλων αυτών, δεν είναι τυχαίο που στη Γνώμη αυτή εντάσσεται το παρόν κεφάλαιο για την ανάγκη εκσυγχρονισμού της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας καθώς η συνέχιση της σημερινής κατάστασης θα υπονομεύσει την υλοποίηση πολλών από όσα αναφέρονται και προτείνονται στα υπόλοιπα κεφάλαια της Γνώμης. Θεωρείται πως κάθε νομοθετική πρωτοβουλία θα πρέπει να εξετάζεται υπό το ακόλουθο πρίσμα, όπως άλλωστε ορθά τονίζεται και στην προαναφερθείσα πρωθυπουργική εγκύκλιο:

1. Να προσδιορισθεί το πρόβλημα που ο νομοθέτης επιθυμεί να διευθετήσει και να επιβεβαιωθεί ότι πράγματι αποτελεί πρόβλημα που χρήζει ρύθμισης. Συχνά παρατηρείται το φαινόμενο να ψηφίζονται νόμοι υπό το κράτος των εντυπώσεων μιας πρόσκαιρης επικαιρότητας, όταν στην πραγματικότητα δεν υπάρχει πρόβλημα.

2. Σε περίπτωση που πράγματι υπάρχει πρόβλημα, θα πρέπει να απαντηθεί το ερώτημα εάν είναι η θέσπιση ενός νέου νόμου είναι αναγκαία και θα πρέπει να γίνεται μια αποτίμηση εφαρμογής της υφιστάμενης για το θέμα αυτό νομοθεσίας. Υπάρχουν περιπτώσεις που ψηφίζονται νόμοι για τη ρύθμιση νόμων όταν π.χ. θα αρκούσε η ενεργοποίηση των υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών της Πολιτείας προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα. Η ψήφιση ενός νέου νόμου όμως, πέραν των όποιων πρόσκαιρων αναγκών πολιτικής φύσης, στην πραγματικότητα θα καθυστερήσει την ενεργοποίηση αυτή καθώς κάθε νέος νόμος χρειάζεται, αν μη τι άλλο, ένα σημαντικό χρονικό διάστημα για την έναρξη υλοποίησής του από τη διοίκηση αλλά και για την ενημέρωση των πολιτών.

3. Το τρίτο ερώτημα αφορά την καταλληλότητα των λύσεων που δίνει το νομοθέτημα, εάν δηλαδή οι διατάξεις του νόμου θα πετύχουν τον επιδιωκόμενο στόχο. Έτσι για παράδειγμα, ακόμα και στην περίπτωση ψήφισης νόμων που αυξάνουν υπέρμετρα το διοικητικό βάρος και προβλέπουν εξοντωτικές ποινές για τους παραβάτες που συλλαμβάνονται, στην πράξη παραμένουν ευρείες δυνατότητες ασφαλούς παράκαμψης του νόμου.

4. Ακόμη όμως και εάν οι διατάξεις είναι κατάλληλες για να πετύχουν τον επιδιωκόμενο στόχο, θα πρέπει να εκτιμηθούν οι παρενέργειες που ο νόμος αυτός μπορεί να επιφέρει σε άλλους τομείς. Συχνά, οι

παρενέργειες αυτές, και ιδιαίτερα όταν αφορούν σε τομείς υψηλής προτεραιότητας όπως η ανάπτυξη, η απασχόληση, η κοινωνική συνοχή, το περιβάλλον, η περιφερειακή συνοχή είναι τέτοιας σημασίας ώστε είναι σημαντικότερες από τις όποιες θετικές επιπτώσεις των μέτρων ή, ακόμη χειρότερα, τις αχρηστεύουν.

5. Φυσικά αναπόσπαστο τμήμα της διαδικασίας αυτής είναι η εκτίμηση του δημοσιονομικού κόστους του νομοθετήματος. Η εκτίμηση αυτή προβλέπεται από το Σύνταγμα, και έχει ανατεθεί στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, πλην όμως είναι κοινή η διαπίστωση ότι στην πράξη (είτε λόγω δομικών αδυναμιών είτε λόγω ασφυκτικών προθεσμιών) οι σχετικές εκθέσεις έχουν πολλά κενά.

6. Για να γίνουν όλα αυτά στον επιθυμητό και αναγκαίο βαθμό, θα πρέπει να υπάρχει μία άνεση χρόνου, μέσα στην οποία θα διεξάγεται ο αναγκαίος κοινωνικός διάλογος με τους εμπλεκόμενους φορείς αλλά και τα θεσμικά όργανα κοινωνικού διαλόγου, όπως η Ο.Κ.Ε. Η άνεση αυτή χρόνου θα δώσει τη δυνατότητα και στις ίδιες τις δημόσιες υπηρεσίες να μελετήσουν το σχέδιο νόμου και να υποβάλλουν εγκαίρως παρατηρήσεις στον αρμόδιο Υπουργό ως προς τη δυνατότητά τους να υλοποιήσουν τις διατάξεις του νομοθετήματος. Συμπληρωματικά σε όλα αυτά που αφορούν στη νομοπαρασκευαστική νομοθεσία, θα πρέπει να προβλεφθούν και τα εξής: 1. Περιοδική (π.χ. ανά τριετία) αξιολόγηση των νόμων και του τρόπου εφαρμογής τους. Σημειώνεται η πρακτική ορισμένων χωρών να θέτουν χρονικό όριο μετά το οποίο λήγει η εφαρμογή ενός σημαντικού νόμου εκτός εάν παραταθεί η ισχύς του. Ο σκοπός αυτής της τακτικής είναι να αναγκάζεται η εκτελεστική και νομοθετική εξουσία να επανεξετάζουν τα αποτελέσματα του νόμου και μόνο εάν η αξιολόγηση είναι θετική να παρατείνουν με νέο νόμο την εφαρμογή του. 2. Κωδικοποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας. Η σχετική διαδικασία θα βοηθήσει και το νομοθέτη να επισημάνει αντιφάσεις και να τις άρει αλλά και στους εφαρμοστές του νόμου να γνωρίζουν τι πράγματι ισχύει. Με βάση τα ανωτέρω, είναι σαφές πως αποτελεί επιτακτική ανάγκη να αρχίσει να υλοποιείται άμεσα η πρωθυπουργική εγκύκλιος. Επιπρόσθετα δε, θα πρέπει να διασφαλισθεί ότι τα σχετικά κείμενα εκτίμησης των επιπτώσεων θα λαμβάνουν δημοσιότητα (κάτι που δε φαίνεται να προκύπτει από την εγκύκλιο) ενώ θα πρέπει να δημιουργηθούν μία επιτροπή που θα είναι εκτός των δομών των υπουργείων ώστε να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία της αλλά και η δυνατότητά της να βλέπει σφαιρικά το όλο ζήτημα και όχι από τη μεμονωμένη σκοπιά του κάθε Υπουργείου. Είναι σαφές ότι η σημερινή δομή της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας δεν αρκεί. Γι αυτό, η Ο.Κ.Ε. προτείνει:

Να διασφαλιστεί η αποτελεσματική λειτουργία της επιτροπής αξιολόγησης του αντίκτυπου των σχεδίων νόμων στην οποία θα υποβάλλονται τα σχέδια νόμου που καταρτίζουν οι κατά περίπτωση νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και θα συντάσσει έκθεση αξιολόγησης με σημείο αναφοράς τις ανωτέρω διαπιστώσεις (ύπαρξη προβλήματος, αναγκαιότητα νέας ρύθμισης, καταλληλότητά της, καταγραφή παρενεργειών). Η επιτροπή αυτή πρέπει να έχει διασφαλισμένη αυτονομία ως προς την εκτελεστική και τη νομοθετική εξουσία, να είναι εφοδιασμένη με τη αναγκαία υποδομή και υποστήριξη και να έχει τον αναγκαίο χρόνο για να επιτελέσει το έργο της σε κάθε νομοσχέδιο. Θα πρέπει δε να αποτελείται από ανθρώπους

με την απαραίτητη οικονομική ή/και νομική κατάρτιση και που δε θα είναι μέλη της αντίστοιχης νομοπαρασκευαστικής επιτροπής.

5.3. Το ζήτημα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

α) Υφιστάμενη κατάσταση

Στρατηγικοί στόχοι για την Κοινωνία της Πληροφορίας, σύμφωνα με την ψηφιακή στρατηγική 2006-2013, είναι η βελτίωση της παραγωγικότητας και η βελτίωση της ποιότητας της καθημερινής ζωής των πολιτών, με πρακτικό τρόπο. Απαραίτητη προϋπόθεση για τον σχεδιασμό νέων δράσεων, ώστε να μην μεταφερθούν τα ίδια προβλήματα στην 4η προγραμματική περίοδο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ 2007-2013) είναι η αξιολόγηση της μέχρι σήμερα πορείας της χώρας στον τομέα της ψηφιακής σύγκλισης και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Ως πρώτη διαπίστωση είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι πολλές φορές αν και οι αριθμοί ευημερούν (απορροφήσεις κονδυλίων), το παραχθέν έργο δεν είναι τέτοιο ώστε να γίνεται αντιληπτό από τον πολίτη και την επιχείρηση. Η διερεύνηση επομένως των βαθύτερων προβλημάτων και δυσλειτουργιών που οδηγούν στην μη ικανοποιητική αξιοποίηση των ΤΠΕ από το σύνολο της Ελληνικής Κοινωνίας, αποτελεί επιτακτική αναγκαιότητα ώστε το αποτέλεσμα σε βάθος χρόνου να είναι το επιθυμητό. Ως γενική παρατήρηση η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι βασικό ερώτημα στο οποίο θα πρέπει να απαντούν όλα τα έργα που σχεδιάζονται και υλοποιούνται είναι αν πράγματι εξασφαλίζουν πρακτικό όφελος για τον πολίτη και την επιχείρηση και αν πράγματι δημιουργούν συνθήκες για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας. Στη συνέχεια ο συντονισμός, η μεθοδικότητα και ο κεντρικός σχεδιασμός όλων των δράσεων για την υλοποίηση της ψηφιακής στρατηγικής, αποτελεί κρίσιμο παράγοντα επιτυχίας. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να διασφαλισθεί, ότι όλα τα έργα που προκηρύσσονται και υλοποιούνται, αποτελούν τμήματα ενός [κεντρικά καλοσχεδιασμένου] ψηφιακού χάρτη με σαφείς προδιαγραφές, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο αλληλεπικάλυψης και παραγωγής αμφισβητούμενων αποτελεσμάτων. Τα ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα τα οποία μέχρι σήμερα χαρακτηρίζουν την υλοποίηση πολλών έργων και τα οποία πηγάζουν από την άμεση ανάγκη για απορρόφηση των σχετικών κονδυλίων, έρχονται πολλές φορές σε αντίθεση με τους μακροπρόθεσμους στόχους ενός στρατηγικού σχεδιασμού.

β) Αξιολόγηση του τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο τέλος της 3ης προγραμματικής περιόδου Σύμφωνα με πρόσφατη αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρά την σημαντική προσπάθεια που καταβάλλεται στην Ελλάδα την τελευταία τριετία και παρά τις υψηλές επενδύσεις που αναμφισβήτητα πραγματοποιούνται σε όλους τους τομείς της Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), απαιτείται τουλάχιστον τριπλασιασμός του σημερινού ρυθμού για να μπορέσει η χώρα να αφήσει τα «ιστορικά χαμηλά», που καταγράφει στις κατατάξεις μεταξύ των λοιπών χωρών της Ε.Ε. Ειδικότερα και στη βάση των διαθέσιμων στοιχείων στα θετικά θα πρέπει να αναφερθεί ότι η χώρα μας

κατατάσσεται δεύτερη όσον αφορά στο ποσοστό των επιχειρήσεων που αποστέλλουν το αίτημά τους αυτόματα και ταυτόχρονα με την υποβολή της ηλεκτρονικής φόρμας, λόγω της εφαρμογής κυρίως του TAXISNET από την Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων. Επίσης το ποσοστό των Ελληνικών εταιρειών που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ανέρχεται στο 82% (έναντι 65% του Ευρωπαϊκού μέσου όρου), που έχει ως αποτέλεσμα η χώρα μας να κατατάσσεται στον τομέα αυτόν όγδοη. Για την χρήση των αντίστοιχων ηλεκτρονικών υπηρεσιών από τον γενικό πληθυσμό, τα στοιχεία είναι αρνητικά και μας φέρνουν σε πολύ χαμηλές θέσεις στην κατάταξη αφού το ποσοστό του πληθυσμού μόλις που φτάνει στο 5% για την αποστολή του αιτήματος αυτόματα με υποβολή ηλεκτρονικής φόρμας και στο 12% για τη χρήση των υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Τέλος, το ποσοστό των βασικών υπηρεσιών για πολίτες που είναι πλήρως διαθέσιμες on line, ανέρχεται στο 33% ποσοστό που μας φέρνει στην 18η θέση, και το ποσοστό των βασικών υπηρεσιών για εταιρείες που είναι πλήρως διαθέσιμες on line ανέρχεται στο 63% που μας φέρνει στην 17η θέση. Από πρόσφατη μελέτη του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας³⁴ προκύπτει ότι οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες χρησιμοποιούνται σε ένα βαθμό από την ελληνική επιχείρηση για κάλυψη κυρίως των φορολογικών της υποχρεώσεων, ενώ απομένει πολύς δρόμος ακόμη για να χρησιμοποιηθούν οι αντίστοιχες υπηρεσίες από τους πολίτες. Το ποσοστό των ατόμων που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για αλληλεπίδραση με δημόσιες υπηρεσίες παραμένει αξιοσημείωτα χαμηλό. Ανασχετικό παράγοντα της ισότιμης πρόσβασης όλων των πολιτών στις νέες τεχνολογίες αποτελούν και οι μεγάλες διαπεριφερειακές ανισότητες που παρατηρούνται στη χρήση των ΤΠΕ. Είναι συνεπώς σημαντικό να ενισχυθεί περαιτέρω τόσο η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών (μέχρι επιπέδου 5) όσο και η ισότιμη πρόσβαση όλων των πολιτών στις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών. Αναλυτικότερα και σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης:

- η Ελλάδα και η Ισπανία, παρουσιάζονται ως οι μόνες χώρες που καλύπτουν όλο το εύρος υπηρεσιών (Φορολογία, ΦΠΑ, Τελωνεία, Εισφορές σε υπαλλήλους, Οχήματα). Εν τούτοις επισημαίνεται ότι υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης, καθώς τμήμα μόνο κάθε μιας από τις παραπάνω υπηρεσίες προσφέρεται σε ηλεκτρονική μορφή και αυτό χωρίς να έχει απλοποιηθεί η διαδικασία.
- Υποχρεωτική online υποβολή (σε ορισμένα έντυπα) συναντάται σε: Ελλάδα, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ιταλία.
- Λίγες χώρες χρησιμοποιούν eID solution (ηλεκτρονική ταυτότητα) για πρόσβαση.
- Διαπιστώνεται ότι είναι διαδεδομένη η online εφαρμογή για υπολογισμό φόρου, πριν την υποβολή.
- Ελάχιστες χώρες παρέχουν e-Υπηρεσίες σε περισσότερες από 1 γλώσσες.
- Υπήρχαν σημαντικά χρονικά οφέλη για την on line υποβολή Ε1/ΦΠΑ35.
- Μειώθηκε ο μέσος χρόνος αναμονής για την παραλαβή εκκαθαριστικού σημειώματος από τον πολίτη, λόγω της ηλεκτρονικής υποβολής Ε136. Τέλος, σημειώνεται ότι σύμφωνα με την παραπάνω μελέτη, από τις είκοσι

(20) υπηρεσίες που συμπεριλαμβάνονται στην Strategy 2010, οι οκτώ (8) εμφανίζονται να είναι πλήρως ανεπτυγμένες ηλεκτρονικά και αφορούν κυρίως στις επιχειρήσεις. Στην πραγματικότητα το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών είναι αρκετά διαφορετικό καθώς για την αξιολόγηση τους δεν έχει συμπεριληφθεί ο βαθμός ικανοποίησης του χρήστη (web based survey on-line availability και όχι on-line sophistication). Αντλώντας στοιχεία από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Ψηφιακής Σύγκλισης, διαπιστώνεται ότι στο Ε.Π. «ΚΤΠ», παρουσιάστηκε το παράδοξο της υπερβάλλουσας ζήτησης από την πλευρά των Τελικών Δικαιούχων και ταυτόχρονα του ελλείμματος υλοποίησης. Σε αυτό το φαινόμενο συνετέλεσαν πολλοί παράγοντες οι οποίοι λειτούργησαν ως εμπόδια στην ομαλή υλοποίηση του προγράμματος όπως:

- η οριζόντια διάσταση του προγράμματος και η εμπλοκή πολλών φορέων που δυσκολεύει τον ενιαίο συντονισμό τους,
- ο καινοτομικός χαρακτήρας του, που δυσκολεύει όμως την εφαρμογή του σε οργανισμούς που δεν έχουν κατάλληλα προετοιμαστεί και προσαρμοστεί, για να μπορέσουν να αξιοποιήσουν τις καινοτόμες αυτές δράσεις.
- η αρχική έλλειψη τεχνολογικών υποδομών,
- η έλλειψη εμπειρίας για το σχεδιασμό, παρακολούθηση, υλοποίηση και παραγωγική αξιοποίηση έργων ΤΠΕ από τη Δημόσια Διοίκηση. Σημαντικές καθυστερήσεις προέκυψαν επίσης στη προκήρυξη των ενταγμένων έργων, στην ολοκλήρωση των διαγωνισμών και την υπογραφή των συμβάσεων. Σήμερα εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά προβλήματα από την μεγάλη χρονική συμπίεση των έργων προς το τέλος του Γ' ΚΠΣ (λόγω καθυστέρησης των συμβασιοποιήσεων).

γ) Προς το επόμενο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων

Η ευκαιρία που δίνεται στην Ελληνική Οικονομία από το ΕΣΠΑ 2007-2013 για να γίνει περισσότερο ανταγωνιστική και εξωστρεφής θα πρέπει να αξιοποιηθεί πλήρως. Σύμφωνα με το Ε.Π «Ψηφιακή Σύγκλιση» για την αναπτυξιακή στρατηγική της περιόδου 2007-2013, για να καλυφθεί το χαμηλό σημείο εκκίνησης της χώρας μας όσον αφορά τις νέες τεχνολογίες απαιτείται ένα «Ψηφιακό Άλμα», ώστε να ανακτηθεί ο χαμένος χρόνος και να αξιοποιηθούν οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών δυναμικά.

Μια άλλη σημαντική παρέμβαση του ΕΣΠΑ 2007-2013, αφορά στην μείωση του κόστους προμηθειών για το δημόσιο τομέα, με ενίσχυση της διαφάνειας των δημόσιων προμηθειών. Όπως αναφέρεται και στην Ψηφιακή Στρατηγική, απώτερος εθνικός στόχος είναι η διενέργεια σημαντικού ποσοστού της συνολικής αξίας των δημοσίων προμηθειών καθ' ολοκληρία με ηλεκτρονικά μέσα μέχρι το 2013. Ένας στόχος μεγαλεπήβολος, που πρέπει με κάθε τρόπο να επιτευχθεί. Η ΟΚΕ μέχρι σήμερα στις Γνώμες της για τη Διοικητική μεταρρύθμιση και την Ανταγωνιστικότητα έχει αποτυπώσει τις Γενικές αρχές οι οποίες θα πρέπει να διέπουν την αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται και οι ακόλουθες:

- Οι χρηματοδοτικοί πόροι θα πρέπει να αξιοποιηθούν πιο αποτελεσματικά στην κατεύθυνση της εξυπηρέτησης του πολίτη και των επιχειρήσεων, ώστε να απολαμβάνει ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες και να μην θεωρεί τη δημόσια διοίκηση αδιαφανή και γραφειοκρατική. Οι πολίτες, οι επιχειρήσεις αλλά και η δημόσια διοίκηση θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν εξίσου τις δυνατότητες των ΤΠΕ. Η διευρυμένη χρήση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις οικονομικές συναλλαγές με το δημόσιο, θα συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, στη μείωση του διοικητικού βάρους για τις επιχειρήσεις και την εξοικονόμηση παραγωγικών ανθρωποημερών στη δημόσια διοίκηση.
- Οι δείκτες μέτρησης των στόχων θα πρέπει να απεικονίζουν με σαφήνεια το επιθυμητό αποτέλεσμα και να αποτελούν αντικειμενική βάση για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης του Προγράμματος. Η προηγούμενη αξιολόγηση οδηγεί την ΟΚΕ στη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων και ειδικότερα:
 - Η εμπειρία του Γ' ΚΠΣ στην συμβασιοποίηση των έργων, θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη στην υλοποίηση έργων του Δ' ΚΠΣ ώστε τα έργα να υλοποιηθούν εντός του προβλεπόμενου χρόνου, κόστους και φυσικού αντικείμενου, με αξιοπιστία και ποιότητα. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το νέο πλαίσιο προμηθειών και υπηρεσιών έργων πληροφορικής όπως αυτό θεσμοθετείται με τον Προεδρικό Διάταγμα 60/2007 (ΦΕΚ 64/Α/16.3.2007), είναι στην σωστή κατεύθυνση.
 - Ο κεντρικός σχεδιασμός στα έργα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για το σύνολο της δημόσιας διοίκησης, αν και δεν ήταν επαρκής, δημιουργεί σήμερα την ανάγκη να καθορισθεί ένα ενιαίο πλαίσιο υλοποίησης και παραλαβής, με έλεγχο του αποτελέσματος και της ποιότητας του παραδοτέου, με προσδιορισμένους βαθμούς ελευθερίας, ώστε να αποτραπούν ενδεχόμενες αστοχίες και να εξασφαλισθεί η συνέχεια καθώς το επόμενο έργο θα πρέπει να λάβει υπόψη του την ύπαρξη και την λειτουργικότητα του προηγούμενου.
 - Υπάρχει αναγκαιότητα να γίνουν άμεσα σημαντικές αλλαγές στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο της δημόσιας διοίκησης, που θα επαναπροσδιορίζουν την αρχιτεκτονική λειτουργία της με πιο απλοποιημένες διαδικασίες. Θα πρέπει να διασφαλιστεί η απλοποίηση και ο ανασχεδιασμός των διαδικασιών της δημόσιας διοίκησης και στη συνέχεια να αξιοποιηθούν οι μεταρρυθμίσεις αυτές με τη χρήση ΤΠΕ. Στην κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι δράσεις και τα αποτελέσματα του ΕΠ της «Διοικητικής Μεταρρύθμισης» λαμβάνουν υπόψη τους και συνδέονται με τις δράσεις του ΕΠ της «Ψηφιακής Σύγκλισης», με τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η στενή σχέση των δυο αυτών επιχειρησιακών προγραμμάτων.
 - Η επάρκεια της υποδομής των δημόσιων φορέων σε επίπεδο εσωτερικής οργάνωσης και υποστήριξης εφαρμογών εσωτερικής διαχείρισης (back office) δεν κρίνεται ικανοποιητική. Η έλλειψη συστημάτων διαχείρισης ροών και οργανωμένης διεκπεραίωσης εργασιών δεν επιτρέπουν την άμεση χρήση προηγμένων ηλεκτρονικών υπηρεσιών με αξιοπιστία (πχ. η διεκπεραίωση ηλεκτρονικού αιτήματος προϋποθέτει έναν αξιόπιστο εσωτερικό μηχανισμό με σαφή χρονικά και υπηρεσιακών αρμοδιοτήτων όρια).

- Απαιτείται να δοθούν ειδικά κίνητρα στους πολίτες για να χρησιμοποιούν τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες στις συναλλαγές τους με την δημόσια διοίκηση (ψηφιακές συναλλαγές) εξοικονομώντας έτσι μεγάλο όγκο μη παραγωγικών ανθρωποημερών. Μεγάλη σημασία στη προαναφερόμενη κατεύθυνση έχει η εκπαίδευση και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων των πολιτών στη χρήση των ΤΠΕ.
- Ένας τομέας που θα πρέπει να τύχει ιδιαίτερης προσοχής και ειδικών θεσμικών παρεμβάσεων, είναι αυτός της τηλεργασίας³⁹. Για συγκεκριμένες κατηγορίες εργαζομένων (όπως τα άτομα με ειδικές ανάγκες, νέες μητέρες...) η μορφή αυτή εργασίας έχει σημαντικά πλεονεκτήματα.
- Μείζονος σημασίας θέμα αποτελεί και η εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας των πληροφοριακών συστημάτων, ιδιαίτερα εκεί που εμπλέκονται περισσότερες από μία Δημόσιες Αρχές και Υπηρεσίες. Ο πολίτης θα πρέπει να απευθύνεται σε ένα σημείο για την πραγματοποίηση της ψηφιακής του συναλλαγής και εάν απαιτείται μια πληροφορία να αντληθεί από περισσότερα πληροφοριακά συστήματα, αυτό να εξασφαλίζεται από την μεταξύ τους διακίνηση της πληροφορίας.
- Τέλος, θα πρέπει να επιταχυνθούν τα θέματα που αφορούν την πιστοποίηση και ασφάλεια των συναλλαγών (π.χ. παρεμβάσεις όπως η εφαρμογή ηλεκτρονικού πρωτοκόλλου και η θέσπιση της ηλεκτρονικής υπογραφής) και να καθιερωθούν στο σύνολο των συναλλαγών με την δημόσια διοίκηση, ώστε να είναι δυνατή η εφαρμογή ηλεκτρονικών υπηρεσιών 4ου και 5ου επιπέδου.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

6. Συμπεράσματα

6. Συμπεράσματα

Για ορισμένους, η Συνθήκη της Λισαβόνας θα είναι η τελευταία μεγάλη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Γενικώς, εκτιμάται ότι για το ορατό μέλλον δεν πρόκειται να υπάρξει νέα σημαντική συνθήκη, καθώς η διαπραγμάτευσή της και η επικύρωσή της αποδεικνύονται σχεδόν αδύνατες ασκήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση των είκοσι επτά κρατών μελών σήμερα και ίσως περισσότερων αύριο.

Η εφαρμογή των ρυθμίσεων της Συνθήκης της Λισαβόνας, μπορεί να αποδειχθεί μια εξαιρετικά δύσκολη διαδικασία. Ωστόσο, το περιεχόμενο, η έκταση και ο τρόπος με τον οποίο θα εφαρμοστεί η Συνθήκη, θα προσδιορίσουν σε σημαντικό βαθμό και το πρότυπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα αναδειχθεί τα επόμενα χρόνια.

Πάντως, η εφαρμογή της Συνθήκης θα προσδιορισθεί από το συσχετισμό των πολιτικών δυνάμεων που επικρατούν στην Ευρώπη και που σήμερα, ο συσχετισμός αυτός κυριαρχείται, ως γνωστόν, από τις κεντροδεξιές πολιτικές δυνάμεις με τις γνωστές εξαιρέσεις .

Για την Ελλάδα το κύριο ζητούμενο αυτήν τη στιγμή είναι η αποκατάσταση της αξιοπιστίας κυρίως με το σοβαρό και υπεύθυνο λόγο στην Ένωση, που θα πιστοποιεί ότι η Ελλάδα ούτε κοροϊδεύει, ούτε θέλει να κοροϊδέψει τους εταίρους της.

Το σίγουρο είναι ότι η Στρατηγική της Λισαβόνας εξακολουθεί να είναι το πιο φιλόδοξο σχέδιο και η μεγαλύτερη πρόκληση για την πορεία και το μέλλον της Ευρώπης. Όμως υπάρχουν δυσκολίες και ανυπέρβλητα εμπόδια στην πραγματοποίησή του, που η Ευρώπη θα προσπαθήσει να αντιμετωπίσει για να πετύχει εντέλει τους στόχους της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Παναγιώτης Ιωακειμίδης
<<Η Συνθήκη της Λισσαβώνας >>
(Εκδόσεις θεμέλιο 2008)
- Θεοδώρα Χίου- Μανιατοπούλου
<<Η μεταρρυθμιστική συνθήκη της Λισσαβώνας>>
(Εκδόσεις Παπαζήση 2008)
- Γνώμη Πρωτοβουλίας της ΟΚΕ (Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής Ελλάδος)
- Kok, W.(November 2004),Facing the challenge ,The Lisbon strategy for growth and employment
- <http://europa.eu.int>
- http://european_convention.eu.int
- <http://europa.eu.int/futurum>
- <http://europarl.eu.int>